

87 51 198

BISERICA ORTHODOXĂ ROMÂNĂ

Revistă Periodică Ecclesiastică

A

SĂNTULUI SINOD AL S-TEI BISERICI AUTOCEFALE ORTODOXE
ROMANE.

ANUL AL XXV-lea, No. 1.

1-9
XXV
1901

APRILIE.

TABELA MATERIILOR

	Pag.
1 Către cititori.	1
2 Amintiri din Istoria Bisericească.	2
3 Sistemul Filosofico-Teologic al Fericitului Augustin.	33
4 Predica în vechime.	43
5 Din activitatea pastorală.	58
6 Scrierea intitulată «Ciuma Religioasă».	65
7 Cronica Bisericească.	81
8 Despre persoana lui Iisus Christos.	90
9 Un catalog de manuscrise.	102
10 Donațiuni	106

BUCUREȘTI

TIPOGRAFIA CĂRȚILOR BISERICEȘTI

1901.

CATRE CITITORI.

Revista Sf. Sinod «Biserica Ortodoxă Română» intră cu numărul acesta în al XXV an de existență. Puține reviste în limba română s'au bucurat de așa viață îndelungată. Mărturisim, că acesta se datorește în primul rând cititorilor revistei, iar în al doilea rând privigherii neadormite a Sf. Sinod. Trăinicia acestei reviste religioase e spre cinstea și slava sfintei biserici ortodoxe române.

Comitetul redactor va căuta neîncetat ca această revistă să fie un izvor de cunoștințe din toate ramurile teologice și din tot ce are legătură cu biserica. Cu acest gând pășește în anul al XXV-lea.

„Comitetul Redactor“.

AMINTIRI DIN ISTORIA BISERICESCA

De la 1750—1800

de

SERGIU MACREŪ.

Veđi Biserica Ortodoxă Română, an. XXV, No. 12.

A trimis și cătră Ortodoxii din Panonia întărindu-ı în răbdare, mângăindu-ı și învățându-ı să nu cadă din credință prin supărări și ispite de ale Apusenilor, ținend credința cea apostolică și de Dumneđeū predată, și cu curaj să-ı înfrunte și să se lupte pentru adevăr și să nu decline din calea cea dréptă, știind că prin răbdare se dovedește credința și speranța în Dumneđeū, și că cei ce sufăr până la sfârșit vor fi fericiți și se vor mări și resplăti de Dumneđeū, care tóte le economisește spre scopul lor. Căci aceia-ı scrieău lui enumerându-ı deosebitele ispite și felurile încercări pe cari le săvırșău pe față și pe ascuns în tóte parohiile lor guralivii Romei și în genere cei ce cugetaū cele ale Apusenilor, întrebându-l și despre unele obiceiuri, câte eraū nevoiți ca să le facă în conformitate cu legile politice, sau faptele îndeplinite să le iubească și să le primască.

Tot în acest timp supărau și pe vechii Ortodoxi și pe cei ce veneau din părțile Macedoniei și ale Mysiei primindu-i la început cu bună voință; vinătorii spre perđare de suflet cei ai Romei îi înfricoșau prin săgeți aprige și 'și cheltuau mrejele lor în acest scop. Căci cu obiceiuita lor viclenie și înșălăciune ademenindu-se populația, puțin trebuia ca să se turbure religiozitatea din curtea autocratică asupra Ortodoxilor, stărnind o persecuție. De aceea au suferit și supărări ne'ncetate respectiv de eredință ș'au introdus și schimbări în așezeminte și în prescripțiile bisericești și s'au încercat să schimbe ordinea canonică, și în genere se încercau a introduce inovațiuni. Pentru această dar se văitau de răutățile timpului și prevedeau și mai multe rele și acestea vestindu-le se vaicărau și scriind se rugau preasfințitului Patriarch ecumenic să se roge pentru ei și să le trimită sfaturi înțelepte.

Iar preasf. Domn Sofronie se îngrija pentru mântuirea sufletelor și stabilitatea bisericilor și conducerea lor după Dumneđu. Iar episcopii aleși se îngrijau de bani și de glorie și de guvernarea improprie și de lingușirea lumescă, ș'au progresat, adăugându-și autoritate peste sfințiții Arhieriei, voinđ ca acesta să stea în Constantinopol, iar acela să fie alungat și persecutat. Au alungat și pe Damaschin al Tesalonicului, de și părea că este un sprijin puternic și pe Ghenadie al Castoriei, care pentru tăerea gâlcevelor au tăcut și pe toți îi amenințau. Apoi luând sprijinitor energic și conștient pre cel de curând înaintat din al Prusei al Nicomidiei Meletie, acestuia l-au încredințat puterea și prin el lucrau cele ce li se păreau. A venit în acest timp prin învoire patriarhală al Chizicului Gherasim, dar venind l'au nevoit episcopii ca să se întorcă în propria-i Eparhie, supărați pôte de cele anterioare, dar temându-se fôrte de pornirea lui și de abilitatea sa, căci el se opunea și justifica întorcerea sa în Constantinopol prin învoirea patriarhală și

persista luptându-se și puțin a trebuit ca el să-î turbure p toți, pe uniî apărându-î și ajutându-î, iar pe alții persecutându-î, apoi bolnăvindu-se din o ast-fel de luptă continuă și ardentă, și necedând de loc pornirei protivnicilor a fost învins în sffrșit prin mörte, trecend cătră Domnul. S'a păgubit obștea prin acéstă luptă fără cuvînt mai mult de cât de o sută de talanți; și câte a cheltuit el însuși apărându-se le aũ adaus ca datorie la Eparhie. De aceea și Metropolia Chizicului mai mult de cât ori când a fost datöre, asemenea a suferit și Metropolia Serelor și apoi și cele-l-alte câte aũ primit datoriile; iar hotarul pus, ca eparhiile să nu se îngreueze cu datoril; a rămas fără putere și o țesetură de pälangen.

Să tânguia preasf. Domn Sofronie și de puțina învătătură a neamului sėũ, cel încercat mai mult de cât tóte popórele, iar mai ales de superficialitatea tinerilor a acesteî mari cetățî și se gâdea ca să restabilėscă șcóla de științî ce lipsea la patriarhat și îngrijindu-se de ea, din anul 1776, de abea a terminat lucrarea în anul 1778, pe care putem đice că a ridicat'o și restaurat'o. Înțelegend greutatea contribuției la care aũ fost impuși, prin hrisovul din anul 1759 al secolului present, ca anual arhieriei să contribuėscă, că acésta va fi causă în urmă de tot felul de neexactităđi și dar suprimarea scolei; luând numai o a treia parte din contribuție a dispus, prin un noũ hrisov, ca să dea ceva de bună voe și nesiliți pentru întemeerea scólei toți arhieriei, ș'aũ convenit. Decî dela acest timp n'aũ lipsit ajutând, și nici vor înceta de a susține cu acest ajutor învătăturile, când și profesor va avea capabil pentru predarea științelor, și luându-și asuprași și altă cheltuélă a acesteî case mult încercată. Mustră și pe cei ce impuneaũ ca să explice din gură în alte limbî Scripturile și nici nu da voe a se traduce fără trebuință, or alte rugăciuni a se compune în alte limbî, mai ales în cele ce aũ relație cu cea otomană. Celor ce le cu-

noșteaŭ pe deplin pe aceste le ȃicea cã este lucru greŭ și mai cu neputință de a traduce exact, în cãt nu este cu putință sã represinte expresia textelor, periódelor și a altor multe cuvinte, fãrã vre o nevoie, adicã fãrã vre un folos vëđut pentru ascultãtorii. Cãci nici el singur, afarã de interpretãrile Scripturei, pe cari le fãcea în deosebite limbi, nu se ruga în particular în limba comunã arabã, deși o cunoștea mai bine de cãt pe altele, și nici în alta, ci în limba grãcã, nimic mai adãugënd de la sine. Cel ce nu o știa pe acãsta, sã o întrebuințeze pe cea știutã, cãci este de nevoie ca sã înțelãgã ce vorbește, când nu pricepe pe cea grãcã. Iar cel ce știe sã cetescã și sã înțelãgã este nepotrivit ca ca sã se servescã în serviciu, când se rógã, de altã limbã, or când explicã, lucru ce-l face nu pentru nevoie, ci pentru falã. Tóte aceste le interȃicea. Iubea fórte mult limba elenicã și dorea ca toți sã o cunoșcã, de aceea se ocupa și de scóle.

Fiind-cã în Sf. Munte al Atonului asceții nu încetaŭ de a se certa pentru pomenirile particulare și era pentru ei un scandal colivele ce se aduceãŭ Duminicile, a venit prea cucernicul ascet și profesor Visarion în Constantinopol și întãlnind pe patriarhul Sofronie i-a povestit despre acestea și expunënd pãrerile unora și altora și argumentele lor, a cerut asupra cestiunei o hotãrire Sinodalã, spre siguranța obștiei și a armoniei. Intrunindu-se deci Sfinții arhieriei și clericii și discutãnd împreunã cu Preasf. patriarh ecumenic, Domnul Sofronie, conform hotãririi Sinodale li-aŭ scris acelora, amintindu-le hotãrtrea de mai înainte; cã adicã cei ce fac pomeniri particulare Sãmbetele, bine fac; și cei ce le sãvârșesc în ȃi de Duminicã, nu pãcãtuiesc. Iar cei ce se opun și se împrotivesc acestora și supãrã liniștea și pacea cuvioșilor asceți și provócã scandal obștiei, îi supuneaŭ epitimii-ilor, dacã nu vor înceta. Lucrul este o inovațiune streinã și neadmisã de biserica ortodoxã catolicã și apostolicã, dupã

opiniunea Sinodului, și după tipul ȃis al Sfintei Treimi, cĂci de la catolicii apusenii s'a u introdus ĂcĂsta in biserica ortodoxĂ.

Administraȃia in patriarhie fiind variatĂ din cauza celor ivite improprie, cum s'a ȃis, continu u s'a schimbat și avea rane de multe feluri. De aceea cu cĂt se pĂrea u la inċeput lucrurile mai u șore, cu atĂta au devenit mai grele și neinċetat neinȃelegeri și continue supĂrĂri și neinċetate griji avea preasf. Patriarh, ce se ocupa de buna stare a bisericilor și de armonia obștiei. CĂci ĂcĂsta suferind in multe chipuri mai inainte, acum Meletie al Nicomidiei, uneltind, a turburat'o adinc. IncunjurĂndu-se și sprijinindu-se acesta pe puterea și buna-voinȃa a multor boeri și a episcopilor, susȃinatorii lui, multe lucra și cu multe supĂrĂ pe preasf. Domn Sofronie și inċepĂrtĂndu-se de preasf. arhieriei ii disprețuia, iar pe cei laici ii mĂgulea, fĂcĂndu-le tot-dĂuna pe voea lor. De aceea arhieriei petrecĂtori in Constantinopol, disprețuiți de el și necĂjiți de mulțime, s'a u intrunit și s'a u ridicat asupra lui. AdunĂndu-se in Sinod in tr'un glas au combĂtut modul sĂu de purtare, mĂndria, viclenia și rĂtĂcirea lui, amenințĂndu-l cu o zdrobire totalĂ, dacĂ de aci inainte nu va inċeta, ținĂnd ordinea bunĂ și rĂmĂnĂnd in marginile sale proprii. Din ĂcĂstĂ causĂ s'a rupt evident armonia obștĂscĂ; unii justifica u pe arhieriei și erau pe partea lor și a bunei hotĂririi Sinodale, iar alții, mĂgulind pe cel al Nicomidiei și iubindu-l, lucra u tĂte in favĂrea sa și intrunind adunarea episcopĂscĂ pe acesta 'l mĂrea u și-l inĂlțĂ u. Iar patriarhul Sofronie, disprețuind mĂndria și inċĂmfarea celui al Nicomidiei, inċreptĂȃea pe arhieriei in vĂlului și cari i striga u asupra sa, pentru care era sĂ cadĂ. PricepĂnd cĂ țĂria sa era amenințĂtĂ și cĂ partida episcopĂscĂ este deasupra arhierieilor, cĂuta ca sĂ inċrepteze de la sine violenȃa ce era sĂ urmeze asupra-i și pornirile perċĂtĂtoare provenite din vrĂjmĂșie, socotind cĂ inċreptarea este drĂptĂ, dar a gĂ-

sit-o că nu este la timp și tuturor vătămătoare. Pentru aceea bine combinând și mult lucrând și tăcând, a liniștit turburarea, conservând în jurul său pe arhieriei neatacați și producându-le liniște.

S'aũ înmulțit datoriile obșteii, pentru-că mult aũ cheltuit epitropiũ; și pentru-că o parte și din daruri și din contribuții aũ fost când-va interđise a se cere, și ca să nu se adauge fără cauză bine-cuvintată nemulțămirea obștească a bisericeĩ, s'aũ rușinat; decĩ voiaũ ca să trimită la eparhiile lor pe mulți din arhieriei, că nu aprópe fiind să se opue sistemului lor și să arate și fapte prevěđetőre de folos obștesc, aũ inventat ceva de interes pentru ei și, lucrând rěușesc ca să se dea o hotărĩre de împěráție cátră tot egemonul și satrapul, judecătóruľ și boerul ca să se facă judecată dréptă, acésta în favórea poporului bine-credincios și a Metropoliților. Decĩ pe acésta lege o a publicat prea puternicul filantrop monarh, în care se ordona puternic, poruncind la tot guvernatorul să se abție odată pentru tot-déuna de la orĩ-ce violență, nedreptate și orĩ-ce supărare asupra supusului Romei, a Metropoliților și Episcopilor lor, sprijinindu-i cu îngrijire, ocrotindu-i spre a trăi în liniște și legalitate, amenințând, că dacă s'ar surprinde cine-va călcând și disprețuind acésta poruncă împěrátescă și n'ar ținea dreptatea cea după lege și că ar pricinui silă saũ rĩpire întru ceva acestui neam de supuși Romei, saũ ar neliniști prin orĩ-ce chip pe Metropoliții și Episcopii lor, saũ i-ar supăra și opri de a lucra cele îngăduite lor și ar pretinde banĩ fără cuvĩnt, un asemenea nu va scăpa de urgia cea dréptă și de pedépsă. Ast-fel de înscrișuri împěrátești s'aũ slobođit în tótă eparhia pline de umanitate și dreptate. Dar s'aũ întimplat din protivă de cum se așteptaũ epitropiũ. Căci judecătórii locali și boerii s'aũ turburat asupra arhieriei, luând de la mulțime pe ascuns anafórale acuzătóre asupra lor, le transmitea la stăpânire, susținěnd că în cauza lor s'aũ dat ast-fel de po-

runci, și pe mulți dintre ei cu doveđi îi combătea, pentru-că nesuferind nici un rău din partea judecătorilor, striga, cătră împărație asupra lor, mulți au fost și pedepsiți cu dare de bani, învinuindu-i ca calomnatori. Dar dacă o ast-fel de procedură n'a folosit nimăru, a fost de ajuns însă ca banii obștei, ce se cheltuesc în alt chip pentru pasiunile și neînțelegerile dintre ei, ca să se socotescă cheltuite pentru un ast-fel de interes comun, și ca un pretext ce a nimicit totul și a adus în present o bună leguire, au nevoit pe unii dintre arhieriei petrecători în Constantinopol, cari se presupunea, că nu le place cele ce se făceau, să se ducă la eparhiile lor.

Deci Meletie al Nicomidiei făcea și disfacea totul supărând și disprețuind pe confrății arhieriei, fiind în partida celor mirenii. Iar preasf. domn Sofronie, cădând sub tiranie, se văita și ofta, suferind foarte amar și era foarte turburat de gânduri, înțelegând că n'ar putea să scape de o ast-fel de tiranie, de cât prin o apucătură violentă și răsvrătire a poporului; având în vedere apoi viața sa totă de la început că a fost liniștită, în conformitate cu blândeța și răbdarea evangelică, pentru ca să nu-și piardă caracterul, a suferit insulta tiranică; deci ținic suferind și întristându-se de cele ce se întâmplă, se nevoia a îndepărta întristarea compromițătoare prea grea asupra persoanelor violente, combătând mișcărilor neraționate, silnicia tiranică și întreprinderile nedrepte. Luptându-se cinci ani s'a obosit și a inclinat spre sfârșitul vieții și fiind puțin bolnav și nepierdând nimic din tăria virtuții, zăcea lăudând și mărinind neîncetat pe Dumnezeu, și pe cei ce-l vizitău îi primea și-i bine-cuvînta. Căci veniau la el arhieriei, boerii și mult popor credincios ținic și-i primeau bine-cuvîntarea sa. Iar la 10 Octovrie 1780, anul mântuirii, de-cu-sără bine-cuvîntând pe Domnul, a poruncit să se cânte cântarea de sară și după o oră, bine-cuvîntând iarăș pe Domnul, și dispunând că cei ce erau de față să

se róge, puřin după aceea a trecut vesel spre Domnul, conducând tronul ecumenic cinci ani, nouă luni și patru-spredece zile.

Presfințitul Domn Sofronie era de loc din Damasc, din copilărie a fost educat bine și învățat în Ierusalim. Dovezind putere de cuvânt și de virtute, a fost hirotonit Mitropolit Halivonului său Halepului, suferind multe persecuții și intrigi din partea misionarilor latini, la sfârșit combătut cu înverșunare s'a dus de acolo, și ne mai putând a se reîntorce, a dimisionat. Retrăgându-se din acesta, a fost votat de către cei din Ierusalim Mitropolit al Ptolemaidei, și primind'o, tótă ocupația sa ș'a făcut'o interpretând și explicând Scriptura. De acolo venind în Constantinopol și mult timp petrecând și predicând cuvântul lui Dumnezeu în biserici și câștigându-și respectul și iubirea obștescă, încetând din viață fericitul patriarh Efrem, cu socotința obștiei a fost înaintat patriarh al Ierusalimului. Conducând mai cinci ani preasfințitul scaun apostolic al Ierusalimului, de aceea a fost strămutat la preasf. scaun apostolic al Constantinopolului și pe acesta aprópe șase ani administrându-l, de aceea s'a mutat spre Domnul. Era dintr'un sat din împrejurimile Damascului, dar din părinți buni și îmbunătățiți, din vechi bine-credincioși. De aceea era și genial și pătrundător și de aceea din copilărie iubea învățătura, era generos, statornic și iubitor de muncă; învățând cunoștințele enciclice în Ierusalim; fiind atent la sfintele Scripturi, a supt dulcetta explicărei sfintelor Scripturi, puterea și mintea dumnezeescului părinte Chrisostom și a străbătut în adâncul Scripturilor. Din învățătura sfinților părinți și din zelul și imitarea virtuților practice, formându-se și înfrumusețându-și moravul, s'a arătat statue însuflețită de virtuți. N'a lăsat nimica ne'nfrumusețat și ne'ngrijit, nici forma, nici privirea, nici mișcarea, nici statura, nici mersul; tot cuvântul lui era dires cu sare, îmbrăcămintea simplă, dar curată, figura li-

niștită și manifestată în afară cu grația liniștei, atențiunea continuă, iar răspunsul tot-déuna bine hotărît, viața nefă-țarnică, umilița adevărată, iubirea sinceră, abstenența în tot-déuna, prudență în tóte, ne'ngrijitor de ale vieței, ne'ngri- jirea de ale lumei, cu totul neubitor de avere, studios fără întrerumpere, la rugăcîune ne'ncetat, avea credință și spe- ranță desevtrșită în Dumneđeű, prin acestea a adunat în sine strălucirea și puterea virtuților numite și nenumite. Iar dacă și în Patriarhatul sěű și al Ierusalimului și al Constantinopolului n'a mulțămît pe unii, este evident pen- tru cele ce nu le convenea. Puțin se gândea și fórte puțin se îngrija de bani, în care își complac cei mulți care-l doresc cu aprindere. Acesta rîvnind în adevěr virtutea și câștigând'o cu tãrie, a învęțat'o și prin cuvînt și prin faptă pãnã la ultima respiraare ; cãci și în pat zãcënd nu-și descingea mijlocul sěű, nici își schimba haîna. Vesel în cãntãri a cã- lętorit spre Domnul și a lãsat admirație fórte mare în a- mintirea darului celor ce aű cunoscut pe acest admirat bãr- bat virtuos, de aceea mulțime multã s'a adunat de creștini la înmormîntarea lui și cu ceremonie strălucită, în cãntãri și laude l'aű îngropat, în biserica dîsã τὼν ἀσωμάτων (a ce- lor fãrã de trupuri) din localitatea Μεγα Ρεϋμα. (Megarevna).

PARTEA IV.

Incetãnd din viață preasf. Patriarh ecumenic Domnul So- fronie la 10 ale lunei lui Octovrie, anul 1780, adunãndu-se arhieriei Sinodali, boerii nobili și clericii Marei Biserici și sfãtuindu-se cu socotința comunã și alegere legalã, aű ales, votãnd de patriarh ecumenic, pe Metropolitul Vechelor-Patre, Domnul Gavriil, și dãnd anafora Guvernului, aű cerut și aű luat hotãrire împērãtescã pentru acęsta. Decî aű trimis la el și scrisorile bisericeii, arãtãndu-i alegerea obștescã cea dupã

lege și votul dat, cum și hotărîrea împăratăscă, chemându-l obștește la preasf. ecumenic scaun apostolic. El primind scrisorile de la cei veniți de la Curtea Patriarhală și de la Inalta Pörtă și vedînd alegerea și votul obștesc săvîrșit asupra lui și spălmîntându-se de o ast-fel de chemare neașteptată, să se retragă n'a putut, dar se gîndea la măreția lucrului și nu îndrăsnea să refuze. Vedînd decî votul săvîrșit și hotărîrea împăratăscă dată pentru el, după multă gîndire a đis: fie voea Domnului, și a primit alegerea obștăscă, și adunându-se cu iubiții lui filii din eparhia sa, după multe lacrimi vărsate de ambele părți s'a despărțit, ș'a luat calea înainte, și priimit cu onoruri, printre popoarele ce trecea, de către Guvernatorii locurilor, venind în Constantinopol s'a prezentat vizirului Impărației împreună cu arhieriei Sinodali la 12 ale următoarei luni Decemvrie și luându-și cavadiile obicnuite s'a întors cu pompă la Patriarhie și făcîndu-se înaintarea Canonică de permutare în Biserica Marelui Martir St. Gheorghe, l'a felicitat de patriarh ecumenic.

Decî preasf. Domn Gavriil priimind scaunul ecumenic, prin votul și alegerea obștăscă, cum s'a spus, și aflînd situația bisericească tiranisită, îi era greu de o dată, și se îngrija cît putea ca și arhierilor să le dea ceea ce este drept și să se ocupe și de biserici și pe siluitorii îi menaja, cu blîndeță și cu față veselă suporta greutatea și disprețul și cu prudență economisa interesele. Căci se părea că toate le face și desface Meletie al Nicomidiei și la el se supunea cele ce erau de întărit, și acesta despre toate porunea, în cît nimic nu se făcea fără de opiniunea și cunoștința acestuia, de aceea 'l urma în cele mai multe afaceri, și la el avea privirea la început preasf. Domn Gavriil, dar pe nici unul dintre arhieriei sinodali nu-i supăra sau întrista fără cuvînt, îmblîndind și asprimea administrației cu propria sa blîndețe, fugind tot-déuna cu înțelepciune de ponos orî hulă și ferindu-se de alunecare.

Sfințitele Monastiri din sf. Munte, îngrijindu-se din vechime de cătră o administrație și supravegherea obștească, pentru care era instituit unul numit Protu or întâiul, după căderea Impărăției Romanilor, prin un înalt supraveghetor și patru epitropi aleși anual, după alegerea și singura conglăsuire a sfințitelor monastiri, s'a părut unora ca să reînnoiască vechea ordine și să reazeze iarăși pe cel întâi — pe Protos — prin o prohirisire patriarhală și o hotărîre împărătescă. Și deci pregătindu-se îndelung și avînd opiniunea celor mai mulți pregătită, aū prezentat preasf. Domn Gavriil pe un Ieromonah. schevofilax la sāraca Monastire Esfigmenu, cu numele Ignatie, socotindu-l activ și prevēdător și aū cerut ca acesta să fie prohirisit la acest oficiū, care ar putea a readuce lucrurile vechi. Și fiind-că după socotința și alegerea obștească s'a părut că este, a convenit și preasf. patriarh și l'a prohirisit cel întâi — Protos — al comunității sf. Munte. Auđind deci de acēsta proistoși marei Lavre și a marei Monastiri a Ivirilor și nesuferind a fi administrați și conduși de un asemenea, presupunēnd că și noua schimbare este fōrte vătămătoare, s'aū opus, și dovedind că este fōrte dăunătoare acēstă autoritate a sa obștiei, aū combătut pe cel întâi, pānă cānd i-aū sfărîmat și toiagul sēu și i-aū luat culionul, avînd în acēsta conlucrător pe marele interpret al împărăției Nicolae Caragea și pe mulți alții, pe cānd și preasfințitul patriarh ecumenic, după o prevedere mai înțeleptă a desaprobat prohirisirea.

În același an 1781, s'a trimis din partea creștinilor ortodocși, de la renumita Veneție scrisori, cu rugăminte, cerēnd și rugāndu-se să li se dea arhierēu legal, apārător al Bisericei de acolo și a comunității ortodoxă. Era conlucrător împreună cu cel trimis de acolo și consulul din Constantinopol a prea luminatei aristocrației. Cei ce conajutaū aū arātat în acēsta o a doua dispoziție a aristocrației. De aicea deci iarăși pārerē deosebite în Biserică, în acēstă ces-

tiune; unora cu totul le displăcea înaintarea și prohirisirea de arhieru în această dubioasă și nesigură hotărîre a celor ce stăpînesc acolo, iar alții preferau a economisi trebuința ortodoxilor de acolo. Și deci după ce au discutat mult au convenit la acesta: ca ordinul cel al doilea al aristocrației, nu mai puțin ca și cel întâiu, respectiv de Franca presu- pus, și înșelător și neconvenabil condamnându-l, l'a des- considerat, iar rugămîntea simplă și cererea dréptă a crești- nilor ortodoxi, primind'o ca de la început, întărită din ve- chime de cătră prea luminata aristocrație a ortodoxilor, (celor duși de către reu cugetătorul Tipald în urmă în o adîncă uitare), au convenit unanim ca să se trimită ecdoșis patri- arhicesc pentru strămutarea celui al Cefaloniei și Zachin- tului arhiepiscop în reședința Veneției pe numele de al Fi- ladelfiei, pe care l'au și trimis, cuprîndînd acesta:

Ecdos patriarhal.

Prea iubitorule de Dumneđu Arhiepiscope al Leucadii și al sfintei Maure în sf. Spirit iubite frate și conlurgisi- torule al smereniei năstre Domnule..., har fie ție și pace de la Dumneđu. Fiind-că și altă dată prin învoire patri- arhală de aicea de la preasfințitul apostolic, patriarhal și ecumenic scaun s'au prohirisit și s'au hirotonisit prin ecdoș patriarhal Metropoliți canonicți pe numele Mitropoliei Fila- delfiei în Veneția pentru vizitarea sfințitelor biserică de acolo ale ortodocșilor și spre păstoria spirituală celor de acolo, și a poporului ortodox din cuprinsul prea strălucitei aris- tocrații a Venețienilor. Apoi într'un restimp de ani a rămas și amintita biserică a ortodocșilor și plinirea cea cu numele de Christos a credincioșilor de acolo în sărăcie și lipsă de protecțiune și cercetarea arhieraticăscă, cari Romei credin- cioși de acolo, plângendu-se pentru această orfanie de păș- toria necesară arhierăscă pentru ei mai mult de cât de ori ce, au scris mai înainte dată și de două ori și adese cătră

noi și către totă adunarea sfințită din jurul nostru, reclamând cu căldură reaseșdarea canonică, cu cuvânt de permu-tare prin învoirea noastră patriarhală a iubitorului de Dum-neđeū episcop al Cefaloniei și Zachintului, în Duhul sfnt al nostru frate și conlurgisitor Domnul..., la amintita sfințită bi-serică a Ortodocșilor din Veneția și la cel de acolo salvat prin ajutorul lui Dumneđeū popor cu numele de ortodox, cu nu-mirea de Metropolit al Filadelfiei, pentru a-î păstori cu cuvioșie cu iubirea de Dumneđeū și cu plăcere și a-î conduce la pășuni mântuitoare ale harului evangelic și a-î întări la păstrarea și păzirea neschimbată ale dogmelor drepte a sfintei noastre a lui Christos marel biserici a Răsăritului și să nu-î lase pe ei a păși peste calea cea dréptă și a mării adevărate și a cugetării drepte, nici a trăda religia strămoșască și pio-sitatea saū să cadă din ea saū întru cât-va a o călca. De aceea noi și adunarea sfințită din jurul nostru a preasf. arhieriei, îndeajuns cugetându-ne asupra unei ast-fel de ce-rieri a creștinilor ortodocși de acolo, am socotit că trebuie să sėvtrșim acėsta, cu condiție, saū mai bine a đice cu legături de epitimii nesfărimate și nedeslegate bisericești asupra celui ce s'ar pune spiritualicește la turma acėsta evseviósă, de a păzi adică teofilia sa dogmele ortodoxe ale bisericii noastre a lui Christos celei mari a Răsăritului ne-schimbate și neștirbite până la litera lor și absoluta sa su-punere la patriarhul după timpuri și vechile respectate și în-vechite pronomii ale preasfințitului acestuia al nostru scaun patriarhicesc apostolic și ecumenic, care și acestui tron ecu-menic și acelor ce în vremuri ce vor primi să conducă cărma spirituală a acestuia neindoșos să-î fie credincios după le-găturile împărătești ale pururea amintișilor împărați credin-cioși și după hotărșirile și dispoșișile sinódelor, și obligat a-l pomeni pe el și nestrămutat numai și numai numele lui ca patriarh canonic în tóte serviciile sfințite și slujbe, cum este leguít, și pe nimeni altul să nu pronunțe saū pe față

saŭ pe ascuns saŭ în genere să recunoscă, departe de el, superioritate și autoritate patriarhală pusă asupra lui și stăpânire, începătorie și domnie, de cât numai pe patriarhul ecumenic după vremuri, și nimăruî altui să i se supună saŭ să se subjege. Decî scriind poruncim și teofiliei sale și celor chemați credincioși de cătră tine și ortodocșii arhieriei din localitățile megieșite, supuși acestui tron al nostru patriarhal, ca în conformitate cu eclosul nostru patriarhal dat și trimis ție, adunându-ne aicea în sfințita biserică a ortodocșilor a preasfințitei noastre Născătoare de Dumneđeŭ, se va face prin îndemnul nostru patriarhal și cu învoire strămutarea prea iubitului de Dumneđeŭ arhiepiscop al Cefaloniei și Zachintului, în sfîntul Spirit iubit al nostru frate și conlurgisitor Domnul..., pe numele preasfîntei Metropoliî a Filadelfiei, prin un memoriu așezat canoniceste în sfințita condică după tipul canonic. Luați aminte însă bine, fraților, și înfricoșându-vă de munca de veci și avînd în minte și cugetându-vă la înfricoșata dare de samă lui Dumneđeŭ, v'ați jurat pe el prin omofor și epitrahil pe Dumneđeŭ cel a tóte vedător și i s'a poruncit ca să păzască religiozitatea și ortodoxia și legea strămoșască și dogmele neîntinate ale sfîntei noastre a lui Christos, marei biserici a Răsăritului și neschimbate, după sfințitele dispoziții și așezăminte ale celor șapte sinóde ecumenice, cari s'aŭ adunat pentru paza dogmelor drepte ale Bisericii și a ținea și păstra canónele așezate de ei și respectatele și sfîntele orîndueli câte s'aŭ așezat sfințișilor și sufleteșilor noștri părinți, și nici măcar cu minte subțire a cugeta împotriva bisericii Răsăritului nici odată, în tótă viața sa, tóte câte le primește muma noastră obștască biserică Răsăritului, să le primescă, și pe care le respinge, să le lepede, și să urmeze nouă și celor după noi preasf. patriarhi ecumenici în totul și să se supună, vestind în frica lui Dumneđeŭ, în fața sfințitei icóne a lui Christos în auđuî nostru că cu socotința iubirei de

Dumnezeu a conduce cu piositate turma cea rațională încredințată lui de sus și să se păstreze pe sine curat de totă prevenirea viclână, ca de la început, ast-fel și în urmă în totă durata vieții lui, după câtă putere are și să păzescă și să țină și prerogativele câte le are acest scaun patriarhal neschimbate în totă enoria lui. Acestea sunt poruncile din partea noastră. Iar dacă s-ar întâmpla ceva dinprotivă, voi veți vedea, știind și acesta, că pe lângă căderea voastră și însuși la o crimă neertată, și nici o dată nu veți putea fugi de cele mai aspre pedepse ale bisericei și muștrării și voi cei ce faceți schimbarea împreună cu cel ce s'a schimbat. Lucrați deci după cum vă scriem vouă în greutatea amarnicului acuzator al conștiinței și nimic alt din prevenire. Iar harul Domnului și nemăsurata sa milă fie cu voi. În anul 1781 Decembrie 7.

Fiind-că sistema laică predomina în aula patriarhicescului tron, după imitarea acestuia și cei ce contribuau din vechime, duși de religiositate și de zel bun, la trebuințele preasf. apostolic scaun al Ierusalimului, și cari serveau în diferite ocazii, numiți mai vulgar epitropi, s'a încercat ași împuternici epitropia și a schimba obiceiurile și datinile. Iar prea fericitul Domn Avramie și cei din jurul său economisind cu prudență au liniștit și sfărîmat pornirea cea rea a lor, considerînd aceași ordine și cea din vechi administrație de ei încercată. În acest chip s'a încercat unii dintre cei puternici din Constantinopol să introducă și sistema de epitropie în Sf. Munte, și lucrau multe în cât să strămute totă autoritatea aicea și puterea în a face și desface și în genere a economisi afacerile obștești ale sfințitelor Monastiri, avînd de adepți și pe unii smintiți dintre aghioriți și conlucrători. Iar adunarea cea profund cunoscătoare și bine-cugetătoare a proistoșilor celor înțelepți și a bătrînilor vedînd nenorocirea la baza acestui sistem și gîndindu-se la viitor și evitînd relele ce erau se decurgă, s'a opus cu bărbăție și dimpro-

tivă lucrând în tot chipul aŭ îndepărtat sistema cea rea și vătămătoare asupra obștei, nepermițând ca epitropiŭ să aibă ceva mai mult de obiceiul lor caracter. Căci le este de ajuns ȃceiaŭ, despre cei ce noi scriem, dac  voesc să servesc  pentru Dumnezeu și de către ei să se priimescŭ cererile n stre; dar a dispune pentru îndatoririle n stre și ca autoritate a lucra or scrie ceva și a ordona, ac sta nu le este dat lor și nici nu convine de loc obșteii n stre a se administra de afară și ac sta de către laicŭ, necunosc nd nici așed mintele chinoviilor, nici disciplina monastirilor și nici av nd în genere simțul acestei aspre purtări a n stre. A conlucrat la acest sfat drept și socotință și a ajutat în tot chipul și preasf. Domn Gavriil, îngrijindu-se de interesul obșteii sfințite de acolo.

Administrația bisericească nu avea un centru, fiind  mp rtit  autoritatea cu Meletie al Nicomidiei, cum s'a ȃis, se întrista de ac sta preasf. Domn Gavriil; apoi se sup raŭ arhieriei sinodali. Și dacă unui pentru prietenia cu cei puternici saŭ prin o aprofundare puternică p reaŭ că predomină, dar se nec jaŭ mai mult neput nd suferi disprețul. Deci de aceea cel al Halcedonului Partenie p r nd că ast-fel cugeta de demult, periorisit în eparhia sa, era atacat, iar al Efesului Samuil,  ndr sneț fiind, a fost dat la o parte și al Smirnei Procopie, venind în capitală, nu era plăcut. Dar acesta, profit nd de o împrejurare bine-venit , s'a dus în eparhia sa. Cei ce aŭ rămas, pe cariŭ ŭ-aŭ l sat, c utaŭ să-ŭ atragă la timp și pe cei ce nu le plăcea abuzul puterii bisericești și să-ŭ familiarizeze cu obiceiul lui Meletie al Nicomidiei. Se întimplă celor ce'și c stig  putere nelegiuită ca să insulte pe mulți fără dreptate și nu pe puțini să nedrept tesc , iar pe cei mai mulți ŭ șic naŭ și nimic nu p timeaŭ mai ales c nd cine-va preferă a domni și a st p ni; st p nind fără vreme și  ng mf ndu-se de m ndrie foarte puțin d  atențiune la privirile mulțimei. Din cauza

acésta mulți și dintre arhieriei și boeri și din poporul de rînd îi urău neplăcându-le, pentru neînțelegerile dintre dînșii, Meletie al Nicomidiei, îi desprețuia necăjindu-i cei mai mulți și unii dintre puternicii noștrii și cei de afară și trăeau în desplăcere pentru imputarea obștească. Cu trecerea timpului s'a imputernicit imputarea și ura a crescut, în cât aũ fost învinuiți la cei puternici, la vizirul împărăției și la întăiul judecător. Acéstă împrejurare găsinđ'o favorabilă pentru exilarea arhierieilor ce erau contra lui, fiind de consens și preasf. Domn Gavriil și luând conințelegere și hotărîre aũ lucrat scriind anafora iscălită și sigilată cătră puternicii țilei, prin hotărîre împărătescă l'aũ alungat precum și pe al Prusei Antim la eparhiile lor. Decî ast-fel alungați din Constantinopol și al Nicomidiei Meletie și al Prusei Antim și periorisiți la început în eparhiile lor, la anul 1783, îndată aũ întreprins a sfărîma sistema lor. Cel al Nicomidiei a scris către rudele și prietenii lui îndemnându-i ca totul să facă ca hotărîrea dată să se ridice, neputênd suferi insulta ce i s'a făcut la bêtrînețe, atacând pe protivnici și batjocorindu-i prin scrisori. Iar cei ce păzeau și cercetaũ cele respective la el, primind nóptea pe diaconul sêu care se furișase în casele prietenilor sêi și-i îndemna la luptă, i-aũ luat scrisorile și cunoscênd împrotivirea sa și inculparea și pornirea lui asupra lor, înainte de a suferi vre-un rău, s'aũ gândit să lucreze cu drasticitate și compunênd învinuirile l'aũ supus caterisirei și l'aũ condamnat și la exil în muntele Sinai, avênd conlucrător arhieriei întru acésta și pe marele interpret Alexandru Mavrocordat. Luându-i-se eparhia a fost înaintat din al Vizei al Nicomidiei Gherasim, om bêtrîn, învêțat, liniștit și în multe de lăudat. Iar Meletie surgunit prin hotărîre împărătescă de la Nicomidia în Egipt, l'aũ dus la Memfis, adică la Cair, ca de acolo să-l ducă la muntele Sinai, și convingênd pe sinaiți a stat acolo un timp, când sinaiții aũ adus de pretext arhierieilor din Constantinopol tâlhăriile

din deșertul Arabiei, fiindu-le milă pôte și de bătrînețile bărbatului, saū, socotind dealt-fel de nesuferit și omoritor drumul de acolo și de neauđit cu totul în ucideri de ómenl. Fiind-că în acest an s'a așezat Domn în Ungro-Vlahia prea înălțatul Domn Mihail Suțu, rugând pe preasfințitul Domn Gavriil și pe Sfintul Sinod i-aū induplecat ca să-l elibereze de marea și înfricoșata îndepărtare pe Meletie fost al Nicomidiei, și l'aū adus în insula Hio, hărăzindu-i acolo pe-trecere neturburată.

La 20 a lunei Iunie, anul 1783, prea fericitul papă și Patriarh al Alexandriei Domnul Ciprian trecând din vieță, cu alegerea, votul și cu conințelegerea patriarhului ecumenic și a arhierelor sinodali din Constantinopol, a prea nobililor epitropi ai scaunului apostolic al Alexandriei și a tótă sistema boerescă s'a înaintat la preasf, scaun apostolic al Alexandriei Episcopul Metrelor Domnul Gherasim, făcându-se permutarea în templul τῶν Ἀσωμάτων situat la Μεγα Ρευμα.

În acelaș an Sciția mică supunându-se stăpânirei Rușilor, Mitropolitul Goției s'a unit la sfințita administrație bisericăscă a preasfințitului Sinod din Petersburg. În anul următor 1784, fostul al Nicomidiei periorisit în Hio, fie-că lucra ceva în favórea sa, fie-că trăla liniștit și nu se gândea la nici o luptă, a fost denunțat de unii că proectéză lucruri mari asupra patriarhului și asupra arhierelor sinodali și că-i încarcă de insulte și-i defăima, și că se încerca a da pe față și să sfarme edificiul și sistema lor și arătau și scrisori din Hio, care mărturisea unele ca acestea și cei din insulă căutaū a-i împleti cununii din spinii. Iar arhierii din capitală sinodali împreună cu patriarhul temându-se și turburându-se iarăși a dat hârtie asupra lui la stăpânire și cerând hotărîre l'aū exilat tot la muntele Sinaii. El apoi luat de întâiul eunuh din Bizanț l-a lăsat în Egipt și prin acesta a convins pe cel mai puternic dinast din Egipt să lucreze ca să-l trimită la Sinaii, neputând parcurge atâta cale pe că-

milă. A rămas și de astă-dată la Placu în Memfis, evitând nenorocitul Meletie nenorocirea sa.

Monastirile din Sf. Munte al Atonului fie-care din cauza mărimii și greutatei datoriei însărcinate și periclitare, acesta mai ales neliniștea și întrista numita comunitate, care s'a ridicat mai până la una mie de talanți și fie-care din ele dîlnic le ducea de lucru. De aceea a izbucnit scandale și turburări, prigoniri și ocări și în genere era turburată liniștea cea plăcută lui Dumnezeu a sihaștrilor și se neliniștea limanul lor cel spiritual. Apoi s'a mai furișat un óre-care turburător, cu chip spre a duce o vieță liniștită, dar s'a reîntors la vieța sa de mai 'nainte, saă ca un alt rēu dintre viețuitori făcēdu-se, pretindea ca să governeze și voia să predomine, escitānd pe cei mai sēraci ca să cēră socotēlă de economiile din vechime și probe după care cu dreptul s'a înmulțit atātea împrumuturi. Era pornirea celor mulți asupra Lavrei și a Monastirei Ivirilor și priciri în cuvinte aă făcut asupra efortiei obștimei or comunităței lor, descriind conducerea afacerilor obștiei și cheltuelile fără de socotința obștiei, cum și cererile silnice afară de aședăminte și dări indispensabile. Din acēstă causă s'a mărit înverșunarea, s'a înmulțit resvrătirea și amenința ruina cu totul a sfintelor monastiri. Deci vedēnd acestea cei mai mari ai monastirilor și că ei singuri nu pot să liniștescă agitația și să pue capăt datoriei, aă alergat la marea Biserică, rugāndu-se preasf. Domn Gavriil, și Sinodului din jurul sēu ca să judece neînțelegerile dintre dînșii, judecānd și distribuind datoria ce-i amenința, ca să le ușureze lor fortuna și să înceteze vijelia, care a neliniștit atāta vreme armonia obștiei. Atunci patriarhul împreună cu Sinodul din jurul sēu arātāndu-se bine-voitori la cererea lor, și mai întāi sfātuind mult părțile implicate, apoi a stāmpărat pornirile neraționate și a tăiat luptele pătimāse dintre ei, aă venit în urmă la cestiune și ascultānd părțile fără prevenire, luānd aminte

cu acurateță și cercetând catastifele de venituri și cheltueli și împărțirea și adunarea lor anuală, judecând aș hotărît: ca cele amintite două monastiri mari, că avînd putere să ia asupra lor mai mult de jumătate din amintita datorie obștască, și să nu fie supărate cu ceva mai mult, și partea rămasă să o împartă după analogie la cele mai mici, care sînt multe. Aducîndu-se această hotărîre a socotinței sinodale comune, ne avînd nimica să opună, aș subscris hotărîrea adusă, cei întăi doi mai mari ai monastirilor, dar cu greș suportau greutatea datoriei adusă în special lor. Iar cei-l-alți mulțemîndu-se cu împovărarea acelora l'aș liniștit și luând înscris hotărîrea sinodală s'aș reîntors la liniștea lor.

Adepții lui Meletie și acum, în anul 1785, insistau pentru fostul al Nicomidiei și-l supărau pe preasf. Domn Gavriil silindu-l ca să-l aducă din Egipt la Hio. El însă prevădînd turburare și supărare bisericeii, pe cînd și arhieriei sinodali i se împrotiveau, aș rămas pe partea majorității la cele din vechime. Dar făcîndu-i-se mare silă după marea sărbătoare a Paștelor, perdistînd cu îndărătnicie și amenințându-l, el totuși s'a opus. Nu după multe zile însă bolnăvindu-se, a lăsat lor să facă ceea ce vor voi, și cei dispuși pentru Meletie se cugetau la ce e de făcut; iar el regulînd toate cele ale vieții presente și dispunînd cum i-a plăcut, prevădînd și presupunînd că acea îndelungată bolă este sfîrșitul vieții lui, liniștit și vesel și plin de bucurie a trecut spre Domnul la 29 Iunie.

Preasf. Domn Gavriil era de neam din Smirna dintre cei întăi, și pentru seriositatea și simplitatea vieții sale de totăi era lăudat. Era iubit între alții mai ales și de fericitul întru amintire mult vestitul Neofet al Smirnei, fiind singhel al său și clasat între ieromonahii parohiali. Deci ast-fel bine-plăcînd a fost înaintat mai întăi Episcop Moschoniselor și economisind bine cele ale episcopiei, fiind-că Metropolă Ioaninelor era îngreueată cu datorii enorme, și era greș de

administrat, trimis la acesta, și cu blândeța ce-l caracteriza îmblânzind pe amarnicii cămătarî și administrând'o un timp, când făcându-se răsvrătire în Peloponez și majoritatea arhierilor de acolo fugind, a fost strămutat la Metropolia Vechelor Patre și aședat acolo păstor canonic al ei și arhieru; priimind'o ruinată și mai ca pustie, muncind și luptându-se și ținînd pept tâlharilor atacători, apărînd popó-rele lui Dumneđeú de vrăjmașii reú făcători și suportînd tótă rėutatea aceluî timp, și suferind și sãlbãtãcia Albanezilor, a adus și constituit iarãși acéstã Metropolie ca de la început. Când pururea amintitul Sofronie aú incetat din viėtã, a fost înaintat la scaunul Ecumenic și luînd situația bisericescã tiranisitã se întrista și cu greú o suferea, dar desplãcerea presentã și nemulțãmirea le ascundea, economisind timpul, de aceea și pe al Nicomidiei atunci l-aú zguduit, apărînd libertatea sinodicã și lucrînd ceea ce este demn de mãreșia patriarhalã. Era iubitor de adevěr, de dreptate, milostiv, blând și familiar, iubitor de frumoșele arte. Se pãrea cã era fórte simplu dar era profund și adânc cuge-tãtor, de aceea și scãpa de presupunerile tiranizãtorilor epitropi socotindu-l cã nu le e protivnic. Cu atãta blãndeșã vorbea și cu atãta abilitate lucra, încât administrînd scaunul ecumenic cincî anî, pe nimeni n'a supãrat s'aú pe un suferind sã nu-l fi mângãeat arãtînd pururea o bunã-voinșã. Acesta exercitãnd'o în tótã viėtã și regulãndu-și cele ale sale, dacã avea ceva, cãci nu era dintre bogãți, și nici de la patriarhie nu lua nimic afarã de nutriment, tot ce avea le împãrșea cu iubire de Dumneđeú, trecênd din scaun cãtrã Domnul, îngropãndu-se în Biserica τῶν Ἀσωμάτων la Μεγάλη Πεῦμα.

Fiind-cã preasf. Domn Gavriil a trecut spre Domnul la 29 Iunie, anul 1785, cum s'a đis, s'aú întrunit și preasf. arhieru sinodalî, prea nobilî boeri și clericî și sfãtuindu-se, aú ales patriarh ecumenic pe preasf. Metropolit al Smirnei

Domnul Procopie și făcând anafora a cerut hotărîre împă-rătescă pentru el. Deci i-au trimis scrisori Sinodale arătân-du-î alegerea și votul obștesc, chemându-l de la Smirna la preasf. apostolic și ecumenic scaun, împreună cu cel din patriarhie s'a dus și un ceauș din cei ai Porței ducend po-runca. Ajunğend cei trimiși la Smirna la 8 Iulie cînd era sêrbătorea marelui martir Procopie, i-au înmînat scrisorile bisericești de alegerea obștescă și chemare și împreună cu acestea hotărîrea împărătescă, și neputînd alt-fel să facă, a priimit hotărîrea obștescă și prăznuind sêrbătorea și bine-cuvîntînd pe clericii și pe boerii acei strălucite politici și pe tot poporul credincios și luîndu-și de la prea măriții consuli rēmas bun și prietenesc, a pornit la drum și percurgînd calea Asiei și Europei prin Elispond a venit în Constan-tinopol și luînd cu sine pe preasf. arhieriei Sinodali și pe clericii marelui bisericii s'a prezentat visirului împărației ca de obicei. Luîndu-și obiceiuite cavade s'a u întors la pa-triarhie și făcendu-se permutarea canonică în biserica ma-relui martir a Sf. Gheorghie la 29 Iulie l'a u felicitat de pa-triarh ecumenic.

Priimind dar preasf. Domn Procopie tronul apostolic și ecumenic și vedend că biserica era tiranisită de pretutin-denea și în nevoi și necazuri din cauza datoriilor neîntre-rupte, întărind autoritatea sinodală și îndepărtînd de la marea biserică epitropia vulgului ce vîna predominarea. De aceea mai întăi din ale sale plătind mai mult de o sută de talanți, pentru obiceiuitele dări la cei ce stăpînesc din schim-bările patriarhilor (căci socotind că șefia cea mai mare a-supra guvernanților este acestă așezare, nu se punea fără dare, după cum se obișnuia și la alte slujbe) și lua aminte și la alte refuclii întâmplătore, nimic pentru sine luînd pentru întreținerea dîlnică și cheltueli casnice, a redus și cheltue-ile de prisos și cerend socotelă esactă fie-căruia, de la epi-tropi și de la secretarul obștiei, impunendu-le imperativ în-

deplinirea datoriilor cinstind și purtându-se frățeste cu preasf. arhieriei, fiind afabil cu toții și cultivând pe cei puternici prin prezente mari, mărginind epitropia la darea de socoteală corectă și dreaptă, desprețuind mituirile și fățarnicia cea vătămătoare obșteii a epitropilor, priimind și ținând păreri preasf. bătrînii ca să nu potă avea mai mult arhieriei de afară la patriarhul ecumenic și la sinodul din jurul său, stăruitor și apocrisari dintre laici, ci pe orî care ar alege dintre arhieriei petrecători în Constantinopol, adică dintre cei de ce carii se adună în adunările bisericesti. Căci pe vremea purerea amintitului Sofronie îngrijindu-se Meletie de atunci al Nicomidiei și epitropii obșteii din jurul său, mulțimea arhieriei, prin hotărîre împărătescă a interdis venirea celor mai mulți, și nu era cu puțină or cui să plece de la Constantinopol, fără scrisoarea de învoire a patriarhului. Ci dacă cine-va cu voia patriarhală și cu scrisoarea de permisiune patriarhală, cum este legiuit, nevoit de forță majoră s'ar duce, ne plecând vre-unul din cei de ce, ca neavînd loc, nu lua parte la ședință și nici oficial și fățiș era nevoit să stea; de aceea s'a și întîmplat și fără voie să rămână în eparhiile lor. Deci pe aceștia i-a făcut să aibă curaj la trebuinți și să-și aibă privirile cătră sfințita adunare a preasf. arhieriei, mai ales ca el. Căci luându-și asupra-și trebuințele bisericesti ale tuturor, și a celor de departe preoți și laici, tuturor le învoia să vină la el și să-i scrie și să cêră cu curaj, ceea ce au de trebuință. Deci așa de la început s'a încercat preasf. Procopie ca să ia autoritatea cea dreaptă a predominării. A dat însă presupunere de despotism în afacerile bisericesti, iar acestea nu le sêvirșă fără socotința sfințitului Sinod. A întristat nu puțin și pe unii din arhieriei, mai ales pe Partenie al Halcedonului. Căci pârîndu-se că predomina Meletie de atunci al Nicomidiei, pretindea ca să aibă și el aceeaș situațiune; în cât nu voea să se facă ceva fără de voia sa, avîndu-și privirea de aicea înainte cătră

el pururea pomenitul Domn Gavriil. Apoi sa si temea de cei din jurul exilatului al Nicomidiei, ca nu cum-va convingend pe patriarh sa-l cheme din exil si sa-l aduca pe Meletie. Unii dar neobosit se ingrijau sa-l aduca din Hio; iar altii din contra in tot chipul se luptau, spunend lucruri necuviincioase, incercandu-se a-l face pe patriarh ca si de a treia ora sa-l trimita in Egipt. Dar el fiind drept la judecata, a respins pornirile spre aparare ale vrajmasilor aceluia, pricependu-le frica lor, si a imprastiat si presupunerile, obligand pe adeptii si aparatorii lui Meletie ca sa aduca si sa dea marelui biserici, dimisia acelui pastrata de el, pe care a trimis-o din Hio, demisionand de buna voie din eparhia Nicomidiei. Deci adusa fiind acesta si dandu-se in scris pe garantia boerilor prin care se fagaduia ca nu-i va supara mai mult, i s'a trimis acelui absolvirea scrisa de arhieriei si i s'a recunoscut lui din casa obsteii anual pentru intretinere, patru talanti (adică două mii de lei).

Dar n'a ajuns inca sa reguleze intaia situatie a afacerilor celor mai trebuincioase bisericessti preasf. Domn Procopie si deodata au cadut furtuni si a sosit o iarna forte grea, facend lucruri grozave si anevoindu-se cu nenorociri de acum inainte cu cei puternici sau bogati si cu strimtorarea de pretutindenii a intregului ortodoxism.

Cea intai furtuna si vijelie care a turburat starea cea buna, s'a intimplat acesta: viclenia Domnitorului Moldovei Alexandru Ion Mavrocordat. Incetand din vieța Metropolitul Moldovei Gavriil, nu numai a priimit si a intarit dupa obicei alegerea facuta de catre Episcopi, cler si boeri, dupa datina locului, dar, fara eclos patriarhal inca a facut sa se si stramute la scaunul Metropolitan al Moldovei Episcopul Leon al Romanului, trecend cu vederea legalitatea si desprezind superioritatea patriarhală si hotaririle sinodelor, luand stapanire in cele ce nu se cuvine fara cuvint. Caci nici Regii autonomi ai Moldovei nu sa-au insusit lor o ast-fel de cinste.

Vestindu-se o ast-fel de permutare și arătându-se și pitacul domnesc răspunzător către el la proto-spătarul Ștefan, cumnat de soră, în care nu era nimic respectabil și canonic, ci erau dovezi puternice despre vestea ce se respândise, s'a turburat foarte patriarhul pentru această întreprindere nechibzuită, și combătând fapta cea fără cale, s'a rugat, insistând mai ales pe lângă amintitul boer, ca să se corecteze cât mai grabnic greșala și să aducă la marea biserică a lui Christos scrisori domnești, după ordinea veche dréptă, care să mărturisască alegerea și să cêră eclosul patriarhal pentru permutare. Dar fiind-că faptul s'a respândit, nu putea să-l tănuască și să-l îndrepte în particular, neîncunoștiințând despre această pe sfințitul sinod din jurul său. Apoi tăcând ar fi dat presupunere nu bune despre el. Iar preasfințitii arhieriei, nefiind încă cunoscut pitacul, au aușit de la alții despre permutarea nelegală. Incă și epitropii obștiei învinuind avariția Domnului, din care pricină atras, el a înclinat la această faptă nesocotită, orbiți de iubirea de argint pentru ei înșiși, și socotind că prin bani este fericită obștia, au gândit să vindece răul cu rău. De aceea dar strigașu asupra mării biserici, amestecând lucruri dumnezeesti și omenești, și siluiașu pe patriarh ca pe Metropolitul numit să-l suspende și să-l priveze de arhierie, iar pe domnitor ca unul ce a nedreptățit biserica și averea, care era mare, a reposatului Metropolit al Moldovei, totă a rudelor și luată de la biserică, să-l supue la despăgubire și să ia ceva și obștea din această pădure căduță. Așa dar vilvórea era mare și comun războiul asupra Domnitorului, arhieriei luptând pentru sfințele canóne și buna ordine, iar epitropii se interesașu de banii clironomieii reposatului, și cu toții strigașu că s'a nedreptățit marea biserică a lui Christos și că o asemenea călcare de lege nu trebuie suferită, ci a uza de tot mijlocul și să se năpustescă asupra viclénului Domnitor. După opinia obștescă s'a părut întâi să reclame la cei puternici și s'a

scris și scrisore care povestea nedreptatea călcătorului de lege. Atunci patriarhul vădând câte învinuiri se spuneau contra lui, a esclus pe cele mai multe, apărând pe om, cugetând că să fie moderat în asemenea afaceri și să fie judecat cu umanitate. Deci s'a trimis hotărîre împărătească domnitorului, să nu se avîntureze în lucrări încurcate, ci să persiste în marginile pe care părinții săi le-au recunoscut și să dea cinstea patriarhului Romeilor. S'a scris și caracterizarea celui nou numit Metropolit al Moldovei. Patriarhul Procopie a avut mare neliniște pentru aceste făptuite, a arătat însă multă înțelepciune și umanitate, dovedind un zel cugetat și generos.

Cum a cetit Domnitorul indignarea marelui Bisericii asupra sa și a vădut amenințarea celor puternici, înfricoșându-se respectiv de patriarh, și a sinodului din jurul său, desființând permutarea făcută, a scris arătând mórtea Metropolitului Gavriil, și alegerea obștăscă a Episcopului de Roman, Leon, rugându-se ca primind și întărind această alegere să slo bódă sfințitele scrisori de admitere și întărîre instalarea și permutarea în scaunul Metropolitan, pentru care s'a cerut și ecdos patriarhicesc, ca de obicei. Iar respectiv de cei puternici cari se porniseră asupra-i pentru ast-fel de fapte, i-a încredințat că nu din o îndrăsnelă de autonomie, ci din neluare aminte a greșit, și cheltuind o cantitate de bani, a îndepărtat pericolul autorității ce-l amenința. Căci cei ce se păreau zeloși pentru biserică, în acesta consta zelul lor, și perderea aceluia era gata. Scăpând însă din primejdie cel mai puternic dintre Egemoniile noștri, pentru cele ce era să pățescă s'a cugetat a-și resbuna. Așa pentru patriarh său sinodul întreg ce lucrase în contra sa, s'a părut că nu este lucru ușor de realizat. Luând la o parte pe Samuel al Efesului, a pornit să-și verse tot veninul asupra lui. Căci presupunea că nu pentru bine și în favoarea bisericii și a disciplinei ș'a arătat zelul, ci pentru a face plăcerea cercăto-

rului de argint și contabilului Petru de la Monastirea Impăratăscă, care pe atunci era puternic și vrăjmaș lui, a îndemnat sfințitul sinod, ațurând și învinovățind că a insultat, că a nedreptățit, că a călcat legea, pentru acesta a săvârșit această faptă. Mai ales conlucrând la exilarea lui Meletie fost al Nicomidiei, socotind că face cele plăcute lui și altor mulți arhieriei și spera că greșind să va modera și lucrând neregulat îi face plăcere și că nu-l va lovi așa fără îndurare și acesta de socotiții prietenii, între cari mai ales enumera pe Samuil al Efesului și al Halcedonului Partenie. Proverbul dice, să scarpini pe cel ce se scarpină și este drept să ți se răsplătescă, și în cele nedrepte socotița nedreptă. Deci de aceea indignându-se de al Efesului mai ales s'a pornit să-i facă rău și ostenindu-se prin mari cheltueli s'a încercat să-l exileze la Sinae și privându-l de Eparhie cu puterea stăpânilorilor.

Dar preasf. Domn Procopie cu sinodul din jurul său s'a opus cu bărbăție pentru al Efesului și făcând anafora obștească, l'a apărat către cei puternici încredințându-i despre purtarea lui cea corectă și viața sa cea nepătată și că nu numai la Filipopol fiind îndelung arhierie a mulțamit lumea, ci și acum, ocupând Efesul, se poartă bine după îndatoririle sale, fiind om experimentat, de ordine în administrație și apărător legal al supușilor, pacinic și drept și zelos de fapte bune, dar încă și în capitală petrecând pentru trebuințele neapărate ale patriarhatului este foarte trebuitor, fiind consilier bun, și conlucrător foarte gata, și prin acestea a împrăștiat calomniile Domnitorului Moldovei, care-l inculpa că este scandalagiu, turburător și rău făcător, corupător obștiei și pierdător, și s'a rugat celor puternici să nu-l trimită nici să-l condamne inocent. Făcându-se deci dovadă obștească și ajutorința prin rugămintă luptându-se pentru el majoritatea și prin scrisori și prin cuvinte, pentru că îndrăznela nu era mică, căci cei puternici îl urmăreau ca vinovat, să probeze

contrariul, de și se ruga, s'a părut pentru afirmările și rugămintele patriarhului să nu sufere nimic cel al Efesului, iar pentru stăruințele și darurile domnitorului a fost trimis la eparhia lui cu ceauș. Deci așa s'a dus având conștiința curată și dovada obștească și slava prea mare, că a suferit pentru sfintele legi, urmărit pe nedreptul.

O ast-fel de pornire inverșunată a domnitorului asupra celui al Efesului curînd a iritat și a mișcat sfințitul sinod endemic din Constantinopol și nu permitea a i se erta greșalele sale, ca unele ce erau săvîrșite cu știință și că evident este vrăjmaș bisericei. Căci din protivă cele făptuite în scris dovedesc nu căință, ci o părere stăruitoare în rău și îndărătnicire în lucruri nedrepte. De aceea aū oprit și ecodosul și puțin a fost să nu-l declare vrăjmaș al bisericei.

Dar atunci făcîndu-se Domn al Ungro-Vlahiei Nicolai Mavrogheni a liniștit această turburare lucrînd ca să se trimită ecodosul. Deci s'a dat și obicînuitul filotim orî peșchis patriarhului și s'aū trimis scrisori reciproce de la el și către Domnul Moldovei și către Metropolitul de curînd înaintat și s'aū legat armonia comună, predominînd ordinea bună și legală întru legătura dragostei și a relațiilor și unirei după Dumnezeu.

Așa cele relative la înaintarea neregulată a Metropolitului Moldovei bine-regulându se s'aū îndreptat, iar alesul de curînd Domn al Ungro-Vlahiei, luptînd contra monetarului Petru de la moneteria împărătească, rēpunēdu-l acela a fost ucis. Era acest credincios bărbat în serviciu de mult timp la curtea împărătească, experimentat în multe, și întărit prin bunăvoință a celor puternici, înotînd în bogăție și-'și căștigase și o influență însemnată, pentru care și de cătră Domnitorii Ungro-Vlahiei, ca unul ce le era de forțe mare folos acestora, era căutat. După ce Mavrogheni i-a plăcut să fie Domn, fiind ca interpret la flota împărătească, era împotriva lui, făcînd avansuri altora și vorbindu-l de rău oprea pe

cei din palat de a se ocupa de această cestiune. El însă-l calomnia la vizirul de atunci, fiindu-l mai înainte prieten și împreună petrecător în marină și către marele amiral, propriul său protector și iritându-l asupra-l pe aceștia, cu puterea lor nu numai că a pus mâna pe domnie, dar a învins și pe rivalul său și în sfârșit ca un trăsnet lovindu-l l'a prefăcut în cenușă. Căci împăratul îndemnat de calomniile amintiților puternici și ca să le facă plăcerea lor, a ordonat să-l ridice și să-l arunce în temniță. Acesta este sub curțile împărătești, la limanul caicilor, lângă cuptorul celor condamnați de urgia împărătească. De și mulți dintre puternici s'aun încercat a-l îndosi și a-l scăpa, dar după cum erau lucrurile și puternicii voiaun să móră, pentru că a fost cercetat nu despre calomni, căci nu le credeau, ci pentru banii lui, cu muncile cele mai grozave și răspundend despre tóte cu precisiune prin catastiche, la urmă ș'a primit mórtea de sabie.

Pe Petru om ce părea folositor obștiei nedrépta și vicléná calomnie l'a nimicit și tótá averea sa și a copiilor săi, a rudelor și a cunoșcuților lui a înghițit-o tesaurul împărătesc, care-l Schila și Haribda a celor bogați și puternici. Ș'a găsit în aceste împrejurări și preasf. Procopie nenorocirea ca ceva straniu, curios și strein, cum și sfințitul sinod din jurul său, fie că Domnitorul a făcut să se bucure, fie că a fost părerea celor puternici, de a căuta cu d'amăruntul prin Patriarh proprietățile și banii celui ucis și aflându-l să le trimită și să le dea celor ce-l urmărea și să le plătescă ca datorii personale câte aveaun subscrierea ómenilor bisericești. Pentru acestea deci aun căduț sub ispită înfricoșată, grea și supărátóre, ba încă și streină a duce frica și patriarhul și arhieriei cei mai umanitari prin căutarea amănunțită în timp îndelungat remășișile celui pe nedrept ucis fiu iubit și curgendu-le lacrimi de supărare.

În aceste dureróse împrejurări aun început a curge cu

grămada nenorocirile, de cari s'a întristat patriarhul și s'a nemulțămît și de datoria obștască, pentru că era grea de administrat. Țișii Epitropi, unii s'a'u dat la o parte ca și cum nu ar avea mai mult a gera afacerile streine, iar alții s'a'u încercat să și oprască mersul mai departe și căuta'u să afle vre-un mijloc de economie. Căci a crescut datoria obștască pentru 1,300 de talanți. Deci mult cugetându-se li s'a'u părut ca ceva nemerit, luând o parte din datorie să se împartă asupra fie-cărei eparhii supusă preasf. apostolic scaun, tot adăogînd analog scăderea făcută a datoriei fie-cărula anual. Și deci împărțind 600 talanți, a adaus la fie-care, cătîmea de plată. Deci s'a întărit acest adaus și scădēmēt și s'a pus în realitate la I-iu Mai anul 1787, neopunēdu-se și nereclamānd nici unul din arhieriei de afară. Căci datoria anuală la scăderea ce se făcea, n'a supărat pe nimeni, plătindu-se de aci înainte un procent mic, încetānd scăderea anuală din ordin. Dar fôrte puțin a folosit obștia economică o ast-fel de manipulare, privind prezentul, căci viitorul era mai mult îngreutat. Dar s'a întărit și patriarhul a scăpat de aci înainte de multe greutăți.

Apoi și în sf. Munte încă nu era împărțit restul datoriei a marel Mese (Μέση) și aducea încurcături monastirilor de acolo. Unii participa'u cu cei mulți și învinuiau și pe cei din marea Lavră și a Ivirilor, iar aceștia luând mai mult de jumătatea datoriei la întâia împărțire, se justifica'u că ei sînt scăpați de învinuire și că nu a'u a se îngriji mai mult de casa obștiei, ci susțineau să se împartă parțial. Striga'u și asupra împărțirei dintăi ca fără cuvînt, pentru că s'a întreprins lucruri nerealizabile și-i mîna pe ei a se înstreina, iar mănăstirile mari le-a'u ruinat, neputēnd să plătescă o sumă așa de mare. De aceea s'a'u refugiat iarăși la marea biserica, rugāndu-se ca să se judece și să se ia măsuri mai înțelepte. Primindu-le cererea cu bună voință atāt patriarhul cum și sfințitul sinod și dispunēnd cu dreptate despre restul

datoriei s'a u reușit a le da pacea și unirea frățească, ridicând din mijloc scandalul, și fie-care monastire ș'a plătit datoria impusă. Dar din continua venire în capitală a Egu-menilor și proestoșilor și a împărțirii datoriei obștești, la fie-care le-a produs lor un mare câștig și o economie foarte de folos și s'a găsit un mijloc în împrejurări grele. Căci câte datorii comune și particulare ale sfințitelor monastiri erau cu procente foarte mari și în Tesalonic și în alte locuri de afară, datoriile la păgâni și de alt neam, ce amenința primejdie obștiei, pe toate acestea le-au plătit împrumutându-se de la creștinii ortodoxi din Constantinopol, cu procente mai ușore, asigurând la credincioși cele sfinte, ca și cum ar garanta cu ale sale proprii.

Apoi în acelaș an 1786, rescumpărându-se de la marele Schevofilax eparhia Livisu și Castelorizu, s'a reîntemeiat arhiepiscopia Mirelor.

În urmă în anul 1787 s'a unit arhiepiscopia Olenei și s'a supus Metropoliei vechelor Patre, probabil pentru economie de datorii și a câștigului Metropolitului de acolo. Căci zbuclumarea grea și neîntreruptă în aceste împrejurări a marelui bisericii a lui Christos pentru datorii mai ales era, și neîncetată supărare despre acestea a întristat pe patriarh.

(Va urma).

C. E.

SISTEMUL FILOSOFICO-TEOLOGIC AL FERICITULUI AUGUSTIN.

Veđi Bis. Ortodoxă Română No. 12 anul XXIV.

Cercetând părerile lui Augustin asupra rēului, am arătat, în numărul trecut al revistei, în ce constă rēul, natura rēului și contrarietatea dintre bine și rēu, acum voi trece mai departe ocupându-mă tot de această importantă cestiune.

Am văduț că rēul nu se află nici în Dumneđu, nici în natura proprie, nici în natura altuia și nu pōte să se afle nici în lucrurile de care putem să abuzăm, căci lucrurile sunt indiferente, în sine nu sunt nici bune nici rele, sađu, am putea đice, că de la natură sunt bune. Fōrte nemerit se exprimă Augustin cu privire la acesta, când đice: «trebuie óre ca cine-va să învinovățescă argintul sađu aurul, pentru că se află avari, sađu mâncările, pentru că sunt mâncăcioși, sađu vinul, pentru că sunt bețivi, sađu femeile frumoșe pentru că sunt corupți și adulteri etc., de și se observă în tóte đilele cum doctorul întrebuițeză în bine focul, iar otrăvitorul întrebuițeză pâinea chlar în rēu». De unde atunci rēul, se întrebă Augustin. Nu pōte să se afle alt unde-va

de cât în voința proprie a omului. Răul în noi, trebuie să fie prin noi și de la noi. Răul este un act al voinței proprii a omului: «fie care este autorul relelor sale proprii, este un act al libertății și nici o putere, afară de aceea a voinței proprii, nu poate și nu este în stare să răstórne sufletul omenesc de pe tronul supremației sale și să-l înlătore din ordinea divină a lucrurilor». Dacă nu ar fi așa, păcatul n'ar putea să fie pedepsit și tocmai pentru acesta e pedepsit, «pentru că fie-care om ar putea și ar trebui să aibă o voință bună». Voința cea bună nu este alt-ceva, de cât a voi ca natura să și conserve dreptul său și după cum în acesta se află toate bunurile, tot așa și în voința cea rea se află relele. «Dacă cine-va nu are o voință bună, pentru acest motiv chiar îi lipsește un bine, care este cu mult mai superior ca toate bunurile, care nu atârână de puterea noastră, un bine pe care numai voința ar putea să i-l dea prin mijlocul puterii sale proprii». De aici se vede că Augustin stabilește totul în puterea voinței, răul ca și binele, binele ca și răul. Acestă putere o atribuie el voinței pentru-că, după cum a arătat, nici o potență inferioară nu este în stare să învingă pe una mai superioară. «Dacă te temi de păcat, atunci nu-l voi. Indată ce nu-l voesci, el încetază. Voesci tu binele, voesce numai, căci dacă voesci, atunci îl și ai. Pentru posesiunea deplină a binelui nu se cere alt-ceva de cât voința proprie». Principiul pe care l-a stabilit mai sus îl explică Augustin mai departe când țice: «că este alt ceva a dori binele sau răul și alt ceva de a dobândi un lucru prin o voință bună sau rea» Este o mare deosebire între a voi și a dori. Augustin face deosebire între o voință energică, care voesce să se și efectueze aceea ce a voit și tocmai pentru aceea este energică, și între o simplă dorință, care nici odată nu se împlinesce: «Acesta nu voesce condițiunea, nu mai după care urmăze viața cea sfintă și fără care nimeni nu este demn de dînsa și nici chiar nu a do-

bândit'o; această condițiune este o viétă cinstită. În urma legii eterne este stabilit în mod neschimbăcios, că în voință trebuie să existe meritul, în sfințenie răsplata, după cum și în nenorocire pedépsa. De aceea se ȃice: ómenii sunt de bună voe nenorociți; ei voesc să fie nenorociți; ei aú o ast-fel de voință care îi face nenorociți chîar contra voinței lor».

Augustin compară voința liberă cu rațiunea, cu memoria: «După cum rațiunea cunósce nu numai tóte obiectele sciințifice, ci chîar pe sine însași prin sine însași și după cum memoria cuprinde în sine nu numai acea despre care ne aducem aminte, ci chîar însași aducerea aminte, tot asemenea se mișcă și voința, așa că după cum noi prin ea putem să facem us de tóte obiectele, tot asemenea putem să o întrebuițăm și pe dînsa». De câte ori Augustin se întrébă de isvorul rēului, ia ca punct de plecare voința liberă. El spune că numai așa póte înțelege pēcatul, dacā presupune că omul are voință liberă. Recunósce fórte bine puterea ispitei saú a violenței, însă acésta nu e posibilă fără învoire, căci, or cum ar fi ispita este mai puțin puternică ca voința liberă. Un alt reproș mai puternic contra voinței libere ar fi invocarea nesciinței, prin care s'ar putea produce lucruri demne de condamnat. O asemenea stare, ȃice Augustin, nu e proprie de cât naturilor deja corupte și presupune o abatere mai dinainte de la poruncile lui Dumneđeu și de aceea trebuie să fie privită ca o pedépsă naturală și în totul dréptă a pēcatelor trecute. «Nesciința și lipsa de capacitate este o stare a omului, care își are temelia în condamnarea primitivă a pēcatului. Căci întru cât acésta nu ar fi pedépsă, ci natura pēcatului, atunci nu ar mai fi pēcat, pentru că cine nu se abate de la natura lui primitivă și cu care a fost creat, este așa după cum póte să fie și face aceea ce este dator să facă. Când el însă nu recunósce cum trebuie să fie, saú nu póte să fie așa cum ar

trebui, cine 6re nu vede aici ped6psa p6catului? Dec6, nu mai r6m6ne alt ceva de 6is, de c6t c6 ac6st6 ped6ps6 dr6pt6 6și are 6nceputul de atunci de c6nd Dumnezeu a condamnat pe om. Nu este o minune c6 omul sa6 din cauza neciinței a pierdut puterea de a alege ceea ce e drept, sa6 din cauza rezistenței ce o 6nt6mpin6 din partea obiceiuinței c6rnel, a unei obiceiuinți care, prin puterea generațiunilor ce s'a6 succedat, a devenit o a doua natur6, așa c6 de și el vede și voesce ceea ce e drept, nu mai are putere de a-l 6ndeplini. Cea mai dr6pt6 ped6ps6 a p6catului este 6n tot cazul, ca fie-care s6 piard6 aceea ce nu voesce s6 6ntrebuițeze 6n bine, 6ntru c6t el f6r6 greutate ar fi putut'6 6ntrebuița ca atare. Pentru acest cuv6nt, cine face r6ul cu sciința s6 piard6 ac6st6 sciința și cine nu voesce s6 lucreze 6n mod drept, c6nd p6te s6 lucreze ast-fel, s6 piard6 puterea de a lucra drept. Acesta e motivul pentru care neciința și incapacitatea sunt pedepsele fie c6rui suflet p6c6tos». C6nd Augustin vorbesce de voința ca r6d6cin6 a r6ului, 6ice ac6sta 6n sensul cel mai larg: «Noi nu numim p6cat numai aceea ce se 6nțelege 6n sensul propriu și strict al cuv6ntului, adic6 o abatere cu voința și cu sciința, ci numim p6cat or ce este o urmare necesar6 a unei ast-fel de abateri și prin urmare este ped6ps6¹⁾).

Dac6 cine-va 6ice c6 ar fi fost mai bine dac6 Dumnezeu nu ne-ar fi dat voința liber6, nu are dreptate, c6ci ac6sta este unul din bunurile cele 6nalte și f6r6 ea nu ar fi fost posibile nici celel-alte bunuri mai 6nalte ca virtutea și fericirea. Dac6 Dumnezeu nu ne-ar fi dat'6 din caus6 c6 noi putem s6 o 6ntrebuiț6m și 6n r6u, atunci el n'ar fi trebuit s6 ne dea nici unul din bunurile pe cari noi le-am fi putut 6ntrebuița 6n r6u, ca, de exemplu, membrele corpului și atunci creațiunea ar fi fost necomplect6 și 6n multe pri-

¹⁾ B6hringer, Die Kirche Christi pag. 408.

vințe diformată ¹⁾. Și afară de acesta Dumnezeu ne-a dat aceste bunuri nu spre a le întrebuița în rău, ci în bine, ca prin acesta omul să devie virtuos și fericit. Fără libertatea voinței ar fi nedreptă atât recompensa cât și pedepsa. Alții dic că Dumnezeu mai bine n'ar fi creat pe aceia despre care scia mai din nainte că vor întrebuița în rău voința liberă și că vor păcătui, însă acesta este o pretențiune ne-bunescă, căci or cât ar fi cine-va de mânjit prin păcat, totuși posedă o demnitate mai înaltă, care îl îndemnă a sacrifica totul pentru creator. După cum un cal scăpat din grajd și care fuge în lume este mai superior unei pietro, care nu poate fugi, pentru că 'i lipsesce mișcarea și senzațiunea, tot așa și o creatură, care păcătuesce cu voința liberă, este de preferat celei dintâi care pentru aceea nu păcătuesce, pentru că nu are voință liberă ²⁾. În fine nu este de preferat neexistența față de nenorocire și este numai o éroré când un nenorocit preferă neexistența, căci de și lui nu-i convine nenorocirea, preferă totuși existența ³⁾. Ca nemulțămît se arată nerecunoscător, pentru că încă posedă existența pe care o iubesce, însă tocmai pentru că el ca nerecunoscător posedă încă ceea ce el dorește, anume existența, trebuie să fie lăudată bunătatea lui Dumnezeu; de óre ce el ca nerecunoscător trebuie să sufere, ceea ce nu-i place, trebuie să lăudăm dreptatea ordinei divine ⁴⁾. Or cine preferă o existență nefericită față de neexistență, pentru că se trage din existența cea mai înaltă. Acel care desprețuesce nenorocirea, să cultive în sine iubirea pentru existență ce îi este înăscută, și cu cât o va iubi cu mai mult foc, cu atât mai mult va ajunge asemenea binelui celui mai înalt. Prin acesta va crește dorința către fericirea eternă și voința va deveni predomi-

¹⁾ De lib. arb. II. 18—19.

²⁾ Enchir. ad Laur. c. 27.

³⁾ De lib. arb. III. 5.

⁴⁾ De lib. arb. III. 6, 18.

natóre și ast-fel se va forma că această dorință nu se va mărgini numai la lucrurile trecătoare, ci va năzui la existența eternă și prin acesta va înceta cine-va de a mai fi nenorocit¹⁾. Este cu totul absurd de a ține: eu voesc mai bine să nu fiu, de cât să fiu nefericit, căci cine ține voesc mai bine acesta de cât aceea, alege ceva. Neexistența însă nu e ceva, ci e nimic și prin urmare e imposibil să fie alésă în mod rațional, atunci când obiectul pe care cine-va voesce să-l alégă nu există. Or cine alege în tot-d'auna ceea ce e mai bun, așa dar ceea ce nu este, e imposibil să fie mai bun. Cine dorește ceva drept, devine mai bun prin împlinirea dorinței sale. Așa dar nimeni, care are rațiune, nu poate să dorească neexistența. Intențiunea tuturor acelora cari își doresc mórtea nu țintesce la o neexistență totală, ci numai la linisce, care iarăși este o existență și în adevăr o existență deplină²⁾.

Am arătat mai sus cum prin manifestarea rēului întréga omenire s'a împărțit în două imperii deosebite, din care imperiul binelui țintesce către ceea ce e spiritual și etern, iar imperiul rēului este supus celor temporale și poftelor cărnei³⁾. Urmarea păcatului este pedépsa, care rezultă de aici în mod necesar și trebuie să fie considerată ca o consecință a dreptăței divine. Noi trăim, ține Augustin, într'o vieță bolnavă, unde chiar acei cari sunt predestinați de a se mântui, nu pot să se însănătoșeze fără medicamente. La aceste medicamente aparține și pedépsa⁴⁾. Pedépsa naturală și necesară care lovesce pe cel păcătos este greutatea de a putea ajunge din nou la bine. Ast-fel se légă păcat de păcat; pedépsa păcatului este dorința către păcat și numai în păcat și în pedépsa lui constă rēul. Păcătosul îndepăr-

1) De lib. arb. III. 7.

2) De lib. arb. III. 8.

3) De civ. dei XV. 1; XIX, 17.

4) De div. qu, 83

tându-se de la Dumnezeu său de la ordinea divină și eternă a lucrurilor, se întorce către natura inferioară, către ceea ce e temporal și sensual și ast-fel ajunge în stăpânirea aceloră pe cari trebuia să le stăpânească ¹⁾). Dumnezeu ar trebui să stăpânească spiritul, iar spiritul pe corp și așa spiritul ar fi rămas stăpân asupra naturei; acum însă el este supus ei ²⁾). Vedem acum cât de întinsă este această noțiune a pedepsei ³⁾).

Augustin nu e nici de cum înclinat pentru ca să admită pedepse pozitive voluntare, ca și cum Dumnezeu ar interveni însuși pedepsind în mod nemijlocit acesta se vede mai cu deosebire și de acolo, că el și aici ține cu multă tărie, arătând pe Dumnezeu ca neschimbăcios. Despre mânia divină cu privire la păcat. Augustin dice: cum iratus malis dicitur et placidus bonis, illi mutantur, non ipse, sicut lux infirmis oculis aspera firmis lenis est, ipsorum scilicet mutatione, non sua ⁴⁾). Mânia lui Dumnezeu nu are o basă obiectivă înrînsul, ea apare în lume, când Dumnezeu pedepsește păcatul, lucru care se întâmplă conform cu ordinea stabilită în lume, însă fără schimbarea activității sale ⁵⁾). Din cele arătate rezultă, că noi nu trebuie să ne gândim la o pedepsă pozitivă la care ar participa Dumnezeu în vre-un mod óre-care; aici nu putem trece cu vedere direcțiunea deistică de care a fost influențat Augustin.

Dacă, așa dar, pedepsele trebuiesc să fie privite ca consecințe ale păcatului, Augustin însă nu caută să cerceteze

¹⁾ De vera rel. 39. Vitium enim animae est, quod fecit, et difficultas ex vitio poena est, quam patitur, et hoc est totum malum.—Cum in omnibus non sit malum, nisi peccatum et poena peccati, hoc est defectus voluntarius a summa essentia et labor in ultima non voluntarius, quod alio modo sic dici potest, libertas a justitia et servitus sub peccato.

²⁾ De civ. dei XIX, 27.

³⁾ Ritter, geschichte der christlichen Philosophie pag. 362.

⁴⁾ De trin. V. 16.

⁵⁾ De trin, XIII. 16. Ira Dei nihil est aliud quam justa vindicta; de civ. dei XV. 25. Ira Dei non perturbatio animi ejus est sed iudicium, quo irrogatur poena peccato.

mai de aproape noțiunea pedepsei. El ține că această ordine în sfera lumii servă ca o manifestare a dreptății divine; și nu rămâne aici, arătând că după legile naturale din păcat urmărește răul, ci dovedește mai departe că în această ordine se oglindesc dreptatea divină. Nu este numai necesar în mod natural, nu este numai o urmare a degradării substanței noastre prin privațiune, ci este asemenea drept ca răul să fie unit cu păcatul. Este drept și pentru aceea, pentru că o dată cu păcatul se află și vina și răul servea ca pedepsă tocmai pentru vină.

Să vedem acum din ce punct de vedere privește Augustin vina. Vina are, după dînsul, obiectivitate, însă numai așa după cum am văzut și la păcat, adică prin acesta nu se modifică întru nimic raportul neschimbăcios al lui Dumnezeu și astfel și aici vina nu e stabilită într-o relațiune nemijlocită față cu substanța divină. Dumnezeu este mai pre sus de contrarietățile lumii finite. Omul este prea slab pentru ca prin vina sa să poată insulta pe Dumnezeu. Vina are locul său numai în lumea revelațiunii. Pentru revelațiunea dreptății divine este necesar ca pedepsei să corespundă vina. Ca reprezentant al dreptății divine apare diavolul. Noi suntem zălogiți lui prin greșala noastră ¹⁾. Cu modul acesta vina motivează aparițiunea dreptății divine în pedepsă și în această stare de vinovăție se manifestă disgrația divină, pentru că în planul lumii este hotărît, că dreptatea divină se manifestă prin aceea, că greșalei îi corespunde stăpînirea diavolului și a morții. În această pedepsă, obiectivitatea constă în aceea că Dumnezeu în hotărîrea sa divină a stabilit ca prin pedepsă să-și arate disgrația sa. De sigur că nu s'ar putea pretinde că Dumnezeu în sine însuși în interiorul său ar fi dispus în așa mod. Nimeni nu poate nega că aici substanța imanentă divină nu armonizează cu manifestațiunea

¹⁾ De trin. XIII. 11—15.

sa întru cât el în manifestațiunea sa apare ca neîndurat, pe câtă vreme în interiorul său nu este așa. Acesta este iarăși o probă cât de puțin scie Augustin să pue de acord simplitatea substanței divine cu lumea cea schimbăciósă și variată, care totuși trebuie să fie manifestarea lui Dumnezeu. Dumnezeu este așa de strein lumii, în cât el nu pôte să apară în ea așa după cum el este.

Așa dar greșala este basa obiectivă a manifestărei dreptăței divine, iar ca pedepsă a omului, acesta cade în stăpânirea morței și a diavolului. Vina are însă și o existență subiectivă în sentimentul ce-l avem când suntem vinovați; dar nici acesta nu ajunge într'o relațiune nemijlocită cu substanța divină. Augustin nu are acesta în vedere când vorbesce de consciința vinovăției noastre, adică că ea ne-ar împiedica să fim buni, întru cât ne desparte de Dumnezeu ca isvor al binelui; ba ceea ce e mai mult, chiar și sentimentul vinovăției vine în raport cu pedeapsa. După cum vina este basa zalogirei noastre către diavolul și mai întâi în această pedeapsă se invederază dreptatea și disgrația divină, tot așa este consciința de vinovăție basa temerei noastre de pedeapsă, pentru că în acesta se află sentimentul că pedepsele sunt drepte și pentru că tocmai din cauza consciinței de vinovăția noastră pedepsele sunt simțite ca pedepse, sau mai bine ȳicând, ca semne ale dreptăței divine.

Consciința vinovăției nu este prin urmare adusă în raport direct cu Dumnezeu: în acesta nu se simte în mod nemijlocit disgrația divină, ci mai întâi prin referirea acestei consciinței asupra rului se simte dreptatea divină. Din cauza vinei noastre ne scim pedepsiți, încetarea vinovăției se arată în ridicarea pedepsei. Téma de pedeapsă numai atunci pôte să începă a dispăre, când dobândim consciința de liberarea noastră din stăpânirea diavolului și a morței. Relele pe cari noi le mai avem pe pământ nu mai sunt atunci semne ale disgrației divine, ele sunt mai mult suferințe de încercare.

Dacă totuși cei credincioși trebuiesc să móră, ei sunt însă liberați de stăpânirea morței prin învierea lui Christos. Ast-fel mórtea nu mai are însemnătatea de a fi un semn al dreptății divine și tot asemenea și cele-l-alte rele¹⁾.

Din acestea se vede că Augustin raportéză greșala asupra relexor cari decurg din puterea diavolului și a morței și acestea apar ca o manifestațiune a dreptăței divine, iar consciința de vinovăție o raportéză tot asupra acestor rele considerându-le ca o dreptate pedepsitoare a lui Dumnezeu. Cu modul acesta el trebuie să raporteze și liberarea de greșală și de consciința vinovăției, asupra liberărei de pepépsă, de stăpânirea diavolului și a morței și de temerea de pedépsă. Așa dar relele sunt urmări naturale ale păcatului, însă ele sunt în același timp și pedepse, întru cât prin raportul lor asupra vinei servă ca o manifestare a dreptăței divine. În-vățătura lui Augustin despre păcăt se complectéză mai în urmă în învățătura sa despre păcatul orginal²⁾.

M. P.

¹⁾ De civ. dei XIII, 4—6.

²⁾ Dörner, Augustinus und seine religions philosophische Auschaunug 130, 137.

PREDICA IN VECHIME.

Publicând cele șese cuvinte ale bătrînului Nataniil asupra celor șese duminici ale sfîntului și marelui post, precum și panegiricul său la ziua învierii Domnului, am arătat că aceste cuvîntări sunt întrefesute de câte-va cuvinte cu caracter didactic¹⁾.

Aceste cuvinte sunt în număr de cinci:

1) *Un cuvînt despre cei ce insultă și blestemă numele cel sfînt al lui Dumnezeu și al sfinților.* Aci se silește a dovedi creștinilor, ce mare necuviință săvîrșesc unii ca aceștia, și cât de mare este păcatul acesta, păcat neertat.—In legătură cu acest cuvînt, ca continuare, este:
2) *Un cuvînt despre cei ce se dau Dracului* și al
3) *Un cuvînt despre sfînta Duminică.* In această cuvîntare bătrînul Nataniil îndemna pe creștini a respecta Duminica și sf. Sărbători, ca zile sacre și sfinte în cari creștinii prin rugăcuni și fapte bune să prea mărescă pe Dumnezeu, cel ce ne a iubit și ne a miluit trimițînd pre Insuși Fiul său unic a veni în lume și a suferi mórtea pentru păcatele noastre.

Aceste trei cuvinte sunt intercalate după cuvîntul la Du-

¹⁾. Veđi Biserica Ortodoxă No. 12 an. XXIV, pag. 1137 și următoarele.

minica treia a Sfintului și marelui post; iar după cuvîntul la Duminica șésea a postului urméză alte două cuvinte; anume.

1) *Un cuvînt despre pizmă și rěsbunare*, în care învață și sfătuește pe creștini a se feri d'acéstă uricłósă și rea patimă, care înjosește pre om și îl pune mai pre jos de cât chłar țfarele și animalele și al 2) *Despre cuvîntul cel rěu*, adică pomenirea numelui Diavolului.

Iată aceste cuvinte în traducere română.

1) *Cuvînt despre blasfemie saũ înjurătură.*

Fraților și Fiilor. Eũ umilitul voesc a vă aminti despre înjurătură, care este lórté rușinósă și cu totul urtă de Dumneđeũ; căci ved mari și mici, bărbați și femei căđuți în acéstă patimă scărbósă și urtă de Dumneđeũ.

Eũ vă spun vouě, fiilor, că nu se află pre pămênt alt păcat mai greũ ca înjurătura. Căci pentru cel ce a omorit este lege și osindă; asemenea și pentru tálhar și preacurvar; și pentru fie-care păcătós, este lege și ertare. Iar pentru blestematul cel care înjură și blestemă numele lui Dumneđeũ, nu este, nici osindă, nici lege, dar nici ertare, fiind-că este despărțit de Dumneđeũ. Cel ce blestemă, n'are pre nici un sfint pãrtinitor; cel ce blestemă n'are loc în raĩ; cel ce blestemă este dușmanul lui Dumneđeũ; cel ce blestemă are prietini numai pre demoni; cel ce blestemă este mai rěu de cât demoni, căci demonii nu înjură pre Dumneđeũ, ci mai mult se tem și tremură înaintea lui; și or unde s'ar numi numele lui Christos, saũ al făcétórei de viěță crucii sale, demonii se inspăimântă și se cutremură. Ebreii aũ crucificat pre Christos, dar nu'l înjură. Iar tu creștin, fiind botezat în chłar numele lui Christos, îl injuri? O! pămênt și sóre! O! judicată a lui Dumneđeũ! Dar cum nu ne arđi pre noi, când veđi că înjurăm pre creatorul těũ? O! pămênt! o! pămênt! Cum de nu-ți deschidĩ gura să ne înghiți pre noi, auđindu-ne înjurând pre creatorul těũ? pe

acela la a căruia căutătură, se cutremură și se înfricoșează atât de mult angeli. Dar nu în numele lui te-ai botezat, nenorocitul? Pre acela injuri, care privește pământul, ridică vânturile, și la toate dă vieță? El este cel ce a făcut pre omeni, pământul și marea, și lumina, și întunericul și toate cele vedute și cele nevedute, și tu îl injuri, om nenorocit și netrebnic! Nu te temi că se va deschide pământul și te va înghiți? Nu te înspăimânți ca nu cum-va să cadă foc din cer și să te ardă? Nenorocitul! Dumnezeu te-a făcut pre tine om ca să-l laud și să-l prea-mărești; iar tu în loc să-l laud și să-l prea-mărești, îl injuri și îl necinstești? Dar unde ai să ajungi? Vai! celui ce blestemă! că nu îi folosesc nici pomenirile, nici liturgiile, nici maslele, dacă nu se va întorce și nu va plânge și nu se va căi și nu va înceta de la această faptă rea. Acela, fraților, carele va muri în această patimă a blestemului, cu adevărat este vrednic de pedepsă și să nu se înșele, că ar avea vre-o speranță în Dumnezeu. Pentru acesta mă rog iarăși fraților și fiilor, încetați cu acest mare păcat, și nu vă despărțiți de Dumnezeu. Pedepsiți pre copiii voștri, ca să nu se afle ast-fel de cuvinte viclene în gura lor, ca să perdem împărăția cerurilor, și să moștenim focul cel vecinic. Vedeți fiilor, că de când s'a ivit acest rău și uricios păcat, Dumnezeu și a luat mână de la noi și a căzut preste noi tot răul, necugetarea, omor, scandale și altele pe cari le vedem între noi; și cu cât Dumnezeu ne arată calea ca să ne pocăim, noi cu atât mai mult cădem, în rele și în păcate. Deci fiilor iubiți, păziți-vă de blestemul cel uricios ca să nu cădem în adâncimea perdaniei, ci să dobândim bunurile cele vecinice, în Iisus Christos Domnul nostru căruia se cuvine totă slava, cinstea și închinăciunea, împreună cu Tatăl său cel fără început, și prea sfântul și bun și de vieță făcător Duh, acum și pururea.

II) *Cuvînt despre cei ce se dau pre sine dracului.*

Iarăși sunt nevoit, eu smeritul și păcătosul bătrîn, să vă

amintesc vouă, fiilor mei iubiți, despre un obicei rău, viclén și o rea deprindere, pe cari dracul cel viclén a semănat'o în noi, creștinii. Véd, și martor mă-e Domnul, mă întristez, și mă rănesc în suflet, fiind-că véd că ómenii își dau lucrurile lor, ba încă și animalele și copiii lor dracului; atât bărbații cât și femeii, și tinerii și bătrini și mici și mari, se dau unul pre altul satanei. Și vedeți, ce taine cîudate și meșteșugiri ale diavolului. Injură pre Christos și se dau pre sine diavolului. Pre diavolul nimeni nu îl injură și nu îl necinstește. Diavolul vă este, precum se vede prieten, iar Christos dușman. Și fiind-că diavolul vă este prieten, îi predați lui ca unui prieten pre copii și lucrurile vóstre. Dar este un lucru știut și cređut de tótă lumea, că nimic nu este mai iubit pre pămēnt omului de cât copilul său. Și dacā vedeți pre vr'un om injurānd copilul său, negreșit vă turburați și vă scandalisați, de și necinstea și injurătura nu vatāmă pre om, iar omul cu voea sa și nesilit de nimeni, își dá copilul său dracului. Netrebnice om! dacā copilul tēu a murit nebotezat, trebuia să mērgă și să se plardă în Iad; și trebuia să te tânguești, pentru că s'a perdut sufletul copilului tēu. Și trebuia să te duci la duhovnic să te spovedești, să primești pedépsa și să expiezi păcatul, care s'a făcut fără voea ta, pentru ca să capeți iertarea lui Dumneđeū. Iar tu nenorocitul om îl predați cu bună voea ta dracului! Adică mai întâi îl duci la biserică și se botézá și se pecetluéște cu pecetea Sf. Duh și îl predați lui Christos, și îl tunde preotul și îi dá semnul lui Christos, și se împreunézá cu Christos și se lepădá de diavolul, și după ce l'ai dat lui Christos, atunci îl Iei și îl predați diavolului. Și decí dacā tu, părintele lui, îl dai, cum să nu' priméscă el, carele ăi și nópte se muncește ca să dobāndéscă sub a sa stăpānire și să plardă, pre sērmanul om, căcî el (diavolul) n'are altă trébă, de cât numai acésta. Decí diavolul ne a întunecat pre noi și ne a orbit să nu vedem de fel calea

cea rea pe care mergem; el ne a impus voea lui, și ne a despărțit de Dumneșeș, și ne a făcut pre noi prietenș lui și fiș lui. Să înșelșgă așadar fie-care om în ce stare am ajuns, ca să ne despărțim cu voea nștră de Dumneșeș și să ne predăm diavolului. Mare pșcat, și sarcină greș de purtat, și nelegșuirea cea mai mare. Și ce speranșe avem în Dumneșeș, nenorocișii de noi? Ce îndrăznșlă! O! josnicii de noi și netrebnicii! ce voim, și ce am ajuns! Cum ne am alipit de diavolul! Cum nu ne gândim la mșrte și la înșricoșata și a judecăștei! O! om fără minte! Cum te înșelșla lumea acșsta amăgitșre? Ridicăș-ști ochii tșei și veși, unde sunt părinșii tșei? Unde sunt vecinii tșei, unde sunt prietenii nșștri cei iubișii? Nu erau și ei în lumea acșsta înșelăștșre? Iar acum unde sunt? În ce lume se gășesc? Aș eșit și s'aș dus de la noi ca niște streinș și călăștori. Deci dară și noi tot calea aceea avem să urmășm și să o străbatem. Nu vedem cum lumea acșsta se pșrde ca un nour alungat de vint, și ca un fulg ce sbșră în aer? Și deci tinșrul de astăș-șii, mâne este bătrșn, bogatul de astăș-șii, mâne este sșrac. Cel ce astăș-șii este sșnăștos, mâne este bolnav; cel ce astăș-șii este între vii, mâne este în mormint. Ce te amăgește lumea acșsta, nenorocitul om! Ce te bucuri de rșutatea și de scășrbșsa bucurie a lumei acestee? Căci or ce bucurie, care așșeptș înșristare, este bucurie rea și înșricoșată. Iar or ce înșristare care așșeptș bucurie, aceea tot dșuna sperș și așșeptș bucuria. Voești să te bucuri cu bucurie adevșratăș, du-te la bisericăș și ascultăș Cuvintul lui Dumneșeș. Ascultăș Apostolul; ascultăș sfșnta Evanghelia. Ascultăș pre preoșii cșntând și bucurăș-te și te veselește cu bucurie sufletșscăș. Acșsta este bucuria cea adevșratăș și veselie cea spiritualăș. Acolo se bucurăș Dumneșeș; acolo se veselesc sfșnșii angeli. Acolo saltăș spiritele dreptșilor; acolo dășntșuesc martirii; acolo se bucurăș cuvioșii. Și ce să spun așa multe? Acolo este Domnul nostru Iisus Christos, și prea sfșnta Năș-

cătore de Dumneđeũ, culmea bunurilor celor de veci; isvorul mântuirii nstre. Și iarăș, acolo unde sunt risuri și jocuri și chitare și violine și coruri și cntice și danțuri și cntice diabolice și cuvntri murdare și beție, acolo este adunare drcesc, și bucuria și veselia demonilor. Și cei ce fac acestea, se vor duce în focul cel vecinic. Iar ace-lora cari iubesc biserica și cetirile, și onorez serbătorile sfinților și ale Nsctorei de Dumneđeũ, li se deschide împrția cerurilor ca să se bucure în veci vecilor. Pentru acsta, vă rog, fiilor iubiți: să lepădăm obiceiul cel rũ și să punem început bun; căci este scris: Deprtz-te de cel rũ și f binele. Și să nu faceți alt-fel, mă rog, ca să dobndiți bunurile cele vecinice, prin harul și iubirea de ómeni a Domnului nostru Iisus Christos, Căruia se cuvine mrire și putere în veci vecilor. Amin.

III) *Cuvnt despre snta Duminic.*

Voesc, fraților, și fi ai mei să vă vorbesc despre snta Duminic, și să vă aduc aminte de ea și să vă invț. Fiind-că vă vd că în ziua Duminicei aveți multe anevoințe și lucrți, după trebuință, la lemne și mori și alte lucrări, fie că creștinului, în ziua Duminicei, nu  este iertat nici chiar să se plimbe. Și dacă n'are voe a se plimba, cu att mai mult de a lucra. Ascultați ce ice marele Christos-tomul lucfrul lumii: Că or ce om care lucrz în ziua sntei Duminici, este blestemat și el, și casa lui, și lucrurile lui, și copii lui. Și acela carele nu se lasă de lucru, nu se repausz, de cu Smbt, de la csul al noulea și pn Lună, la rsaritul sórelui, nu este creștin, ci ebreũ și dușman al lui Dumneđeũ. Vedeți, fraților, cum neamul cel blestemat al Ebreilor, ține Smbta? Căci ei nimic nu lucrz în ziua Smbetei, după tradițiunea lui Moise, de ct numai se adună toți la sinagogele lor și se rg. Și ați luat sm cum de Vineri sra își așz masa lor pentru Sm-

bătă ca să nu mai aibă Sâmbăta nici o ostenelă ci să petrecă ziua Sâmbetei în liniște și fără nici o oboselă. Iar tu care ești creștin ortodox și ai primit de la sfinții Apostoli, ca în ziua Duminicii să nu umbli și să nu faci nimic de cât să te duci la biserică; tu însă, nemernice, nu respecti sfinta Duminică, ci lucrezi? Nu știți că Domnul nostru Iisus Christos a înviat în ziua sfintei Duminici și a legat pre Diavolul? Nu știți că în ziua sfintei Duminici îngerul a bine vestit sfintei Născătoare de Dumnezeu? Și în ziua sfintei Duminici va veni din ceruri ca să judece lumea? Nu știți că Domnul nostru Iisus Christos, în șese zile a sfințit toate lucrările sale, cerul, pământul, marea, omul, fiarele, tiritoarele, paserile arborii și tot ce a făcut, iar în ziua Duminicii s'a repausat și a încetat de la toate lucrările sale și a dis: «Repausați-vă și cunoșteți că eu sunt Dumnezeu». Spune-mi frate cu ce se deosebește creștinul și se vede că este creștin, dacă nu prin faptele sale? Intru ce te deosebești de ebreu, spune-mi? Acela, fiind-că este ebreu lucrăză Duminica; și tu care ești creștin lucrezi Duminica ca și ebreu. Prin urmare nu este deosebire. Pe ebreu nu'l oprește legea lui, și prin urmare n'are nici un păcat. Iar pe tine, creștin fiind te oprește biserica ta și te blăstemă, precum am dis mai înainte; că blestemat este omul acela carele lucrăză de la césul al noulea al Sâmbetei, până Luni la răsăritul sórelui. Și blestemată este casa care primește în ea lucrul făcut Duminică. Se vede dar, că ebreul este mai bun de cât acela carele spune că este creștin, și nu face fapte creștinești. Fiind că acela, ceea ce a primit de la Moisi, le ține neschimbate; iar tu creștin, 'ți-ai stricat legea și orânduiala sfinților și calea lui Dumnezeu; prin urmare nu ești creștin, ci urăști pre Christos și ești închinător de idoli, și vrăjmaș al lui Dumnezeu. Oamenii netrebniți, atât am desprețuit pe Dumnezeu și în așa nesupunere am căduț,

că și secerișul îl adunăm de la arie în ziua sf. Duminică. Nu ȳice sfântul că blestemată este casa aceea, care primește lucrul săvârșit Duminică. Vai celor care nu cinstesc sfnta preceptă pre care o dă legea; să respectăm sfnta Duminică. Iar eū vȳ ȳic vouȳ; tu mai întâi primești biserica și pe urmă îți faci sieși pedepsă; rȳutatea ta și păcatul tȳu este îndoit. Și fiind-că noi am desprețuit pre Dumneȳeu, Dumneȳeu 'și a ridicat mâna sa de d'asupra noastră, și am căȳut în tȳte relele; și s'a mâniat Dumneȳeu asupra noastră, și mergem îndărăt. Și s'a împlinit ceea ce a ȳis profetul David: că s'a prefăcut cele răcoritȳre în saramură, din cauza rȳutăȳei celor ce o locuesc în ele. Unde sunt vremile cele bine cuvintate pre care le am vȳȳut eȳ umilitul, vremi de estinătate, de bogăȳie, de bucurie și de veselie, căci atunci Sfnta Piatră se numea și se ȳicea hrănitȳre de orfanī, iar acum cum a ajuns în strimtorare, în ruină și în cea mai desȳvȳrșită sărăcie; iar acȳsta nu s'a făcut, de cât din cauza rȳutăȳei și a vicleniei noastre. De când s'aū dus ȳmenii cei vechi și bunī, care se temeau de Dumneȳeu, și a venit vȳcul din urmă, 'și-aū schimbat ȳmenii și moravurile și portul lor; și voinȳa și onȳrea și umanitatea, și s'aū făcut altă lume, și altă părere și altă stare de lucruri și încet încet s'a abătut poporul, și nu vrem să mai ascultăm nici de biserică nici de povȳȳitorī, nici de sfatul vr'unuī om bun și bătrīn; ci mai mult prostesc pe bătrīnī și îi despreȳuesc și rīd de ei, ca și cum ar fi ei mai cu iscusinȳă; și li se pare că lumea și ȳmenii tot aș a fost de la început, precum este astă-ȳi. Dar cum se potrivește sȳrele cu cea mai mică stea a ceruluī; tot ast-fel se asemăna și ȳmenii lumei de astă-ȳi cu ȳmenii cei vechi, cei bine-cuvintaȳi și temătorī de Dumneȳeu. Unde erau atunci scandaluri sau dușmănie sau rȳs-bunări? ci era iȳbire neprihănită, și încredere și bucurie și veselie; și în casă iȳbire și afară iȳbire; și în casă prietenie curată și afară prietenie cinstită. Acum vȳd că dacă

s'ar aduna trei ómenî sã vorbescã, unu vorbește iar cel-l-alt face semne și alta cugetã în sine și dacã s'ar aduna mai mulți se petrócã, trebuie sã se întimple scandaluri sã scótã cuțitele și sã se sfîșie. Și ast-fel nu mai este iubire, nu mai existã Dumneđeũ. Și unde nu este iubire, acolo este diavolul, iar nu Dumneđeũ. Prin urmare fraților și fiilor, sã urîți pe dușmanul adicã rãutatea și sã iubiți pre Christos. Cãci Christos este iubire; și cel ce rãmãne întru iubirea dupre cum ñice Apostolul, rãmãne în Dumneđeũ; și Dumneđeũ întru el. Iar cela ce rãmãne în rãsbunarea, rãmãne cu diavolul, și diavolul cu el. Dar sã ne întórcem iarãși la cuvîntarea despre sfînta Duminicã. Vẽ ñic vouẽ fiilor, sã onorați și sã țineți ñiua Duminicei, precum se cade creștinilor, precum și sãrbãtorile sfîntilor, cari s'aũ ostenit și aũ lucrat mult pentru Dumneđeũ, și aũ mare trecere înaintea tronului lui Dumneđeũ, ca sã se róge pentru noi pãcãtoșii și sã nu desprețuiți cele ñise, ci sã le faceți ca și noi ca sã ne bucurãm de voea lui Dumneđeũ, și de poruncile sfîntilor sãi. Faceți ceea ce vã ñic vouẽ, mẽ rog, ca sã dobãndiți împãrãția cerurilor; și póte cã și eũ pãcãtosul, prin mãntuirea vóstrã, voiũ intra în mai mica pedepsã, de cãt ceea ce mẽ aștéptã. Iar Dumneđeului nostru se cuvîne mãrire, și putere și multãmítã și închinãciune în veci. Amin.

IV) *Cuvînt despre pizmã și rãsbunare.*

Iarãși voesc, fraților și fiilor sã vã vorbesc puțin și sã nu vã îngreuiãți mẽ rog; cãci puține și scurte cele ce voesc a vã spune. Domnul nostru Iisus Christos ñice: cã dacã omul ar cãștiga tótã lumea și 'și-ar pierde sufletul sãu, care este cãștigul? Așa dar multe sunt cele ce pierd sufletul omului, dar deopotrivã cu pizma nimic nu este. Cãci cine are pizmã împotriva aprópelui sãu, nu'i primește Dumne-

deu, nici rugăciunea, nici liturghia, nici milostenia; ci le lepădă și nu le primește; și urăște pre omul acela precum urăște și nu primește ale sale; îl urăște și îl blestemă pre el, precum și el urăște și blestemă pre fratele și pre aprópele său, și pre vecinul său. Și precum el nu iartă celor ce au greșit lui, așa și Dumnezeu nu'l iartă pre el, și dacă și-ar da chiar și capul să se tae pentru Dumnezeu. Căci nici un păcat nu este mai mare pre pământ, de cât blestemata de pizmă, care desparte pre om de Dumnezeu. Să știi, omule, cela ce ești pizmătăreț că și dacă vei muri, nu-ți folosesc nici cântări, nici pomenirile, nici liturghiile nici milosteniile, nici masle, nici rugăciuni, și nu te așteptă alt loc de cât iadul și focul cel nestins; vermele cel neadormit, tartarul, scrișnitul dinților. Iar dacă ai dragoste curată cu fratele tău, or câte păcate vei avea am nădejde în Dumnezeu ca să te ierte, precum dice sfântul Ión Damaschin: dacă ai miluit omule, pre vr'un om, el are să te miluască acolo; dacă ai acoperit (îmbrăcat) pe cine-va în viață, acela te va acoperi acolo; dacă ai iertat pe cine-va, acela te va ierta acolo; dacă ai scăpat pre cine-va din nevoe, acela te va izbăvi din înfricoșată aceea nevoe. Și iarăși ce dice Domnul? A hotărît dicând: «Dacă iertați greșelele ómenilor, și Tatăl nostru cel ceresc va ierta greșelele noastre; și dacă nu iertați ómenilor greșelele lor, nici Tatăl nostru cel ceresc, nu va ierta nouă greșelele noastre. Ai auzit ce dice gura cea bine-cuvîntată și adevărată? Așa dar să aibi în vedere aceea înfricoșată hotărîre, că dacă nu vei ierta pre acela ce ți-a greșit, să nu sperî în nici un chip, că te va ierta Dumnezeu. Așa dar ce voești nenorocitul om? ce așteptî? Până când nu te vei împăca cu frații tăi și cu aprópele tău. Nu te temi nenorocitul om, ca nu cum-va să vină mórtea pe neașteptate și să te răpescă și te vei duce în iad? Și cine te va mântui de cea înfricoșată nevoe? nimeni nu póte; nici tatăl, nici mama, nici fratele, nici sora nici fiul,

nicî fiica. Şi vai! vai ție sermane om! cât păcătuim în fie-care
 ți și mâniăm pre Dumneđeul nostru, și tot nu ne urgi-
 sește pre noi! Câte blestemuri, precurvii, hoții, împreunări
 nelegiuite, și alte fără de legi, beții, lăcomii, răpiri, injură-
 turi, bârfeli, risuri, danțuri, cântări, jocuri, critici, invidii
 și alte nenumărate păcate, cu cari mâniăm pre Dumneđeū
 ți și nópte, și tot nu ne urgisește pre noi, și nicî nu ne
 lépădă; ci răsare sórele seū și preste cei drepti și preste
 cei nedrepti, și plouă și preste cei păcătoși și vicleni. Iar
 tu nenorocitul om, pentru cea mai mică greșală a fratelui
 tēū, nu'l ierți? Și cum să-ți ierte ție Dumneđeū păcatele
 tale cele multe și grele, cu cari greșești lui Dumneđeū în
 fie-care ți? Nu ai minte frate! nu ai rațiune! Ce gândești?
 Până când creți ca să umbli și să fii pe această lume?
 Până când vei trăi? Până la sfîrșitul lumii? și atunci tot
 sfîrșit ai. Te înșeli sermane om; ți-ai eșit din minte. Nu ai
 vėđut pre ómenii cei mai înainte de tine, cum au murit și
 au părăsit lumea această și s'au dus în cea-l-altă. Ce au
 căștigat, sau ce au luat cu ei din lumea această înșelătore?
 Sau ce le-au folosit lor? Mai mult îi au păgubit; dar eu
 vorbesc despre cei fără minte și neștiutori; iar pre cei ce
 au minte i-a folosit. Aci au făcut voia lui Dumneđeū și
 poruncile sale, iar acolo acum se bucură și se veselesc.
 Fiind-că ascultaū sfintele Scripturi și se supuneaū Bisericei,
 care este bună și sfintă. Iar cei ce nu se supuneaū sfintei
 biserici a lui Dumneđeū și sfintelor Scripturi, s'au dus la locul
 cel nenorocit al pedepsei, și vai lor! că n'au liniște; și
 nicî nu are sfîrșit pedepsa lor și suferințele lor cele amare.
 De aceea fraților, mă rog, să nu aveți dușmănie sau rėu-
 tate unul asupra altuia. Vedeți femeilor, să nu aveți duș-
 mănie sau rėutate în inimile vóstre, și să veniți, fără a
 avea ertare, să luați sfinta împărtășanie sau sfinta anaforă.
 Căci vė đic voue, că acela carele are dușmănie sau pizmă
 sau rėsbunare fie bărbat, fie femeie, și nu s'ar împăca cu

inimă curată, și mănâncă anafora saŭ se împărtășește, are să fie judecat împreună cu Iuda trădătorul. Și vai lui! Căci desprețuește pre Dumneđeŭ, carele ne poruncește nouă să avem iubire. Iar diavolul ne povățuește să avem răutate. Iar noi am lăsat porunca lui Dumneđeŭ și urmăm pre cea a diavolului. Și acum ați aflat frații mei fructul pizmei. Nu face alt fruct de cât invidie și răsboi; pustiere de lucruri, perdere de copii și sărăcie; și robire și în fine perderea sufletului. Ascultă și fructul fericirei, iubirei și sftșritul ei. Mai întâi are pre Dumneđeŭ prieten și pre diavolul dușman și tot-dé-una merge fără frică, zidește și este iubită de toți. Îl laudă toți; îl onoreză domni; boerimea îl respectă ca pe om bun; și toți îl bine-cuvintéză și îi mulțamesc, și la urma urmelor, dobîndește și împărăția cerurilor, pe care să dea Dumneđeŭ s'o dobîndim și noi toți prin harul și iubirea de ómenî a Domnului nostru Iisus Christos, căruia se cuvine slava, cinstea și închinăciunea și mulțamita în veci vecilor. Amin.

V). *Cuvînt despre cuvîntul cel răŭ.*

Iarăși voesc, smeritul, să vă aduc aminte, fiî mei iubiți, despre cuvîntul cel răŭ pe care 'l are lumea din șaia de astă-șa. Fiind-că ved pre ómenî de astă-șa, tineri și bătrîni, bărbați și femei strigând și pomenind numele diavolului; iar numele cel sftint al bine-cuvîntatului Christos a lipsit din gurile vóstre; și acela al diavolului a prisosit. Și, în sus și în jos, șaia și nóptea, nu este alt ceva în gurile vóstre de cât: drace, antichriste, vrăjmașuie al binelui, Iuda. Prin urmare, pre acela pre carele 'l iubește cine-va, pre acela 'l pomenește, pre acela îl are în gură; iar pre dușmanul lui, nu-l pomenește și nici nu vrea să audă de numele lui. Și deci vădit este acésta, că pre dușmanul seŭ nimenî nu-l pomenește; ci îl desprețuește și nu vrea să audă de nu-

mele lui, iar numele prietenului tot-d'auna îl are în gura sa. Și aici ved, că este un mister înfricoșat, fraților! În vremele de mai 'nainte, cele bine-cuvîntate, pe cari le-am apucat eu smeritul, de la sînta Duminică a Paștelor, nu aușia cine-va alt ceva, de cît: *Christos a învîiat*, pînă la cincî decime; la bucurii, pe la cărcîume, la adunări, pe strade și pretutindenî, și în sus și în jos; și bătrîni și tineri și bărbați și femei și copii și tot poporul salutându-se acêsta di-ceaș. Și cei ce ședeau, și cei ce lucrau, și păstorii, tot acêstă bine-cuvîntată vorbă o aveaș în gură. Iar acum, ce misiune! numai în ziua cea sîntă și strălucită a Paștelor se aude din gura preotului, și pe urmă se pierde, din cauza pușinei credinșe ce avem. Iar numele diavolului nu încetěză. O! minune înfricoșată. Cine, minte avênd, nu va plînge și nu se va tîngui? Cum aș lăsat ômeniî numele lui Dumneșeș și aș luat pre acela al diavolului. Și dacă ar cădea cine-va în nevoe, saș în scandal, nu se îmbuněză, nu se veselește, nu se satură, nu se întôrce inima lui, pînă ce nu pomenêște numele diavolului; atunci se întôrce și se înveselește și să vindecă și încetěză mânia lui. Și ai vêșut, meșteșug diabolic? Mai întâiș aduce scandalul și turbură inima omului și atunci îl sfătuește să pomenêșcă numele lui și să se facă tovarăș cu el; și să fac amândoi una și se împreună și îl desparte pre el de la Dumneșeș, precum a făcut lui Iuda. Și aș se deprinde și el și femeia lui și copii lui. Și nu este alt ceva în casa lui, nu face nimic alt ceva de diminêșă pînă sêra, de cît să pomenêșcă spiritul cel viclean, și numele diavolului. Și dar omul acela lucrêșă și ostenește și tôte se pierd dinaiutea lui, și cu învoirea lui Dumneșeș, n'are nici o dată nici un bine și nici o bunătate. Nenoro-citule om, ce folosești de la vorbele cele rele și viclene, de cît numai păcatul? Dacă aveaî cel pușin vr'un folos trupesc, n'ar fi fost aș de mare osânda, dar fiind-că nu ai nici un folos sufletesc, nici trupesc ci numai greutate, de-

părtéză numele cel uricios. Așa dar este vădit, că diavolul ne-a întunecat pre noi și ne-a adus la voia lui, și nu avem lumină să putem să ridicăm ochii și să vedem calea lui Dumnezeu. Pentru acesta, vă dăc fraților și fiilor, încetați cu numele cel aturisit; și nu purtați în gurile vóstre de cât numele Dumnezeului nostru, și al Prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu și pre al sfinților. Acelea să le vorbiți și să le spuneți; și să vă întorceți către Dumnezeu, ca să nu să mânie pre noi și să ne trimită urgia lui. Nu ați vădút mortalitățile și fómetele și pustiirea sfintei cetăți, cum ne-a părăsit Dumnezeu, pentru păcatele nóstre, și a dat biserica nóstră în mâna musulmanilor, inimicii nóstri? Unde am ajuns sermanii! Unde am cădút netrebnicii! Și acesta nu s'a făcut fără numai din cauza multelor nóstre păcate. Căci Dumnezeu ne pedepsește pre noi în tot felul, ca să ne întorcem către el și să ne căim, și să ne abatem din calea cea rea; dar noi tot mai mult îl mâniăm și îl amărim. Și deci ne pedepsește pre noi și ne înfricoșeză prin fómete, secetă, mortalitate, vânturi necurate cutremure, fulgere, tunete, trăsnete dar nimeni nu se teme de Domnul. Ați vădút cum însuflețește lucrurile și viile, și ajung a da fructe și a fi în splendoréa lor și o schimbare de vreme, din cauza réutăței nóstre, le înecă și le strică și n'avem de cât ostenélă, iar róda nu o dobândim. Și precum părinții cari aú copii neascultători și nesupuși la voința lor, altă dată îi bat, iar altă dată îi íaú cu binele, și altă dată îi gonesc, pentru ca să îi supună voinței lor, tot ast-fel și Dumnezeu ne pedepsește pre noi în tot felul. Dar noi ne tragem mai mult la rele, și nu ne îngrijim de sine însine, și nu ne temem de marea lui bunătate și îndelunga răbdare, ci îl ducem la mânie și résbunare. De aceea și profetul David dăce: Lucrați Domnului cu frică, și vă bucurați în el cu frica credinței și până a nu se mânia pre voi Domnul. Iar dacă se va mânia, unde ne vom duce? unde să ne ascundem? Cine ne va ajuta pre noi?

Să ne întorcem fraților și să ne căim. Și să ne mărturisim păcatele noastre, până avem timp; până a nu ne apuca noaptea și morțea. Să facem milostenii, după puterea noastră; să facem pre sfinții, prietenii, iar biserica să nu o părăsim, ci să aducem darurile noastre cu buna voință, unt-de-lemn și lumânări și liturghii, după putere, ca să găsim milă în ziua judecătoarei, să scăpăm de condamnarea cea rea și veșnică a Domnului nostru Iisus Christos, a căruia slavă și putere în veci vecilor. Amin.

D.

DIN ACTIVITATEA PASTORALA.

Vești Biserica Ortodoxă Română No. 12 anul XXIV.

Partea cea mai însemnată din conferința Păr. Teodorescu e cea privitoare la *preotul român* și la *misiunea sa*. Arată mai întâi în puține cuvinte că în trecutul nostru istoric preotul a fost tot-d'auna alături de credincioșii bisericii și că nu și-a părăsit un singur moment némul și țara. Iată propriile cuvinte: «In starea de miserie în care a stat preotul român aprópe șése secole, nici o dată nu s'a gândit să-și trădeze Patria, sau să se ridice contra vre-unei autorități. Știa că este Român prin sînge, s'a supus împrejurărilor, a luat chiar sabia ca să-și apere țara de vrăjmași și a așteptat în liniște și cu răbdare o stare mai fericită». Arată apoi cum să se porțe preotul față de diferite autorități constituite în Stat. Mai întâi trebuie să respecte și să se supună legilor și tuturor dispozițiilor întemeiate pe legi. Să se țină departe de luptele politice, căci ómenii cad de la putere rînd pe rînd și că numai religiunea, guvernămînt etern asupra conștiinței, e neschimbătoare. Preotul să rămână neutru în luptele politice, el e apostolul iubirii și al păcii, el, trebuie să

fie iubit de toți ómenii politici de o potrivă. Preotul trebuie să trãlască încã în cea mai bunã înțelegere cu autoritățile *comunale* și cu *Epitropii*. Sã lucreze împreună cu ei pentru slava Casei Domnului. Sã nu puie preț pe lucruri nefolositoare, pe lux și pe podóbe exterioare, cãci luxul și bogăția creștinismului este în faptele sale și adevărata podóbã a altarului o formézã periil albiți din capul preotului, care în rugãciune și virtute și-a petrecut vieța, precum și credința și pietatea creștinilor.

Ca om preotul are încã datorii de îndeplinit. În orele libere de serviciul sãu pastoral, preotul se póte ocupa la țarã cu via, grãdina, livada și micul sãu ogor, iar la oraș cu vre-una din frumoșele meserii. E chiar dator sã colaboreze la întreprinderile bune și folositoare... Sã fie tot-d'auna sobru și abstinent, cãci acesta e mijlocul cel mai potrivit și sigur pentru mãntuirea turmei sale, asupra cãria e obligat sã vegheze ziua și nóptea.... Sã fie moderat și în privința trãlului, a locuinței și a îmbrãcãmintei. Locuința și îmbrãcãmintea sã nu-i fie luxósã, însă curatã. Curãțenia sã domnescã pretutindenã.

În relațiunile sale cu frații conliturgisitori se cuvine sã fie în cel mai bun termen. Sã nu uite nici o datã cã iubirea frãțescã și concordia sunt temelia orã cãrei desvoltãri sãnãtóse. Cu cât va fi mai mare înțelegere și dragoste între servitoriil altarului, cu atãt succesul activitãții lor' pastorale va fi mai asigurat! Conferențiarul regretã cã la noi dragostea frãțescã dintre preoți e cam negligiatã și se mirã cu atãt mai mult cu cât Sf. Scripturã spune hotãrit cã: «tótã împãrãția desbinându-se întru sine se pustiesce și tótã cetatea saũ casa despãrțindu-se întru sine, nu stã». (Mat. XII v. 25). Accentuiazã încã, cã acel popor e fericit ai cãruil preoți trãesc în armonie și dragoste frãțescã, cãci împreună se ajutã unil pe alțiil spre binele comun și cã poporul póte lua pildã de la ei în tóte direcțiunile viețiil.

Conferențiarul enumeră câte-va din cauzele care produc neînțelegere și lipsă de dragoste între preoți. Cele mai însemnate sunt: *spiritul de ambițiune și de supremație, iubirea de onoare, invidia și gelozia, egoismul necumpătat*. Explică toate aceste piedici ale unei bune vieți apostolice și îndemna la înlăturarea lor pentru binele personal și comun. Trece în urmă la alte îndatoriri ale preotului.

Preotul trebuie să stea în cele mai strinse legături cu credincioșii din parohie. El ia parte la toate momentele din viața omului: și la cele bune și la cele rele; și la cele de veselie și la cele de durere. Cu chipul acesta preotul ajunge în parohia sa autoritatea cea mai însemnată: *după preot merge tot satul!* Regretă conferențiarul foarte mult că astăzi nu stău lucrurile tocmai așa. Lipsesce preotului autoritatea morală asupra păstoriților. Pricinile unei asemenea stări nenorocite sunt mai multe...

Preotul are îndatoriri foarte mari și față de buna *stare igienică și materială* a parohienilor săi. Locuitorii satelor noastre trăiesc în nisce locuințe care numai omenеști nu se pot numi. Preotul trebuie să întărească cu sfatul și cu pilda și să aducă îndreptări în această privință. Să îndemne pe parochieni încă să-și împodobescă grădinele și délurile cu plante folositoare și cu pomi roditori. Jale-'ți pröduce starea celor mai multe din satele noastre; spini, bozii și ciulinii sunt plantele din curțile și grădinele multor locuitori ai satelor romănesci. Preotul nu pöte el öre îndrepta asemenea stare prin pilda sa, cultivându-și rațional grădina, altoind pomi, cultivând creșterea albinelor și a gândacilor de mătase, toate isvöre pentru o mai bună stare materială? Preotul pöte întrebuița cu chibzuința chiar *epitimiï* pentru ajungerea acestui scop. Mai pöte preotul lumina pe parochieni săi, ca să trăiască mai bine, căci sănătatea și vi-görea trupului sunt isvöre de fericire pămîntescă. Să nu se mai ducă creștinul cu ouă, cu unt etc., la cărciumar spre

a lua în schimb puțină băutura. Dar câte terenuri de activitate pastorală nu sunt pentru preotul român în mijlocul păstoriților săi? Inimă să aibă preotul român și poate face lucruri pentru care va fi cinstit și slăvit și de biserică și de țară!

Acesta e în scurt cuprinsul frumoasei conferințe a Păr. Teodorescu. Sunt adevăruri capitale pentru misiunea preotului român spuse în această conferință și toate pot fi la priceperea orî și cui.

III.

Păr. V. *Predénu*, licențiat în teologie și revisor eclesastic al Eparchiei Argeșului a ținut cu preoții din județul Argeș în Decembrie 1900 o conferință despre rolul *preotului în luptă contra alcoolismului*. Iată o chestiune de cea mai mare importanță pentru viitorul poporului român. Iată o chestiune, care ar trebui să preocupe clerul nostru în deosebi, căci nu e păcat mai mare ca alcoolismul, fiind-că el e izvorul tuturor relelor în lumea acesta! Păr. *Predénu* și-a publicat conferința în broșură și bine a făcut, căci poate fi la dispozițiunea tuturor preoților, cari doresc să fie în curent cu asemenea chestiuni importante. Conferențiarul începe spunënd, că mizeria poporul e mare și că izvorul ei trebuie căutat în *cârciumă*, în *alcoolism*. Preotul trebuie să fie educatorul antialcoolic, el trebuie să se lupte contra unui asemenea flagel îngrozitor. Arată apoi cum mulți creștini români în loc să mergă la biserică Duminica, merg la cârciumă, loc de durere și de nenorociri. Descrie toate consecințele beției și dovedesce cum bețivul 'și ruinează și averea și sănătatea. Preotul trebuie să fie la postul său tot-d'auna: *să lumineze poporul cu cuvîntul mântuirii și să-l înalțe prin morala creștină*. Să fie preoții plini de zel, *să fie pentru toți creștinii exemple de cumpătare* pentru ca să scape pe creștinii de asemenea flagel,

care amenință biserica și țara. Lupta trebuie începută *de la înălțimea amvonului*. De aci se poate spune despre datoria ce o au părinții ca să nu-și deprindă copiii cu băturile și acesta pentru binele lor sufletesc, pentru sănătatea corpului și pentru prosperitatea neamului lor. Aci se poate redeștepta în om sentimentul răspunderii morale, respectul de sine însuși, iubirea de familie, iubirea de patrie, temerea de Dumnezeu.

Dar nu numai de pe amvon se poate lupta contra alcoolismului, ci și la *mărturisire*. Aci se poate influența cu cel mai mare succes asupra mamelor. Ele să fie mijlocitórele de mântuire ale soților și copiilor. Ele să ajungă să fie sfaturile bine-făcătoare contra alcoolismului.

Un alt mijloc pentru combaterea alcoolismului sunt și *societățile saű ligile de temperanță*. O ligă de felul acesta există în țară. Preotul să organizeze și el în parohia sa o grupă de bărbați și femei, hotărîți a combate prin toate mijlocele posibile viciul beției. *Dacă ar vrea preotul, el ar fi cel mai energic adversar al alcoolismului*.

Conferențiarul în partea finală spune, că dacă preoții iubesc pe muncitori, cari sunt fiii lor spirituali, cari sunt frații lor, atunci se caute a le îmbunătăți starea morală și materială și acesta să poate face îndreptându-li-se obiceiurile, schimbându-li-se cursul ideilor. Și acesta se poate face mai pe sus de toate prin exemplu. Totul atárnă de la preot. Dacă el ar vrea, câte rele n'ar putea înlătura, câte suferințe n'ar putea alina, câte lacrimi n'ar putea șterge! Apostoliți au convertit lumea! Să fie și preoții adevărați apostoli!

Iată în resumat conținutul conferinței Păr. Predénu. E o lucrare, care se poate citi cu folos de ori și cine.

IV.

Rele de tot soiul bântuesc mai cu sémă satele noastre. Pentru combaterea lor s'au întemeiat mai multe *cercuri*

culturale compuse din preoți și învățători, cari au chemarea de a propovădui prin conferințe ținute rind pe rind în disterite comuni dintr'un cerc, adevăruri mântuitoare. Inițiativa pentru acesta a luat-o administrația inteligentă a domeniilor coronei și ministerul cultelor și al instrucțiunii publice. Revistele populare și în deosebi «Albina» formază o adevărată arhivă cu dări de sémă despre activitatea unor asemenea cercuri culturale. Ți se umple sufletul de bucurie vedând întrecerea dintre preot și învățător în a lumina poporul nostru rural. Dacă o asemenea activitate va fi permanentă (și nădăjduesc că da), atunci vom vedea în scurtă vreme o mare transformare în viața satelor noastre. Cercul cultural din jud. Romanați a ținut în cursul anului 1901 diferite întruniri. O asemenea întrunire a ținut și în comuna *Pétra*. Cu această ocaziune pâr. *Teodor Bălășel* din comuna Ștefănești jud. Vâlcea a ținut o conferință intitulată: *Béturele spirtóse; folósele și pagubele ce aduc omului.*

Conferința acesta coprinde două părți. În partea I-a pâr. Bălășel face istoricul béturelor spirtóse și descrierea lor. Arată în această parte încă cum privesce țeranul nostru bétura și dovedesce cu vîersuri din poezii populare și cu dicători, cum că poporul nostru a iubit tot-d'auna bétura. Ici coela în această parte arată și durerósele consecințe pentru acei, cari iubesc prea mult bétura și cárciuma. În partea II vorbesce despre folósele și pagubele béturelor spirtóse. Aci conferențiarul spune de la început, *că nu e de partea acelora, cari opresc cu desévîrșire întrebuițarea béturelor spirtóse.* Și de ce acesta? Fiind-că béturele spirtóse folosesc omului, când sunt luate ca *agent igienic* și ca *agent vindecător*, adică ca *medicament*. Béturele spirtóse folosesc omului, când e ținut să stea în frig, în locuri băltoase și frigurose. Cel ce muncesce iarna pe geruri afară expus vînturilor și viscolelor găsesce un stimulent puternic în béturele spirtóse

Nu sunt de vederile Păr. Bălășel, căci nu e științific lucru să susții așa ceva. Și eu cred că băuturile spiritose sunt un stimulent, dar ce fel de stimulent și cu ce consecințe? În Germania, în Belgia, în Anglita s'a format sute de societăți cu scopul de a procura lucrătorilor în timpul iernii *ceaiu*, dacă e vorba să producă un *stimulent* și *căldură*. Tocmai consecințele alcoolului au înspăimântat pe asemenea creștini și oameni de bine, ca să se asocieze și să lucreze contra vederilor pe cari le împărtășesce Păr. Bălășel.

Mai departe vorbește Păr. Bălășel despre pagubele băuturii. Descrie în culori destul de vii starea nenorocitului, care abuzază de băutură; arată relele ce decurg din beție și cari sunt de trei feluri: *fisice*, *morale* și *materiale* și se referă la *individ*, *familie* și *societate*. Sunt destul de bine expuse și dovedite toate aceste rele. Se vede, că Păr. Bălășel s'a ocupat cu aproape tot ce s'a produs la noi relativ la această chestiune. E un preot de țară, care 'și îndeplinește cu prisosință chemarea!

G...

SCRIEREA ÎNTITULATĂ: „CIUMA RELIGIOASĂ“

În numărul 11 al revistei „Bis. Ortod. Română“, Domnul P. Gârboviceanu, mult stimatul și fostul meu profesor, menționează cu durere și plin de amărăciune, aparițiunea unor scrieri otrăvitoare, datorite unor streină de neamul și religiunea noastră, unor bârfitori de cele sfinte și stricători de moravuri, cari pentru a-și realiza intențiunile lor diabolice, se servesc de ori ce fel de mijloce, cari lovesc în tot ce are omul mai sfânt și mai scump, căutând să strice armonia lirei sufletești, rupându-i cea mai sensibilă cordă.

Dintre aceste scrieri, este și una „Ciuma Religioasă“ o broșură anarhistă, cum foarte bine o clasifică D I Gârboviceanu Acastă broșură, pusă pe la ferestrele unor librării, ca să atragă ochii trecătorilor și întru cât-va răspândită,—căci unii ovrei, negustori ambulanti de cărți, o poartă în coșurile lor prin sate—, sper că-și va închiria un loc pentru vecie în antiquării, drept proprietate bine-venită prafului secular,—întru cât ideile ce ea le cuprinde sunt vechi, foarte vechi și numai pentru începători și naivi se vor fi părând nouă. Citind broșura de câte-va file a lui I. Most, tradusă în românește de Neagu și cu o prefață de Moșoiu, veți în ea multe bazagonii; așa că la unele, rîdî, întru cât țî-ai închipui creerul unui scamator sau făcător de comedii; la altele, compătimesteți pe autor, cu un suflet așa de scoborît de desuptul nivelului religios; iar la altele, încrețești fruntea, te îngrozești, gândindu-te la consecințele triste, pentru individ, națiune și religie.

Intrăgă broșură, la urma urmei, urmărește în resumat, un scop: *Afară ca religiunea*, despre care mă voi încerca să vorbesc pe scurt.

Dacă mi se va bănuî competența—care critică de alt-mintrelea o primesc benevol—, voi răspunde cu Sf. Grigorie de Nissa, care ține: „lă veđi o corabie încărcată cu povară de pare că trăsnește; o veđi, că spintecă furiósele valuri ale mărilor și oceanelor, trecând peste adâncimi considerabile; mai dinóce, în urma ei veđi o mică luntré, clătínându-se și ea peste aceleași valuri, cu greutatea ei proporțională. Tot așa, de o parte, veđi soldađi exercitându-se în ale răsboiului, de altă parte, veđi tinerii jucându-se d'a soldađii“.—Toți aú dreptul să se exercite, căci toți urmăresc un scop folositor. Și eú nu pot fi de cât un pilot al unei luntrióre, făcând un exercițiu de începător, în cariera publicității, lăsând corăbiile cele mari și grele, să se conducă de alții mai competenți.

Acéstă broșură, tradusă la 1898, este mică la vedere, dar la auđ este înspăimântătoare și pentru minte este muma pădurii. Ea conține idei antireligióse, otravă, venin de viperă, mai ales pentru cei fără cultură și pentru tinerii necunosători în ale religiunei. Autorul debiteză aci multe absurdități,—însușite de bună sémă și de traducător—, pentru a forma ideea: „afară cu religiunea“ și cu adaosul sėu zeflemist: „Jos popii“, cum se exprimă la pagina 22.

În ceea ce privește primul punct—*afară cu religiunea*—să-mi dea voe autorul, împreună cu traducătorul, ca înainte de a da afară religiunea, să mai aibă puțină răbdare, să vedem, cum stă religiunea în fața *antichității*, în fața *necesității* și în fața *Științei*? Are ea vr'un drept de proprietate saú nu? Este ceva inalienabil saú nu?—Chestiunea acésta fiind dar grea, neputându-se deslega cu una saú două, nici cu nouă-deci și nouă, pentru o rezolvare temeinică și sdrobotóre, voi pune pe scenă, mai mult pe geniile lumii—cu autoritatea și experiența lor—, cari aú spulberat volume colosale, reducând la zero valoarea lor, și confundând în noianul uitării, păreri susținute de sute de vécuri, dar greșite, fie pe cale științifică, fie că fuseseră în desacord cu religiunea;—deci, dar pe acéstă broșură!? În fața antichității, religiunea stă bine de tot; stă în defavorul lui Most. Ea se găsește la tóte popórele din cele mai vechi timpuri. Istoricii, filosofii și teologii spun chیار, că adevérata istorie a vieții ómenilor este istoria religiunii lor. Adevérul acesta este constatat psihologicește și anume: dacă luăm pe om din tóte vremurile, indiferent de cultura, moravurile și starea lui socială, găsim, că în tot-déuna a fost și este în el o tendință internă, un sentiment religios, care cere neapărat manifestarea sa în afară prin cult, sacrificii etc.; care cere îndeplinirea sa cu orí-ce preț, satisfacerea sa, ca și orí-ce trebuință naturală: mâncare, băutură, somn, odihnă etc. Nu vom

găsi istorie, unde să nu se vorbească despre religione, cult, sacrificii, atât la popoarele inculte, cât și la cele civilizate. Ce este încă și mai mult: idei și apucături religioase se găsesc și la sălbateci. Istoria n'a înregistrat până acum nici un popor, care să nu fi avut religione și este imposibil, ca să înregistreze. În această privință, iată ce țice *Plutarch*: „Umblând prin lume, vei afla cetăți neîntemeiate, fără să știe carte, fără regi, ducând viață de nomazi, fără să aibă monede, nici chiar nevoe de bani; vei găsi popore neexperimentate, în teatre, în gimnastică,—dar societate fără de cult sacru, fără D-zeu, fără rugăciuni, fără sacrificii, nimeni n'a fost, nu este și nici nu va fi, care să spună, că ar fi aflat așa ceva“.

Apoi, ideea de Dumnezeu—decî de religione—se găsește în orî-ce om, dupre cum țice *Aristotel*: „Toți ómenii au idee de Dumnezeu“. Orî cât ne am urca pe scara lumii vechi și pe orî ce tréptă a ei am sta și am privi, vom vedea fumul sacrificiilor, vom vedea corporațiunii și practice religioase și vom recunóște, că religia este proprietate individuală, inalienabilă a omului.

Despre lucrul acesta, ne asigură celebrul și eruditul *Max Müller*, când țice: „De ne vom sui cât este mai cu puțință de departe în istoria omenirii, găsim orî și unde elementele și rădăcinele religionei. Dacă religionea n'ar fi făcut parte din patrimoniul original al sufletului, atunci, ea ar fi rămas o imposibilitate“. De aceeași părere și în perfect acord cu aceștia sunt și nu mai puțin iluștrii și vestiți: *Pasteur*, *Faraday*, *Liebig*, ba spre mai multă afirmare și spre mai repede înfrângere a necredincioșilor, să aduc chiar pe sprijinul și speranța necredincioșilor—pe *Darvin*. El țice: „Nici în epoca celor mai mari îndoeli, ce am avut, n'am fost ateu, adică om, care să neg existența lui Dumnezeu“.

Așa dar, în ce privește vechimea și universalitatea religioni, sprijiniți pe geniile omenirii, cred, că autorul *cîumei religioase* n'are drept s'o dea afară, căci această dorință îndrăsnéță a lui și această invitație, ce singur și-o face,—față cu părerile cele statornice și pline de autoritate, ce le am amintit,—rémân departe cât cerul de pământ. Most rămâne fără autoritate, îi este peste puțință și n'are nici dreptul, ca să nimicéscă moștenirea din antichitate a religioni, căci n'a dat el această proprietate, ci un altul, A-tot-puternicul. De ar stărui într'o asemenea pretențiune nejustificabilă este un usurpator și călcător de lege.

Dacă autorul *cîumei religioase* a avut atât de mari adversari, în primu punct, încât nici nu-mi trece prin minte, că ar avea curajul să stea de vorbă cu ei, el se mai hasardéază în tenacitatea lui și țice,

bine oă a fost, *dar acum nu mai este necesară religiunea*, cu alte vorbe și-a trăit traful și-a mâncat mălaiul. I-se răspunde însă, că religiunea este foarte necesară, că nu va fi un timp, când să se țină, că și-a trăit traful. Cerul și pământul vor trece, dar religiunea tot va exista. Dar sunt sigur, că nu dă creșemînt, unui asemenea răspuns și are curaj de vorbă. Pentru a-i se tăia curajul și a rămănea întunecat cu desvîrșire, voiu da loc—ca unor lei aprigî, ca unor vulturi furioși—voiu da cuvîntul tot la celebritățile și flórea secolelor, să răspundă ei, căci cîuma e îngrozitoare, Most și cu ai săi este molipsit pînă la os, cangrena nu e departe și prin răspunsul lor să ferescă barem lumea, dacă ei nu se vor mai tămădui.

Autorul țice, că religiunea este o născocire a preoților și așa fiind nu ne trebuie. Dar uită cele spuse de Istorie și Psihologie, căci nu cred să n'o fi învățat,—de óre-ce religiunea a fost mai nainte de a fi preoții. Nu mai departe, în vieța patriarhală, tatăl de familie era și tată și judecător și preot. Cum să lipsescă religiunea, cum să nu ne trebuie, când ea este o cerință a naturii omenești, o cerință sufletescă—a rațiunii, a inimii și a voinții? O asemenea cerință trebuie să se îndeplinească neapărat, ca și cerințele naturale: a mânca, a bea, a dormi, a munci, a se reproduce etc. A susține cine-va, că trebuie să se suprimă ast-fel de cerințe naturale, nu e considerat ca nebun? Și religiunea fiind și ea o cerință naturală—de ordine spirituală—a susține suprimarea ei, care ar fi clasificățiunea unor asemenea ómenii?—Așa dar, vorbind firește, duple cum boldurile să cerințele fizice trebuie să se îndeplinească spre a putea exista individul, fără turburare în organismul lui și fără a sucomba,—tot așa trebuie să se îndeplinească și cerințele religioase.

A nu se îndeplini acestea—privitoare la suflet,—ci numai cele privitoare la corp, individul va continua de a trăi fizicește, ca animal, însă atunci, catastrofe și calamități nu vor lipsi de a atinge societățile. Căci, cum s'a țis: un om cu rațiune, dar fără religiune este mai periculos ca un animal sêlbatec.

Experiența din nenorocire a dovedit, totuși omul nu se învață minte, ci închide ochii ca să nu vadă, astupă urechile ca să nu audă. Cine nu și amintește despre cele petrecute cu ocaziunea revoluțiunii celei mari franceze, când s'a dat afară cultul lui Dumnezeu și s'a înlocuit cu cultul rațiunii? Atunci, învălmășala cea mai gróznică a predominat, vîrsările de sînge cele mai crude și nemilóse au avut loc, în cât *Napoleon I*, geniul militar și unic în felul său, a deschis Iarăși ușa Bisericii lui Iisus Christos, declarând ca oficială religiunea creștină, justificân-

du-se până la evidență, adevăritatea profeției psalmistului: „Domnul atunci va rîde de ei...”

Iar *Voltaire*, care a contribuit la înființarea cultului rațiunii, a ținut în cele din urmă, că dacă n'ar fi Dumnezeu ar trebui să-l inventăm.

Iată decisiunile unor celebrități bazate pe experiență, și noi mai cerem semne!? Voește traducătorul să facă experiență și cu noi? Îi foarte mulțumim pentru o așa nedorită experiență, s'o țină pentru domnia sa, de și noi nu l-o dorim.

Religiunea este o aspirațiune către Dumnezeu și această aspirațiune, a o îngropa este crimă. Iată cum se rostește *Max Müller*: „Precum există o singură facultate limbistică, dar felurite limbi potrivit circumstanțelor—, așa există credința în Dumnezeu, față cu feluritele religiuni; și diu toate religiunile reese o aspirațiune către lumea spirituală, o tendință înăscută ca un suspin către infinit, ca un strigăt de dragoste către Dumnezeu. Ceea ce este sigur, ceea ce constituie esența omului este această facultate, cu care numai omul este înzestrat, de a ridica privirile sale către Dumnezeu”.

Renan, cu care se fălesc socialiștii și toți adversarii religiunii, *Renan*, care a balansat între credință și îndoelă, avînd în vedere sentimentul religios, a ținut: „Vați de inteligența omenescă, dacă va întreprinde a ruina edificiul religios. Natura, care a înzestrat pe animal cu un instinct infailibil, n'a pus în inima omului nici o singură greșală”.

Deci locul, pe care stau vrăjmașii religiunii este nisipos, proptéua lor este putredă; în loc să-i sprijine îi trîntește pe ei și susține religiunea și o apără, chiar de ciuma religioasă a lui *Most*.

Autorul în chestie mai ține, —ceea ce a ținut și *Lucretiu*—că religiunea s'ar datori *friceii de fenomenele fizice*; iar acum, o asemenea frică fiind nimicată de Științele naturale, ar urma deci să fie nimicată și religiunea.—Inșă, cu cât omul descopere mai mult legile naturei și devine stăpîn pe puterile ei, cu atât se desfășură în omenire mai clar și mai convingător—divinitatea.

Cei ce nu se tem de legile naturei, luceferii științei: *Kepler*, *Copernic*, *Cherchel*—cari au descoperit și definit legile naturei—s'au înălțat la cauza cea mai înaltă a tot ce există. Înțelepții secolului, cari învățau „că știința fără religiune nu înalță, ci pogoră cugetarea popórelor“, au înălțat ideea religioasă la sublimul ce merită, dându-l onórea ce i se cuvine.

Necesitatea religiunii se vede și din aceea, că numai prin religiune, omul póte să înțeleagă viața sa, scopul său în lume. Să ne spuie despre această *Bismark*, care a fost cel mai mare om politic European. Acesta,

dedat în tinerețea sa, petrecerilor și panteist, schimbându-și la maturitate viața—ca și Fericitul Augustin — țice: „Nu înțeleg, cum s'a'u schimbat ideile mele, în timp de 14 ani. Acum, nu înțeleg, cum omul, cugetând numai despre el și nevoind a cunoște nimic despre Dumnezeu, nu înțeleg—țice el,—cum pôte să trăească un ast-fel de om, cum pôte duce viața fără mândrie și corupțiune. Nu înțeleg, cum am surportat o ast-fel de suferință. Dacă m'ași fi condamnat să trăesc ca și altă dată fără Dumnezeu, de loc n'ași fi pregetat de a-mi disprețui viața, ca pe o cămașă sdrențurósă. Sentimentul de datorie, mi-l detrag numai din Dumnezeu. Persistența mea, pe care am opus'o timp de 10 ani, la atâtea și atâtea tendințiuni, o am din credința mea curată. Dacă mi-ați răpi credința, mi-ați snspenda și patria“.—Iată cât este de necesară religiunea și credința pentru Bismark, leul și vultnrul Europei; cât este de necesară pentru înțelegerea vieții, pentru înlăturarea ispitelor, pentru împlinirea datoriei, pentru apărarea patriei, pentru respectarea vieții și—numai pentru Most și ovreii de prin prejurul lui, nu este necesară.

Viața omului fără religiune și credință nu este de dorit. În această privință, *Pascal*, geniul secolului al 17 în ale sale Cugetări, descrie starea omului fără Dumnezeu, din care cu atât mai mult se pôte vedea necesitatea religiunei, iar nu afară cu ea.

Pascal descrie cu mirare și indignare, situațiunea ateului ast-fel: „Nu știu, cine m'a adus în lume, nici ce este lumea, nici ce sunt eu însumi. Sunt într'o ignoranță grozavă despre toate lucrurile. Nu știu ce este corpul meu, simțurile, mele, sufletul și această parte din mine, care cugetă ce spnn, care reflectează asupra totului și asupra ei însesii și nu se cunoște mai mult, precum nu cunoște nici restul. Văđ înspăimântătoarele spații ale universului și eu mă găsesec pus într'un colț al acestei vaste întinderi, fără ca să știu pentru ce sunt pus aici și nu în alt loc.... Tot ceea ce cunosc este, că trebne să mor; dar ceea ce nu cunosc mai mult, este chiar această mórte, pe care n'ași putea s'o înlătur. Cum nu știu de unde vin, tot așa nu știu unde mă duc; știu numai că eșind din această lume, cad pentru vecie saú în neant, saú în mânilor unui Dumnezeu supérat.... Iată starea mea, plină de miserie, de slăbiciune, de obscuritate“....

Iată ce situațiune grozavă, demnă de plâns din adîncul sufletului; iată starea disperată a omului fără religiune, coprinsă de desgust, de întristare de slăbiciune, fără de ideal, fără aspirațiunii, decí și fără progres. Pentru un asemenea om, să nu țicem, mai bine de nu s'ar fi născut!? Ba da. Pentru el viața e un chin amar, o nenorocire, o durere ce-l duce la mormînt, un vierme ce róde fără milă ființa sa, fără a lăsa

urmă în lume saū fructe, conform destinațiuneii lui. Cuī îi place o așa situațiune. Să ferescă Dumneșeū de a place cuī-va!

Un asemenea om este un membru netrebuincios societății, dacă nu periculos. Relativ la acēsta, adaogă Pascal: Cine ar putea să se împrietenescă cu un asemenea om? Cine l'ar alege între alții, pentru a-i comunica afacerile? Cine ar recurge la el, în casurii de supărare? Și în fine la ce ar fi el folositor în viață? "Gânditu-s'a ore traducētorul cūmei religiōse la tōte acēste neajunsurii, în carii vrea să vīre pe compatrioții săi? Înțele-s'a el planurile ascunse ale autorului? Nu se ved ore aci înșelătorii, mașinațiunii jidovești? Nu aduc ei corupțiunea în țară ca să rōdă forța vitală a Romānului și să-i ia țara?"

Chiar și păgānii, 'nainte de Iisus Christos, ca *Socrate, Platon, Aristotel*, aū recunoscut *necesitatea* religiunii, considerānd știința lui Dumneșeū, ca cea mai mare înțelepciune; iar tăgāduirea lui, ca cea mai mare nebunie.

Meritul, nemuritor al lui *Socrate*, consistă tocmai în aceea, că el combătea pe sofști, carii cu mult înainte sa, răspāndiseră învățaturii contrare divinității, contrare religiunii, ca și ateii și apoteosatorii naturii de ađi. Celor ce se îndoesc și necredinciosilor de ađi, putem să le recomandăm seriōsa învățatură morală a lui *Platon*, care a đis: Fiul meū, tu ești încă tīnēr, dar în decursul timpului, vei schimba multe din părerile tale de acum și vei susține tocmai contrariul; pentru acēsta, nu disprețui acum întrebările acestea forțe înalte, adică de a recunoște ce este just, ce este privitor la Dumneșeire și de a trăi virtuos". Acest citat din *Platon* pōte fi considerat ca un loc profetic, pentru fazele prin care trece omul; el se potrivește de minune cu experiența lui *Augustin* și *Bismark*.

Deci, dacă aceste făclii, aprinse în trecut și luminătoare și ađi, aū recunoscut necesitatea religiunii și cu tōte folōsele ce decurg din ea; este ore de suferit astă-đi—, cūma religiōsă, când avem pe Doctorul suprem—Iisus Christos; când avem rețeta admirabilă și neîntrecută—*Evanghelia* sa? Cūma religiōsă nu este de suferit aici, locașul ei va fi în alte regiuni, mediul ei ambiant nu este aici, nu este în creștinism, nu este în ortodoxie; o fi în India, în China, pe unde sunt frigurile galbene. Acolo pōte să fie primită, căci aceia sunt obișnuii cu asemenea molime.

Ei bine, când necesitatea religiunii este susținută și de păgāni și de creștini și s'a văđut ce minunății ale naturei am citat, socotesc, că și în al doilea punct, autorul este molipsit, cu capul buimăcit și ca pe orī-ce om bolnav la minte nu-l credem și nu trebuie a fi cređut. Să ve-

nim la al treilea punct de acuşaţiune, unde autorul crede, că este mai tare, adică la: *Religiunea în faţa ştiinţei*, cum că în faţa ştiinţei adică, religiunea ar rămâne învinsă. Asemenea ideii, nu le are numai autorul broşurei de care e vorba, ci îi mai adăogăm partizani şi noi, şi anume, pe bonjuristii moderni, pe bastonaţii şi mânuşaţii, al căror idol este numai salonul şi luarea în ris a celor sfinte, care fac paradă de ştiinţă, iar în fond sunt superficiali. Îi adăogăm pe toţi, cari se pronunţă faţă cu religiunea în necunoştinţă de cauză, numai ca să trecă de ómeni moderni şi culti, ómeni de moda nouă; pe toţi aceia, cari sunt pentru nenorocita deviză, că a vorbi contra religiunii, a o critica cu drept, saú nedrept, însemnăz om deştept, capabil, cult,—care caută cu alte cuvinte, reuşită momentală, în proletariatul ştiinţific, servindu-le ca mijloc dispreţul religiunii, ce numai cinste nu le fac.

De sigur, noi nu ne vom lua nici după Most, autorul în cestiuene, nici după cei menţionaţi aci, a căror valóre, în faţa realităţii şi a celor cu minţi, nu este de cât fulg de zăpadă la razele sórelui din Iulie, ca unii ce sunt o cantitate negliabilă—dar cari pot încurca—, ci în asemenea cestiuni, vom asculta pe cei ce au făcut epocă, pe capetele geniale, pe somităşile ştiinţifice: matematicii, fiziologii, chimişti, astronomii vechi şi noi, membri stimaţi ai academiilor Europene, cari se mândresc că sunt creştini, nu ca vînturaticii, măi nainte amintiţi, cari găsesc fală în a critica religiunea, în a se ruşina de a purta numele cel sfînt şi virtuos de creştin, numele Reformatorului omenirii, tocmai pentru-că sunt certaţi cu inocenţa, cu morala creştină.

Să aducem câte-va exemplare de oracole ale ştiinţei, cari s'au mândrit de numele „creştin“ şi de a fi apărători ai religiunii.

Marele matematic *Euler*, care scrise în contra liber cugetătorilor, apoi un mare număr de naturalişti, fórte străluciţi din timpul cel mai noú, recunosc că nu póte să fie nici o contradicere între ştiinşele naturale şi Sf. Scriptură—decí între religiune—, şi că cele ce sunt, sunt numai aparente, provenite saú din o explicare nedesvîrşită a Bibliei, saú de altă parte, dint'un progres falş al ştiinşei naturale. Ca pildă, putem cita pe naturaliştii francezi: Cuvier, Ampere, Brogviart, Deluc, Biot, Marcel de Serres; renumitul geolog Belgian Waterkeyn; alţii unspre-þece naturalişti Englezii; apoi germanii: Steffens, Schukert, Raumer, Fuchs, Andreas, Rudolf Wagner, Mölder şi alţii; apoi renumitele scrieri ale cardinalului Wisseman, relativ la împécarea rezultatelor cercetărilor ştiinţifice cu religiunea descoperită etc. Puşini—nu e vorba—am citat, dar cine sunt aceştia? Şi câţi nu mai sunt afară de ei. I-am citat anume, pentru ca să se vadă, că avem a face nu cu vorbe, ci cu fapte,

cu ómení serioşí, experienţi, celebrităţi şi erudiţi, în carí contéză orí şi cine.

Ce să mai ȃic de nemuritorul *Newton* din secolul al 17-lea! Descoperirea gravitaţiunei şi a mişcării planetelor cereşti, de către acesta, a făcut pe preţinşii învăţaţi şi pe cei ce se pronunţă cu uşurinţă să dispreţuiască minunile şi providenţa, să recunóscă fatalitatea, lucru ce se observă ca consecinţă şi din traducerea cîumei religióse. Inşă, faţă cu aceste descoperiri ştiinţifice, lucrurile s'aú înţeles anapoda şi pieziş relativ de religiune, tocmai cum ȃice proverbul: „unde daí şi unde crapă“. Uită cei ce aú tras asemenea consecinţe greşite, nefolositoare şi omorítóre, uită epigonii ştiinţei, uită scepticii, de convingerile religióse ale lui *Newton*. Şi în mijlocul cugetătorilor de ađi şi în mijlocul celor carí s'aú pogorít în mormînt,—ne ínđoim că se vor mai gási mulţi de aceia, cari să fie mari exploratori ai naturei şi tot-d'odată şi adoratori înfocaţi ai lui *Dumneđeu*, ca naturalistul englez *Newton*, care de câte orí pronunţa numele lui *Dumneđeu*, íşi descoperea respectuos capul. Credinţa sa în revelaţiune, minuni şi proorocii şi-a exprimat'o el în comentariile sale la *Daniil* şi *Apocalips*. Iată ce loc de onóre daú religiunei geniile ştiinţelor naturale.

Ne întrebăm dar cum stă regretabila cîumă religiósă în faţa ilustrului *Newton*? Sunt sigur, că de ar fi cunoscut bine autorul şi traducătorul în chestie, pe *Newton*, nu s'ar fi mai ostenit a pierde timpul, a strica cernéla şi hârtia. Să nu trecem cu vederea, nici pe astronomul *Copernic* (1473), care şi 'nainte şi după descoperirea rotaţiunei pămêntului împrejurul sórelui, a fost cel mai bun creştin, cel mai religios. Cunoştinţele profunde în ştiinţele naturale, nu numai că n'aú clătinat credinţa sa, ci mai mult í-aú servit ca o pavăză respingătoare a săgeţilor înveninatóre, pe carí le îndreptaú asupra sa contrarii religiunei.

Aceste figurí măreţe, carí aú rămas nemurítóre prin descoperirile lor ştiinţifice, se ínchină înainte altarului mai ferbinte, şi cei carí póte nici nu í-aú citit, orí nu í-aú înţeles dispreţuesc sacrul altar şi voese să stingă focul cel sfînt, cu spoiala culturei, cu superficialitatea cugetării lor. Pe când acele figurí recunosc puterea de viéţă dătătoare a religiunei, aceste micimi şi aceştí desertori ai Palestinei, aceştí inimici ai credinţii şi partizaní ai corupţiunii, a căror rêsplată este peirea, se depártéză de religiune, fără să ştie, că corifeul *Copernic* s'a pronunţat: „Dómne, eú nu caut graţia cea mare acordată lui *Paul* şi nu îndrăznesc a cere milostivirea arătată de tine lui *Petru*, dar te rog, sê-mí daí ȃertarea, pe care ai dat'o tálharului pe cruce“. Aceste cuvinte ale lui *Copernic* aú rămas nemurítóre, ele şi ađi íi ínfrumuseţéză mormîn-

tul.—Am ținut să nu citez aprópe de loc bărbați din cler saú teologi, pentru ca să n'aibă cuvînt de răspuns adversarii; am citat numai profani, pentru a nu se dice, că este interesare, și pentru-că religiunea este a tuturor și adevărul este recunoscut de orî și cine, numai dacă vrea.—De ar învia din morți aceste felinare științifice—pot dice chiar fare ce luminează din depărtare, în întunerecul nopții pe mării; acești stegari, ale căror semințe aruncate din seculul al 15-lea al 16-lea și următóre, ar vedea, că scânteile lor aú făcut lumină mari, din cari s'aú aprins și candelile; ar vedea că semințele sémánate de ei aú încolțit în ogorul științelor, alături cu Biserica, producându-í arome bine-mirositoare și pe cari le cultivă și ađi naturaliști, numai atât,—că unii,—dintre cei neînsemnați, de rea credință și cu prejudiciu,—voesc să planteze acest ogor departe de Biserica, iar în jurul Bisericii, voesc să planteze cîulină ghimpoși, voesc să grămădescă materii, cari să infecteze, să sufoce și întunece Biserica. O ast-fel de materie sufocantă este cîuma religioasă, care nefăcându-și efect peste hotare, a venit s'o planteze traducătorul și lângă Biserica Română Ortodoxă.

Dacă dar, religiunea a existat în tóte timpurile și la tóte popórele; dacă este întemeiată pe cerințele interne și reclamată imperios; dacă are un loc de onóre și i se dă prioritate față cu știința; dacă știința și religiunea se ajută reciproc fără a se exclude, ci din contră cum dice Bacon: „Puțina știință depărtéză pe om de Dumnezeu, iar știința multă îl apropie de El“; dacă este susținută de ómení dătătorí de ton în omenire, încungîurați de pleiade de tineri și bătrîni, ai căror veneratori n'aú fost numai contimpurani, ci și vécurile următóre și al căror nume a fost pronunțat și scris cu respect și înalte țeri și continente, ale căror idei aú strébătut mări și oceane, încolțind în orî-ce inimă,—a lupta dar, contra ideilor și decisiunilor lor statornice despre religiune; a lupta contra desvoltării simțului religios, *contra religiunei*, este a lupta o-mul în contra sa; este a nega și résturna dreptul de a-și cultiva forțele sale sufletești, este o încercare fără réușită, care în Sf. Scriptură se numește nebulie; iar experiența o califică de perversitate omenescă.

Arătând acestea, să trecem la a doua chestiune din broșura de față și anume: „*Jos popii*“, cum se exprimă autorul la pag. 22.

Cu privire la această rétăcire, ar fi multe de dis, dar voiú căuta să scurtăm vorba. Autorul dice: „*Jos popii, jos bogății, jos puternicii* pentru-că, aceștia susțin religiunea ca interesați; că religia le este un mijloc de stépănire, că religiunea tîmpește mintea“.

Să încep cu cel mai supérător la aúđ. A susține, că *religiunea tîmpește mintea*, este cel mai mare neadevăr, ce și l'ar putea închipi un

cap descreerat, este o crimă științifică. Să spună cei ce s'au aprofundat în studiul teologiei, dacă este așa. Să mărturisescă realitatea. Să declare un Macarie, un Ghetée, un Lutard, Massillon, Bossuet, Augustin, Toma d'Aquino și sute de aceștia. Apoi ast-fel acuzând religiunea, ar putea ca o consecință imediată să acuze și filosofia, pentru-că ambele se razimă și pe abstracțiunii, amândouă cer de asemenea și rațiunea spre a-și da cuvîntul său. Dar filosofia tîmpește mintea? Aū cuvîntul: Kant, Hegel, Spencer, Herbart, Hașdău și câți de aceștia!!? Cu cât religiunea are precădere față cu filosofia, cu atât ea este mai nevinovata, în punctul acesta. Dacă nu tîmpia mintea religiunea naturală,—interiōră fiind creștinismului, precum și filosofia cu îndoelile saie,—cum-va face acesta creștinismul,—căci această religiune o combate autorul cîumei—care este religiunea perfectă, fără sémăn și neîntrecută? Ce slăbiciune! Ce minte încurcată! Știința să tîmpescă mintea? Și religiunea fiind o știință ca toate științele, cum ar putea să facă acesta? Alt-ceva este care tîmpește mintea și pe cari nu am loc să le spun aici. A susține deci așa ceva cu Most, mai degrab așa crede, că ar veni iar peste noi cîuma și holeră, de acum câte-va țecimi de ani.

Că prin religie pot stăpâni? Aici este un secret, aici este un alt nod gordian. Cum pot stăpâni? Neapărat impunându-se sufletului, conștiinței spre a fi la postul său, pentru-că religiunea predică sentimentul de datorie—, ce este al lui Dumnezeu, lui Dumnezeu, și ce este al Cesarului, Cesarului—; predică sentimentul de respect, de ordine, de moralitate, lucrarea cu frica lui Dumnezeu; pentru-că ea este legea scrisă în inimile tuturilor și predicată prin miniștrii săi, pentru-că fără ea, legile ar fi literă mōrtă. Dar a îndeplini legea și a-ți face datoria este lucru vătămător? Religia este cauza respectării legilor, a ordinei, a autorității, a stăpânirii, a binelui și fericirii omenirii? Și pe acesta vrea Most s'o suprime? Incercă-se să suprime și legile civile și politice, să vedem se pōte și dacă s'ar putea, unde? Dar să-și facă experiența această în familia sa. în n-amul său. Dacă numai Most susține această, este un lucru nenatural, este o absurditate, este ce-va fără valōre, provenit dintr'un creier bolnav, visător cu aiurări. Și dacă persistă în susținerea sa, desființeză legea, distruge datoria și dreptul și ce aduce? Harababură, băjanie, răzmiriță și mai știu eu ce? Dar gardianul moral intern și secret, care face pe om moral, cine l'a pus într'însul? De ce nu se scapă de el prin înșelăciune? De ar porni Most asupra acestui gardian—asupra conștiinței și sentimentului religios,—tōtă cîuma și tōte frigurile socialiste, jidovești și anti-religiōse, el nu se molipsește, nu se pōte nimici, pentru-că mai ales de la ivirea creștinismului, chioșcul lui

nu se p^ote preda, arma lui puternică este crucea, legea este Evangelia, Judecătorul este pretutinden^î, Christos îl supravegheză în tot-déuna și nu p^ote lipsi de la postul lui sub nici un motiv.

Ast-fel dar stând lucrurile, religiunea nu este instrument născocit și întrebuiⁿțat de puternici, ci așa este făcut și întocmit de Inaltul Creator —Și cei cari se împrotivesc în contra ei, zadarnic se oștesc. Istoria ne este martoră; dar ce să facem: a bătut vîntul de când e păm^întul și va bate cât lumea; să nu uⁱtăm un lucru în^să: Biserica, creștinismul a înfruntat uragane, s'a luptat și cu puternicii păm^întului și ai ȕilei și cu filosofi și cu ignoranța și săbiile puternicilor le-a rupt, sofistica filosofilor a desmⁱnțit'o, ignoranța o împrăștie, —dar acest vifor ciumat nu cum-va va fi mai tare? De nece^uțut. Mai arată autorul, că *religiunea este susținută de cei bogați*, pentru a se îmbogăți de pe spinarea celor săraci. Dar religiunea este numai a bogăților? Religiunea—creștină—este și a săracilor, este a tuturilor, este a tot ce este om și crede în Iisus Christos. Ba încă putem ȕice—dacă nu avansăm prea mult—, că religiunea este susținută mai mult de cătră cei săraci și p^ote disprețuită de unii bogați. Decⁱ dacă este disprețuită de unii bogați, atunci cum îi mai servește pe acești ingrați? Ceea ce prob^eză, că nu este un mijloc al bogăților. Ni se va obi^ecta p^ote, că este susținută de săracii inculți, cari chiar cărtesc de ireligiositatea bogăților. Dar între cei săraci intră și f^orte mulți culți, cari de asemenea sunt religios și se plâng de nereligiositatea unora. Dar printre principiile creștinismului nu sunt: egalitatea, fraternitatea etc.? Nu predica Biserica ajutorarea săracului, a v^eduvei și orfanului? Nu a predicat ea contra robiei? Nu predică ca contra asupritorului, orⁱ-cine ar fi el? Nu predică Biserica, că înaintea lui Dumnezeu toți suntem frați, fără deosebire de neam, etate, stare socială? Nu adună Biserica înaintea sf. altar, pe toți de o potrivă? A susține, decⁱ, că religiunea este a bogăților, este un neadev^er învederat.

Dar cu preoții, cum o sc^ote la căp^etⁱlⁱu? Autorul broșurei ȕice: „*Jos popii*“ și aduce un proverb că: „pe unde a călcat un popă, nu mai crește iarba timp de 10 ani“; la ac^estă teză falsă, la ac^estă calomnie și infamie, e^u ȕic: cum nu se deschide păm^întul să-l înghiță ca pe Datan, Core și Aviron! Mai departe adaugă, că „dacă un om se află în ghiarele unui popă, creerul s^eu nu mai p^ote judeca, r^otele lui i s'a^u oprit și pălajeniⁱ își țes într'însul pⁱnză. Acel om este o vită căpiată“.

Însă orⁱ și cine, întreg la minte, imparțial, judecând cu sânge rece, vede, că aceste acușățiuni sunt mai mult de cât absurdități, sunt prejudiții, sunt superstiții crase și moștenite, sunt vorbe g^ole, umflate,

frase sforăitoare și fără de nici un rost. Un om cu minte, citind acestea, de bună seamă că râde. Și eu am râs, sau nu știu ce am făcut. Un așa râs însă este ca soarele de iarnă, este simpatia morții. Pentru noi, fie cum va fi, dar citind aceste neclasificabile idei un om simplu, el rămâne scandalizat, un tânăr fără experiență rămâne rătăcit și putem dice, că cel ce citește această carte simplu fiind, acela poate să căpieze, același i se strică creierul și i se împăăgăneză mintea, iar nu cel ce discută cu un reprezentant al religiunii, cu Apostolul Bisericii, căruia îi descoperi forul intern al conștiinței și te ușurezi, te luminezi, te înviiorezi și scapi de greutatea trecutului, însănătoșindu-ți și corpul și sufletul, prin influența reciprocă. Un Iustin filosoful discutând cu un pios creștin, aflând de la acesta învățăturile adevăratei religiunii, mintea i s'a luminat și a devenit creștin, apologet și martir al religiunii creștine. Tot așa, Atenagora, Tațian, citind Sfînta Scriptură pentru a o combate, au devenit creștini și strășnici apărători ai religiunii, preoților și ai creștinilor.

Dar, dacă aceste personaje ar fi citit pe Most cu cîuma lui, poate că li s'ar fi stricat roțile creierului și n'ar fi ajuns, ce au fost.—Noi punem întrebarea: ce rău fac preoții? Tot Românul, tot creștinul îi dice: „Părinte“, orî-cine îi poate descoperi cele mai adînci secrete, ce nimănui altuia din lume nu poate să facă aceasta, i se încrede mai mult chiar de cât tatălui său și mamei sale, îi datorește păcătosul îndreptarea sa; suntem cunoscuți, prieteni ai lor; nu ne displace, căci sunt frați, părinți, rude de ale noastre, cetățeni ca orî-ce cetățean. El este bine-voitorul tuturilor: la naștere neurază și bine-cuvinteză, la căsătorie întărește legătura între soți, la mörte se rögă pentru iertarea noastră, în sfîrșit este un bun Român, își îndeplinește datoria onest în sîtera lui, sunt meniți de a fi exemple de moralitate, de ordine, deci ce rău fac? Sunt vinovați cum îi acuză Most. Nu formeză o castă aparte nu sunt protejați pnternicilor țilei, nu sunt favorizați de vr'o clasă ci sunt din popor și pentru popor, și priimiți de toți și desprețuiți nu se descurăgiază, merg conform poruncii Măntuitorului, ca oile în mijlocul lupilor. Binele adus și ce se poate aduce de ei țării, este mărturisit förte competente de istoria patriei, de istoria literaturii. De aici urmază, că preoții români și ortodoxi nu sunt demni de aceste acușățiuni nedrepte. Ce caută atunci traducătorul să acuze de gēba să vorbescă în vînt, să spue lucruri nepotrivite? Este cuviincios, este logic a arunca în spina unuia om onest și integru, fapte sēvîrșite de un criminal? A face așa ceva însemneză ignoranță, crimă; însemneză lipsă de judecată, nepricepere a lucrurilor. Crimă face, pentru-că acuză cu tiranie și fără dreptate mi de preoți ortodoxi. Ignoranță, este pentru-că popii, cum se

exprimă autorul cîumei religioase, pot fi jesuiții, papistașii—și aceștia pôte că au fost așa în alte timpuri, nu cred să mai fie acum.—Și presupun acesta, adică că autorul are în vedere pe jesuiții, de óre-ce ȕice: „Popii au obiceiul să spună, că scopul îndreptățește mijlócele. Bine să întrebuițăm și noi acésta zicétóre pentru ei“. Istoria atribue acésta jesuiților; ortodoxia nu cunoște acésta; morala creștină ortodoxă judecă faptele și după intențiunii. O atribue traducétorul și preoților ortodoxi? Atunci nu cunoște istoria; dacá cunoște istoria, traducénd pentru românii, cu privire la preoții români și ortodoxie, atunci le propoveduește mincîuni, îi otrăvește ca să-i d strugă fără nici un motiv. Dacá preoții papistașia ar merita aceste acuzațiuni, omul de știință și cu vederi largi nu ar critica și religiunea, ci ar critica numai pe reprezentanții ei. Dacá un legiutor este incorect, destrábălat, și judecă după favorurii, urméză ca să dăm la o parte întrégă legislatură, să distrugem pe toți judecatorii și să aruncăm în foc codicele de legi? Inlocuiri-l și atunci legea se va vedea în tótă splendórea ei. Tot așa și religiunea—abstracție făcénd de réii ei reprezentanți, de năimiți cum ȕice Mântuitorul, rămâne în tótă sublimitatea și puritatea ei. Se vor găsi năimiți și în Biserica ortodoxă, nu tágăduim; de sigur ca orii și unde, de acésta răs-punde și e vinovată administrația.

Iată dar, cum traducétorul își acuză și face rêu țerii sale, cu import otrăvitor, care cređénd că face un serviciu patriei, o umple de la o margine până la alta de cangrenă, de peire.

Din cele spuse, se vede, că nici cu preoții, n'a dus'o la vr'un bun sfîrșit, autorul cîumei religioase; căci el vrea să-i stérgă de pe fața pămêntului, fără martori, fără probe, fără capete de acușațiune, ci numai cu calomni, cu injurii și cu frase întortochiate. N'a dus'o la nici un căpătîiu, nici traducétorul „căci preoții ortodoxi sunt cu totul deosebiți de jesuiți și decii a acuzat în vînt, s'a luptat cu vâzduhul. Bine ar fi, dacá ne ar scuti țara—dacá îi este fiu iubit și bun—de producțiunile otrăvitoare ale apusului. Destul sunt neajunsurile nóstre, pentru ce ar mai grămădi și altele? Pentru ce să se pună gaz pe foc? Gunoitul mi-crobian trebuie dat afară și noi să-l priimim și pe al străinilor? Acésta ar însemna cea mai mare trădare, sinucidere, asasin de ziua, sacrilegiu. Acésta este un atentat și contra atentatorului, să ne strîngem rîndurile, cei cu inima română și credința'n Dumneđeș.

Să sfîrșim, ținénd socotéla și de convingerea generală, cum se exprima la curs fostul și neobositul meu profesor, Universitar, Academicianul Dl. C. Erbiceanu: că, în statele orii societățile, în care religiunea este la înălțimea ei și sentimentul religios—moral este desvoltat în om, fa-

milie și popor, acolo vigórea națională este mare, moravurile strămoșești—tesaure incalculabile de mărgăritare—sunt în flóre, pacea și siguranța posibilă domnese și un viitor mai ferice suríde. Și din contră: unde disprețul și indiferența religiósă este la putere, unde cultivarea simțului religios este ridiculizată, decăzută și ținută numai de formă iar nu din convingere internă, acolo nu vom întâlni nici familie instruită și bine educată, nici societate cu moravuri alese, nici relațiuni sociale corecte și drepte; acolo mórtea vieței sociale și naționale bate la ușă, întovărășită de cîuma religiósă trimisă mai din nainte ca să-î pregătască teren; acolo mórtea făr de vreme a omenirei așteptă nepoittită să i se deșchidă ușa; cîocăne la feréstră cu nerăbdare, privind efectele corupțiunei, celei ce-și îndeplinește rolul cu esactitate, cu pași grabnici, sărind din demoralizare în demoralizare ca o căprióră din piatră în piatră; acolo, unde a intrat cîuma religiósă, așteptă teribila mórte a omenirei să-î deșchidă, răcnește cu disperare, căci dinții ei cei sfășietóri și stomacul ei cel nesățios,—dar flămênd din cauza religiunei creștine, cu tesaurele de virtuți, ce i-a lipsit de pradă —cer sfășiere, cer să consume pe victimele corupțiunei, pe partizanii și membrii din societatea lui Most, societatea cea cîumată.

Iată, unde vrea să ne ducă nefericoita și întru nepomenire—cîuma religiósă. Iată ce vrea traducătorul nostru să ne aducă de peste graniță, ca marfă nouă. Marfă nouă, doză de sănătate, de cultură și progres? Nu. Putregaiu coruptibil, bôlá molipsitoare și peitoare, regres și corupțiune, microbi ucigători de suflet, oticică ovrelască, bagaj de muribund. Acéstă modă nenorocită vrea să o aducă și în casa sufletului nostru, necugetând că este de ajuns cea-l-altă modă—contra obiceiurilor strămoșești—, care modă omórá pe zi ce trece iconomia și finacele Românilor.

Acéstă modă bolnăvicioasă vrea s'o recomande și s'o introducă și în țara noastră cea parfumată de flórea inocenței, a virtuței creștine; țară parfumată de flórea moravurilor strămoșești naționale, patriotice și vitejești, ai cărei fii numai grație unei ast-fel de atmosfere, în care s'au pomenit,—au crescut ca brađii cei falnici și stejarii cei vînjoși, cultivând virtutea strămoșiască, aducênd independența și regalitatea României și devenind în stare cu bogăția inexprimabilă a acestor comori să spue lumií Europene, cine sunt și ce vor.

Cum au spus odată lumií:

„Că nici timpurile rele,

„Nici Vandalul cel păgân

„N'au curmat ăilele mele,

„Căci am fost orî când Român
 „Și orî cât timp Român voiŭ fi
 „Nu mă tem că voiŭ peri!“

Să spue și în timpurile de astă-đi, lumii că:

Veacuri triste și 'ntunecóse Biserica o aŭ lovit,
 Cu uragane furióse, ea prea adesea s'a bătut,
 Inse cu puterea crucii, în tot-déuna a învins.

Când? atunci când plătia țara tribut; atunci când eram nevârstnici; atunci când ne înceream la silabisit, scris și citit; atunci când mijlocele ne erau subțiri pentru încins spada iar rîndurile mici și puțin numeróse, față cu puterea armată de ađi a țării, față cu miile de órde de atunci. Ađi dar să spunem lumii, că nu suntem partisanii ai celor ce susțin: afară religiunea, ci că susținem partea opusă: afară cu oïuma religioasă, și că, cum ăice poetul:

„Cât Carpații 'nalți și falnici
 „România vor umbri,
 „Cât siretul și-Oltul pacinic
 „Sînul ei vor recori,
 „Atâta sub mândrul sóre

„Și eŭ viață voiŭ avea,
 „Iubind înse cu ardóre
 „Religia, țara mea,
 „C'or cât timp creștin voiŭ fi,
 „Nu mă tem că voiŭ pîeri!“

Nedelea Georgescu

Licențiat în Teologie.

CRONICA BISERICESCĂ.

I.

Majestatea Sa Regele Carol.

Sâmbătă 7 Aprilie Majestatea Sa Regele Carol a intrat în al 63-lea an de viață. Ziua acésta a fost serbată de întreaga țară românească. S'aú aduș rugăciuni lui Dumnezeu în toate bisericile țării pentru sănătatea și fericirea Majestăței Sale. E scumpă pentru Români acésta zi, căci timp de 35 de ani de când Domnitorul Carol a pus piciorul pe pământul românesc, a lucrat neincetat pentru binele și fericirea României; timp de 35 ani a fost neadormit, ca acésta țară să mérégă tot înainte pe calea progresului. Dorim Majestăței Sale viață îndelungată ca să lucreze încă pentru binele țării.

Reproducem aici frumoșele cuvinte, pe cari D-nul D. A. Sturdza, prim ministru, le a adresat Majestăței Sale Regelui în numele Consiliului de miniștri. Iată acele cuvinte:

In numele guvernului și al țării, depunem la picioarele Majestăței Vóstre felicitările cele mai călduróse, cu ocasiunea índoitei serbări.

a aniversării născerei Majestății Văstre și a alegerii Sale de Domn al României.

Anii trec repede, dar cu dinșii aū crescūt simțimintele de respect și de iubire ale poporului român pentru Majestatea Văstră, Căreea 'l datorim fundațiunea Regatului și pozițiunea lui între Statele europene.

Știm cu toții, de la o margine a țării până la cea-l-altă, că ochiul Vostru pătrunđător și neadormit vegheză, în ȓile de veselie ca și în ȓile de îngrijire, asupra noastră, și de aceea, pe încrederea nemărginită în înțelepta conducere a Majestății Văstre, s'a dezvoltat devotamentul cel mai sincer al poporului pentru Suveranul său și Dinastia Sa.

Dorim Majestății Văstre ani îndelungați și sănătate deplină, ca, până în adinci bătrânețe, să Vă bucurați de rezultatele unei munci bine-cuvîntate de A-Tot-Puternicul, pentru că e condusă de voința tare și constantă a întări și a asigura fericirea unui întreg popor, adinc recunoscător pentru bine-facerile ce se revarsă asupra lui.

Să trăiți, Majestatea Văstră!

Să trăiască prea grațioasa noastră Regină!

Să-trăiască Altețele Lor Regale Principele și Principesa României, cu Principii Carol, Elisabeta și Maria.

II.

Conferințele învățătorilor.

În conferințele învățătorilor ce s'aū ținut anul acesta între 5—12 Aprilie s'a discutat între altele și chestiunea predării învățămîntului religios în școla primară. La Râmnicul Vâlcei după terminarea serviciului divin, P. S. Episcop Atanasie a ținut învățătorilor o prea frumósă cuvîntare din care reproducem aici următoarele:

Iubiții mei fii în Domnul,

«Cu bucurie și mulțămire sufletescă am luat parte la serviciul divin de ađi adevărindu-se prin acesta ȓisele Scripturei: «Inceputul înțelepciunii e frica Domnului și credința începutul științei»; și cu atât mai potrivit era din parte-vă a veni înainte de consfătuirile d-văstră aici și a implora harul spre a vă lumina și a vă dărui pricepere și înțelegere, când e vorba a vă îndeletnici în consfătuirile d-văstră cu un obiect, de așa mare însemnătate pentru credință, cum e religia.

Să vă vorbesc acum de însemnătatea Religiei? Apoi chiar cuvântul arată că prin Religie se înlesnește legătura dintre omeni și Dumnezeu, între popor și popor; nimic nu se ajută mai mult de consolidarea unei societăți, a unui stat, a unui popor, ca Religia, așa dar ca Biserica. Să vă amintesc dișele bărbaților timpului relativ de însemnătatea Religiei? Apoi aici nu voi aminti de cât pe unul, pe Plutarch, care dișe: «Mai ușor se zidește o cetate în aer, de cât să existe un popor fără Religie» și iarăși același bărbat, cu altă ocașune dișe: «Am văduț cetăți fără ziduri, fără întărituri, fără legi, fără omeni, dar n'am văduț cetate fără Religie, ornamente, altar, jurăminte și rugăcuni».

Vedeți dar de câtă întemnătate e Religia pentru consolidarea unui popor a unei țări? Ea jăcă un mare rol în împrejurările omenești, de la naștere până la mormânt.

Se naște pruncul, se cere bine-cuvântarea bisericii, se însoțește un tiner cu o tineră, cer înaintea altarului bine-cuvântarea bisericii, ca pecete a însoțirii lor. Așa dar în toate Religia are rolul luminător și mntuitor. Despre însemnătatea ei nu pôte fi nici o îndoială, căci ea ne desfătează sufletul, mintea, când o apropiem de cugetarea noastră, când o facem rodul meditațiunei noastre.

E în firea noastră ca să fim religioși. Întrebați pe copilași pentru ce se însemnă cu semnul Sf. Crucii când ved pe tatăl lor, pentru ce îngenuche înaintea iconei Maicii Domnului împreună cu mama sa?

Instinctul simțimintului înăscut firei omenești, acesta ne face a fi religioși, să aspirăm la o comuniune cu o ființă mai pre sus de noi. Există o comuniune între omenire și Dumnezeu. De aceea un învățat german a diș: „*Dacă ochiul n'ar avea analogie cu sôrele cum ar putea să privească sôrele?*“. Dacă în firea omului n'ar fi un simțimânt despre cele dumnezești cum ar avea aplicare către cele transcendente, către unirea cu Dumnezeu. De aci se vede că religia e un simțimânt înăscut omului, e o atragere firească către legătura cu Dumnezeu. De aci urmază că acest impuls fireesc, trebuie dezvoltat în mod propriu, nu ca celelalte ramuri de cunoștinți omenești. La început. studiul Religiei se va da mai prin pilde, prin exemple de cât prin învățături teoretice. *Nu întru înțelepciunea cuvintelor omenești ați creduț lui Dumnezeu, dișe Apostolul, ci în adevărul duhului care e duhul curățeniei al răbdărei și al dragostei.*

Deci dar, de câte ori învățătorul va fi însuflețit de duhul curățirei, al răbdărei și al dragostei, de atâtea ori cursul de religie va fi gustat cu plăcere și va fi roditor pentru ei.

Nu pôte ochiul bolnav să privească la sôre, trebuie să fie curat și sănătos. Tot asemenea și învățătorul trebuie să fie curat, pios, credincios, pentru a putea filtra în inimile tineretului acelaș duh curat, aceeași atragere către cele dumnezești, cu alte cuvinte ca să pôtă filtra în mintea și inima lor cunoștințele religioșe.

De îndată însă ce școlarii ajung la o treptă mai înaltă de dezvoltare li se pot da ôre cari cunoștinți teoretice mai dezvoltate. Aci însă trebuie a fi cu mai multă băgare de sêmă, pentru că, conform recomandărilor făcute de pedagogii mari, trebuie a ne feri de a produce în sufletul școlărilor îndoeli sau nesiguranță, în ce privește adevărurile religioșe.

Învățătorul în predarea Religiei să se țină de metoda istoriei unde să învață adevărurile fără discuțiune, fiind întemeiate pe documente. Se întâmplă une-ori să se citeze fapte, cari întrec puterea priceperii omenești, și zadarnic e a te

nevoi să fie pricepute, mai ales de mințile fragede. În asemenea cazuri e de ajuns a le spune, acesta ne-o spune Sf. Evanghelie, ne-o spune Christos,—care e calea, adevărul și viața, ne-o spun Apostolii, credincioși, urmași ai cuvântului divin, și deci să vă folosiți de învățăturile ce se pot trage de aici.

O pildă. Sărbătorea Învierii Domnului. Cine poate documenta adevărul Învierii Domnului? E un fapt mai pe sus de fire, și puterile minții sunt insuficiente a-l pricepe.

Mântuitorul a zis: „*Iată se apropie zilele, când fiul omului se va da în mână păcătoșilor, da a treia zi va învia*“. El a făcut precum a zis.

Apostolii toți au adevărit acest fapt. Apostolul Paul a zis: „*Dacă Christos n'a înviat, zadarnică este predicarea noastră, zadarnică este și credința voastră*“. Dar să privim pe acești apostoli, ce erau ei înainte de învierea Mântuitorului.

Când Mântuitorul a fost prins și condamnat spre crucificare, apostolii s'au ascuns de frica Iudeilor răspîndindu-se în toate părțile, dar de îndată ce au auzit de Învierea Domnului capătă curaj, merg înaintea puternicilor pămîntului vestindu-le că Christos a înviat.

Convingerea de adevărul Învierii le dădea curaj.

Apostolii nu erau oameni interesați de bunuri pămîntești, ci erau oameni devotați apostolatului lor, de a propovedui lumina Evangheliei în lume, și în virtutea acestei misiuni erau gata a înfrunta toate primejdiile.

Fiind deci atâtea criterii nu ne putem îndoi de adevărul Învierii Domnului și cu chipul acesta să ne nevoim a întări credința copiilor în Învierea Domnului.

Tot așa se va proceda și cu cele alte acte ale Religiei.

Nu voesc a anticipa asupra acelor ce se vor discuta asupra Religiei, m'am mărginit numai a atrage luarea aminte a d-voastră asupra acestor puncte de competență; am nădejde însă că veți consătuți, lumina și edifica unii pe alții cu toată dragostea, ce caracterizează pe apostolii naționali ai unui popor, pentru întărirea moralității și a virtuților în tineretul nostru.

Un părinte vizitând un local preșerat de chilli a strigat: „*Cât sunt de frumoase corturile tale Israele și de încîntătoare casele tale Iacobe, ca niște chedri i-a crescut Domnul*“.

Și eu cu spiritul meu nu pot să nu strig: Cât sunt de mândri feciorii tăi și de atrăgătoare ficele tale, țara mea!

Sunt strălucitori feciorii tăi și atrăgătoare ficele tale, pentru că sunt veniți să răspîndescă virtuțile și moralitatea.

Darul Domnului să se atingă de capu! și inimile voastre, spre a vă îndemna și povățui la tot ce e bine și de folos pentru voi și pentru fiul poporului.

În conferințe s'a discutat pe toate fețele chestiunea învătămintului religios. S'a discutat importanța lui din punctul de privire educător, s'a discutat importanța sentimentului religios în genere, s'a discutat metoda de predare etc., etc. Mărturisesc cu cea mai mare bucurie, că din tot ce s'a publicat până acum am constatat, că discuțiile au fost demne de obiectul de studiu în discuție.

Înainte de începerea conferințelor s'au publicat încă diferite articole în reviste pedagogice și chiar broșuri în care se tratăză chestiunea învățămîntului religios. Am înaintea mea o broșură publicată de dl. N. Ștefănescu, institutor în Zimnicea, pentru ca să servescă de călăuză învățătorilor în discuțiunile lor din conferințe. Iată ce se spune între altele în această broșură:

„Viața noastră fără o religie ar fi o viață mîrtă; și nici n'ar fi posibilă, căci omenirea și-a creat religiunea, fiindu-i indispensabilă, de ôre-ce sentimentul religios în firea omenescă este ca și înăscut, este inerent și univîersal, răspunzînd unor trebuințe înăscute în ființa noastră. Deși omul trebuie, pentru motiv firesc, să-și aibă o religie. Atât este de forțat la această în cât cel care s'a lepădat de o religie și-a creat alta a sa proprie, care represintă punctul culminant al aspirațiunilor și adorațiunei sale. (Exemplu August Comte, fondatorul religiunei pozitiviste).

Însă ce rătăcire și nebunie ar cuprinde lumea când fie-care și-ar constitui religia sa?

Cercetătorii religiunilor mărturisesc că *religiunea creștină este cea mai perfectă*. Deși acesteia să ne devotăm cu credință nestrămütată, cu speranță vie și cu dragoste ferbinte, căci *scopul religiunei creștine este de a face pe om fericit în viața acêsta și după mîrtă*.

Iisus Christos a șis ucenicilor: „Voi sunteți sarea pămîntului; dacă sarea se va strica, cu ce vom mai săra“? Aceste cuvinte se potrivesc acum nouă și preoților, urmași ai lui Christos. Să nu fim grău mălurat ci grău sănătos. Activitatea noastră să fie pusă în sprijinul sincer și puternic al adevărului, al dreptăței și al faptelor morale, pe *calea* fericirilor spuse de însuși Măntuitorului și pe calea învățăturilor curat evanghelice.

Asemnarea scopului luminător și moral pe care șcôla și biserica îl urmăresce, pune pe învățător și pe preot, pe aceeași treptă de utilitate socială și îi obligă pe amândoi să se ajute reciproc și cu simpatie, în izbănda—nu a intereselor personale—ci a moralei creștine.

Biserica creștină Romănescă are dreptul la atențiunea noastră binevoitoare și pentru însemnătatea sa istorică. Ea a conservat nēm̄ul Românesc în trecut și capii ei au fost tot-d'a-una, înainte mergătorii mișcărilor patriotice. Mitropolii Varlaam, Veniamin Costache, Andrei Șaguna și Dionisie, sunt modele patriotice vrednice de imitat.

Prin sentimentul patriotic și prin cel religios, România trăesece și va trăi îndependentă și preșuită. Nouă învățătorilor și preoților se incumbă datoria de a sădi aceste sentimente în sufletul prielnic al copilăriei și la acêsta ne gāndim în tótă activitatea noastră, căci dacă nu vom forma aceste sentimente, atunci nu ne-am împlinit datoria pentru care am fost chemați în apostolatul nostru.

În chipul acesta s'a vorbit despre importanța învățămîntului religios atît pentru individ cît și pentru țară. Mă mărginesc la aceste simple informațiuni, căci trebuie se reviiă într'un număr viitor.

G...

III.

SFINȚIRI DE BISERICI.

În Eparhia Râmnicului Nouului Severin s'a sfințit în tómnă trecută de către *P. S. Episcop Athanasie* următoarele Biserici: 1. *Biserica din Comuna Copăciósa, județul Gorj*, construită din nou de zid de către locuitorii comunei. S'a sfințit la 22 Octombree 1900. 2. *Biserica din Comuna Pescéna Cermegești, județul Vâlcea*, construită din nou de zid de Preotul *Toma Nicolăescu*, parohul parohiei cu acelaș nume. S'a sfințit la 29 Octombree 1900. 3. *Biserica din Comuna Traian, județul Romanași*, construită din nou de zid de către locuitorii. S'a sfințit la 5 Noembrie 1900. 4. *Biserica din Comuna Leotești, județul Romanași*, construită de zid, în locul alteea vechi, tot de către locuitorii comunei, mai ajutând și proprietarii vecini. S'a sfințit la 12 Noembrie 1900.

La serbători de acest fel o mare mulțime de credincioși se adună și din satele cele mai depărtate spre a privi frumoșele ceremonii religioșe și a asculta cuvîntul dumnezeesc.

Reproducem aici darea de sémă despre sfințirea Bisericeii din comuna Copăciósa, județul Gorj.

P. S. Episcop plecând cu trenul din București, unde lua parte la ședințele Sfîntului Sinod, a fost întimpinat în dimineța zilei de 21 Octombree la Gara Gilort, prima stație din județul Gorj, de către Autoritățile administrative ale Județului și de P. C. Protoiereu. La a doua stație, Gara Bibesci, îl întimpinară numeroși credincioși din împrejurimii, fiind însoțiți de preoți, primari și învățători.

Învățătorul *C. Dobrescu* din Comuna Andreiești, ținu următoarea cuvîntare:

„*Prea Sfințite Stăpâne,*

„Mă fac ecou al mulțimei ce stă de față și al fraților mei învățători „Gilortenii, salutându-vă de bună venire în județul Gorj, cu ocazia sfințirii Bisericeii din comuna Copăciósa.

„Gorjenii n'au cuvinte prin cari să-'și exprime mulțăminta lor, ca răspuns la simpatiile ce arătați, ca înși-vă să luați parte la sfințirea multor „Biserici din județul nostru. Ocasiune atât de fericită, ca populațiunea „Gorjului să se folosească de discursurile cele pline de învățături frumose, cu cari le înviorați inima și sufletele pînă într'atît că, se nevoesc „de la distanțe mari a veni pentru a-vă auzi și a se îmbogăți din părintescile vostre sfaturi și învățături.

„Acestui fapt și credinței în Dumnezeu se datoresce, Prea Sfințite Stăpîne, că la toate sfințirile de Biserică la cari luați parte, se vede o lume „atît de multă depunând cu dragoste obolul lor pentru aceste sfinte și neperitabile monumente, câștigând în schimb o hrană sufletescă pe care „având-o omul, după șa Sf. Scripturi, nu va flămîndi și înseta nicî „o dată!

„Domnul nostru Iisus Christos dice: Nu va trăi omul numai cu pîne, „ci și cu tot cuvîntul ce vine de la Dumnezeu.

„Cuvîntul dumnezeesc îl propoveduiți, pe cei rătăciți îi îndreptați „și pe cei bine credincioși îi mîngîiați, întărindu-le credința ca să se „desvîrșescă prin faptele bune creștinesci, cu cari și prin cari omul „se face fiul lui Dumnezeu și moștean fericirilor.

„Mergeți, Prea Sfințite, cu bucurie în sînul plășilor noștri de la „munte și fiți sigur că, cuvîntul Prea Sf. Vostre va avea darul convinșerilor pentru o lume nu puțină la număr, care stă gata pentru a vă „primi pe voi marele păstor al Olteniei,—al acestei frumoase grădini, „cuprinsă între Olt, Dunăre și Carpați, ce a păstrat în decurgerea vîecurilor credința și naționalitatea noastră. Da! credința și naționalitatea, „scumpe tesaur pe cari noi, învățători și preoți, cu bine-cuvîntarea „Prea Sfinției Vostre, le vom cultiva în inima fraților noștri Români, „făcînd ca scumpa noastră patrie să străbată printre seculi cu falnic nume, „după cum și un poet al nostru cîntă:

*Viitor de aur țara noastră are
Și prevăd prin seculi a ei înălțare.*

„Să trăiți, Prea Sfințite, întru mulți ani!

P. S. Episcop mulțami, și, însoțit de foarte mulți din cei de față, urmă drumul spre Copăciósa, fiind întimpinat în acelaș chip și la Gara Bărbătesci.

La Gara Copăciósa a fost primit cu un imn de ocazie, cîntat de elevii școlei de cîntăreți din Tirgu-Jiului.

Învățătorul local, *G. Dobrescu*, a pronunțat acest discurs:

„Prea Sfințite Stăpîne,

„Dragostea ce arătați fiilor sufletesci din bine-cuvîntata Eparhie ce „vă este încredințată spre conducere, le umple inimile și le înflăcăreză „spiritele la auzul numelui Prea Sfinției Vostre. Aci, locuitorii comunei „nóstre Copăciósa și alți iubitori creștini s'au adunat a vă arăta dragostea și supunerea lor către Prea Sfinția Vóstră. Aici am cređut de

„cuviniță, noi toți, a vă întâmpina și a vă spune că suntem gata, după
„puterile noastre, a face, prin Prea Sfinția Văastră, actul sfințirii Biserice
„din comuna noastră.

„Nu putem dice că am făcut mult, ci pôte prea puțin pentru un nme
„atît de mare, puternic și sfînt ca al Domnului nostru Iisus Christos. O
„singură mulțămire putem avea însă; aceea, că am făcut un pas, un în-
„ceput de îndemn pentru cei din împrejurime, cari ne urmază și se
„întrec cu noi în lauda Domnului.

Distanța de timp este foarte scurtă până ce comunele vecine, Scórța
„și Budieni, vă vor primi cu dragostea lor la ocaziuni ca acestea.
„De aici, dar, vă prezentăm cu dragoste acel monument, care va fi Casa
„Domnului.

„Comuna Copăciósa primește astă-đi pe Înaltul ei Păstor.

„Vă prezentăm inimile noastre pline de iubire și de respect. Serbă-
„torea acésta este scumpă pentru noi Copăcenii și va fi neuitată în a-
„miutirea comunei noastre Copăciósa.

„Astă-đi, Prea Sfințite Stăpîne, avem ocaziunea a vă mărturisi în per-
„sonă, că noi, fiii sufletesci ai Prea Sfinției Văstre, ne credem fericiți,
„avêndu-vă ca păstor al nostru. Pentru care, de datorie ne este a ruga
„cu toții cerul spre a vă dărui ani mulți și fericiți ca păstor al su-
„fletelor creștinesci.

„Să trăiți Prea Sfințite Stăpâne.

„Să trăiască M. S. Regele și Dinastia.

„Să trăiască România.

P. S. Episcop a răspuns și apoi a convorbit cu toți
primarii și sătenii, sosiți pentru întâmpinarea P. S. Sale.

Mergênd la Biserică, care este în apropiere de Gară, a
fost primit de Preotul Paroh C. Diaconescu și de Părintele
Diacon I. Chiriacescu. În Biserică Parohul a pronunțat un
discurs, la care a răspuns P. S. Episcop.

De la orele 3 p. m., Prea Sfințitul, împreună cu mai mulți
Preoți și Diaconi, a sêvrșit slujba Vecerniei.

Nóptea spre 22 Octombree a sosit în Comună multă lume,
spre a fi de față la slujba sfințirii.

Duminică dimineța, la orele 6, a început slujba bisericăscă.
Publicul a fost destul de numeros. Cu tótă mărimea lo-
cașului, a fost neîncăpêtor. Serviciul divin s'a oficiat cu
deosebită pompă.

Terminându-se actul tîrnosirei Biserice și înainte de în-
ceperea sfintei Liturghii, P. S. Episcop a ținut predică.
Cuvintele din predică și din serviciul divin aũ rămas în
inimile poporenilor asistenți, ca cele mai mari și mai sfinte
aducerii aminte de cele petrecute la 22 Octombree.

La ora 1 s'a terminat slujba.

Dela orele 3 la 5, P. S. Sa a ținut conferință, în Biserică, cu toți Preoții. Pe lângă sfaturile părintesci date, li s'a vorbit și despre unirea preotului cu învățătorul, și ca pildă li s'a dat Comuna Copăciósa, unde, s'a putut vedea, că din unirea învățătorului cu preotul, iar aceștia fiind ascultați de popor, s'a putut face și aduce la săvîrșire Biserica cu totă podóba ei.

La orele 5 p. m. Prea Sfințitul Episcop, cu suita sa, a mers la Gară pentru a pleca la București, pentru Sf. Sinod. După ce a convorbit cu mai mulți învățători, le-a hărăzit cărți spre a le da pe la școlari.

La orele 5 și 40' a plecat cu trenul, în strigătele de bucurie ale poporului adunat.

Un asistent.

DESPRE PERSOANA
LUI
IISUS CHRISTOS.

(Tradusă și făcută după Auguste Nicolas).

Vești Bis. Ortodoxă Română No. 12 anul XXIV.

Când unul din servitorii arhierelui a pălmuit pe Christos, acest înțelept desevârșit și atât de puternic de miș de ori, mărturisește că servitorul L'a injuriat, însă nu se mânie pentru acesta, nici se răsbună, ca și Caton, ci iartă faptul că a fost injuriat. Putea să'și răsbune și să distrugă, într'adevăr, pe inimiciii seî, dar rabdă cu o paciență smerită și modestă, care nu insultă pe nimeni, nici pe servitorul care l'a plămuit. (Malebranch: Cântarea adevărului cart. II, partea III). Și cu toate acestea, lucru minunat! Lucrul despre care necredința se înșală în caracterul lui Iisus Christos, este mai cu sémă acela ce produce credința noastră. Ceî necredincioși nu pot să vadă în El pe Dumneđeũ, căci simte ca om, este primitor de insulte, se lasă a fi maltratat în mod rușinos și se nimicește în mâinile ómenilor. Dar ei trec cu vedere două lucruri principale: I că Iisus Christos este nu numai Dumneđeũ, ci Dumneđeũ și om și că dacă El ca Dumneđeũ este neînvinș, ca om este primitor de suferințe și suferința Lui ca om conglăsuește cu neînvingerea Lui ca Dumneđeũ, căci acest Iisus Christos de bună voe se supune suferinței și este culmea puterei lui Dumneđeũ, care se contractă de la sineși atât, în cât să lase pe omul cel unit cu ea să fie maltratat și să sufere; II că Dumneđeũ s'a făcut om, ca să învețe pe ómeni arta virtuței, să le arate modelul ei desăvârșit și că pentru scopul acesta să presinte în însăși persóna sa, nu pe Dumneđeũ, ci pe omul

virtuos. Și ca să ne îndemnăm a face și noi ca El, trebuia să simțăm ca și noi, pentru-că de altminterlea exemplul Lui nu putea să ne fie propus. Dacă spre exemplu când a primit palma, nu simțea insulta, cum puteam învăța noi de la El modul de a o suferi?....

Pe de altă parte, afară de cele ce am spus până aici, despre consumarea sfințeniei lui Dumnezeu în persoana lui Iisus Christos cu sensibilitatea omului, revelarea Dumnezeirii reiese din însăși această sensibilitate prin desăvârșirea virtuților a căror cercare ea se face. Omul se arată în patimă, iar Dumnezeu în modul cum suferă. Dar ceea ce mă convinge pe mine despre divinitatea lui Iisus Christos este sfințenia lui în sensibilitatea noastră și după sensul acesta cu atât mai mult mi se pare mie Dumnezeu, cu cât este om. Iar necredincioșii se înșelă despre acest lucru, și cu drept, pentru că precum am spus de mai multe ori, e necesar să se găsească ceva, care să-și poată amăgi, fiind-o n'au voința stabilă de a nu se înșela, și pe de altă parte numai într-o asemenea voință neclintită se conservă credința.

C). Dar însuși acest lucru ne dă o altă dovadă despre divinitatea lui Iisus Christos. Dacă Iisus Christos nu era cu adevărat Fiul lui Dumnezeu, ci voia numai să se arate ast-fel și în așa mod să-L prezinte evangeliștii, oare ar fi putut ei să influențeze atât de mult, în cât pretențiunile lor să treacă mai demne de creștintă minții omenești, de cât ori ce alt? De sigur, nu. Tote caracterile ce arată în Christos slăbiciune și neputință și cari scandalisază necredința, se vor transforma și acoperi cu sânguință prin schimbarea unei măririi și stabilități mai presus de om. Și pentru a prețui gândirea aceasta, e necesar să ne transpunem în mijlocul moravurilor iudaice și păgâne, desbrăcând-o de luminile date ei din partea Creștinismului. Oare ce sens avea atunci, nu știe despre Dumnezeu, ci despre un înțelept? Am vădit noi aceasta în icóna nepăsării celei mândre a lui Caton, descrișă de Seneca. Cum își închipuia în deosebii poporul ebreu pe Mesia? Ca pe un cuceritor mândru, având să subjuge toate popoarele sub piciorul Sale. De ast-fel de superstiții era condusă lumea pe atunci și în special poporul israelit. Și ast-fel fiind lucrurile unui pretind că au fost destul patru scriitorii, cari să ghicească mai presus de firea omenescă și contra tuturor superstițiilor epocii lor, caracterile unui suflet într'adever și să-l descrie atât de perfect în Iisus Christos, pentru ce-L prezintă pe El neputincios în agonie? Nu știu ei să descrie o morțe solidară? Ba, da. Pentru-că însuși dumnezeiescul Luca descrie morțea Sf. Ștefan mai durerosă, de cât cea a lui Iisus Christos. Dar nu, ei recunosc imediat, ceea ce 20 secole de înțelepciune abia ne-au învățat să descoperim (morțea lui) și brodesc cu esactitate a descrie caracterul ce se cuvine morței unui Dumnezeu—om și care Dumnezeu—om arată o putere cu atât mai supraumană în șirul patimilor Sale, cu cât mai adânc simte groza acelor patimi și se pare doborât de ele. Însă chiar dacă presupunem că Christos și smeriții lui istorisitorii, singurii dintre contemporanii lor ar fi priceput misiunea ce se cuvenea în realitate unui Om—Dumnezeu și ar fi înțeles prin o necuvinsă luminare, toate însușirile patimei și morței, care tot-d'ăuna o să atragă mirarea vecurilor, nu vom putea deslega dificultatea, de cât pe

jumătate; remânând să știm cum, se întâmplă că pe când toți erau dispuși să-și însușescă divinitatea înaintea contimpuranilor lor, și-au ales așa de exact toate caracterile, cele mai direct contrarii superstițiilor epocii lor. Dacă Iisus Christos și ucenicii lui ar fi voit să fie considerat ca Dumnezeu, trebuia să se simuleze într'un mod cum ómenii își puteau închipui pe acele vremuri, și în deosebi cum își presupuneaú ei pe Mesia, căci de alt-fel planul lor ar fi fost distrus. Resultă dar din acestea un geniú al ucenicilor. Și geniul acesta pe care trebuie cine-va să-l recunoscă de necesitate în ei, cu scop de a învinge prima dificultate, presupunându-í capabilă a ghici cele ce se cuvin viețuirei și morței unui Dumnezeu, nu permite în același timp nici a-í micșora de-a dreptul, spre a înlătura și a doua greutate ce se opune; adică a susține că n'au avut chiar măsura minței comune ca să înțelegă, că descriindu-L ast-fel, l'ar fi înfățișat cu totul contrariú superstițiilor epocii și prin urmare contra înemeriéi concepțiilor lor.

Una din 2: saú că erau cuminiți, saú că nu; de vreme ce nu póte cine-va pretinde, că în același timp erau și prea cuminiți și nebuni. Și nu era óre ultimul grad al unei dezechilibrări mentale, să ăică cine-va în seculul lui Irod și Neron, arătându-í pe Christos pe cruce, íată Dumnezeu! Și nu este în realitate, culmea înțelepciúnei că ei au găsit tocmai caracterele morței unui Dumnezeu?... Isvorască de aci necredința, dacă e posibilă.

Să facem însă numai această observațiune: că persóna lui Iisus Christos atât de adevărat era diametral opusă concepțiilor apostolilor, în cât de aci a eșit cauza cea mare a necredinței iudeilor, cari nu puteau în nici un mod să recunoscă pe stăpânul lor, Mesia, în persóna unui condamnat rușinos, și tot de aci și cauza cea mare a necredinței popórelor, care necredință, precum vedem din scrierile lui: Cels, Porfiriú și Iulian reflectau contra divinității lui Iisus Christos, toate caracterele vieții sale și mai ales patimei și morței Lui, în care El se părea neputincios, părăsit, și slab în mâinile inamicilor și calăilor săi. Și putem óre să credem, că apostolii, atacând pe față toate superstițiunile epocii, când deja se supuseseră lor de la început, au putut ei să concépă atât de vedit realizarea lucrării lor? Ei pe cari, de altmintrelea suntem a-í presupune atât de dibaci, în cât vécul lor să fi întrecut toate vécurile?

În fine am reușit, va ăice cine-va. Răspund însă că și aici ne întâlnim cu o nouă și tare argumentație a divinității erestinișmului și mai ales, de óre-ce, conduita lui Iisus Christos era opusă tuturor căilor omenești, nemerirea lui Iisus nu póte fi explicată, fără îndoială, de cât prin o putere Dumnezeescă. Dar fără să usăm încă de argumentul acesta ne mărginim să susținem aici, și acesta nimeni socotind drept nu o va pune la îndoială, că între cei ce pretind cum că creștinismul nu este de cât un eveniment omenesc, și întru cei cari susțin că este Dumnezeesc, singurul efect, nu argumentéză nimic, căci ne dá cel puțin o probă egală de susținere pentru amândoué. Este cu neputință să nu ni se acorde această prea mică concesiune, și care nu este destul ca să punem pe necredincios íu același cerc de îngrădire, în care îl avem. Cert este că nemerirea părea cu desăvîrșire ca neputinciosă și opusă mijló-

celor întrebuintate, că trebuia să fie cine va naiv, să procedeze ca întemestorii creștinismului și argumentul este că au fost considerați în așa fel.

Nu mai puțin sigur este, că se cerea mintea cea mai mare, neaușită de omeni, ca să potă cine-va concepe ast-fel adevărul cel mai necunoscut altă-dată și toate secretele unei vieți și morțe, care în etern vor părea Dumneșești. Cu drept cuvînt, putem conchide în sfîrșit, că este absurd a privi în Christos și ucenicii Lui, sau un mare geniū, sau o incapacitate, și ceea ce e mai rău, să le admitem pe amîndouă în același timp; afară numai dacă voim a-î considera ca pe niște concepători ai unei religii omenești.

Primind din contră, că Iisus Christos este Dumneșeu, iar apostolii inspirați de El în descrierea, ce îi fac, toate se explică: și înțelepciunea și cea după om naivitate a conduitei lor. *Înțelepciunea*, întru cât ea însăși, însuși Dumneșeu, a dat real în persóna lui Iisus Christos pe acea evangelică figură a cărei desăvîrșire vrednică de adorare noi o admirăm. Ce minunat, dacă El s'a purtat ca un Dumneșeu și evangeliștii l'au descris astfel? Așa trebuia să fie; a fost de ajuns să se arate ceea ce era, și evangeliștii l'au înfățișat. Intunerecul neștiinței în care era cufundat universul pe atunci despre un caracter Dumneșesc, nu mai face nepricepută descoperirea acestei însușiri în Christos, căci această descoperire nu este o născocire omenească, ci o simplă revelare chiar a Înțelepciunii divine arătată pe pămînt și care a inspirat pe ucenicii Ei, făcându-i cu atât mai mult capabili pentru acest lucru, cu cât sunt mai simpli în istorisirea credincioasă a actelor Ei. Iar cât despre considerația că apostolii ar fi fost naivi, acesta se rezămă pe motivul, că omeni simpli fiind, nu puteau să țintescă la o nemerire ca acesta, de cât prin mijloce omenești dintre cari cel mai indispensabil lucru era: să nu atace pe față superstițiile vécului lor; de aceea cu drept observă Pascal: „Mahomed s'a stabilit omorînd, iar Christos iertând peirea urmașilor lui; acela interdicînd citirea, iar acesta impunîndu-o“. Lucruri atît de contrarii una cu alta, în cât dacă Mahomed, prin calea apucată, avea să prospere omenește, Christos a luat-o pe aceea prin care avea să dispară omenește; și în loc de a conchide, că de unde Mahomed a găsit o așa cale, și Christos a putut să-o nemerescă, e necesar să dîcem că după aparițiunea Mahomedanismului, Creștinismul trebuia să fi dispărut, dacă nu se susținea de o putere cu totul Dumneșească“. Decî dar, neprimind puterea acesta ar fi o nebulie culminantă să lucrere cine-va ca Christos și ca ucenicii Lui; iar dacă o primim pe ea, naivitatea crucei devine înțelepciune; căci este o însușire a lui Dumneșeu a-și descoperi acțiunea sa prin închiderea tuturor mijloacelor omenești și să-și arate pe față puterea lui în slăbiciunea noastră.

D). Până aici am privit numai partea morală a lui Iisus Christos, dar nu mai puțin vrednică de examinat este și partea intelectuală.

„Cine dintre voi mă va vîdi de păcat?, dîcea El“, și iarăși putea să dîcă: „Cine mă pôte vîdi pentru rătăcire?“ Amîndouă aceste provocări, în mod naiv cutezătoare din partea unui ôre-care, se justifică în Iisus Christos atît de mult, în cât nu se pôte omenește închipui, ni-

mic absurd în ele și nici ceva contrariu orî căreî alte expresiuni din alt-loc, spuse de El. „Învęțați de la mine, că sunt blând și smerit la inimă“, căci în El se împacă tóte referințele prin acestea: „Eú sunt adevęrul“.—Și în realitate nici un cuvînt n'a fost pus vre-o dată în discuțiune și aplicare mai mult de cât cel al lui Iisus Christos; el a fost aruncat în cele 4 părți ale lumęi, respândit în secul în secul, în tóte părțile, și tot-déuna a produs fructe ale adevęrului, desevîrșirei și civilizațiunei și nicăeri nu s'a vędit ca mincinos.

Orî de a fost primit, orî respins, tot-déuna a produs saú o argumen-tație înfricoșătoare, saú directă mântuire; și a obrăsnicit de păcat și ju-decată pe toți acei pe cari nu l-a putut convinge despre adevęrul și bunătatea Sa; este sabia cea cu 2 tășuri, care ese din gura lui Chris-tos în dumneđeasca visiune a vulturului din Patmos.

Ce obiect de profundă cugetare pentru un suflet, care se străduęte a căuta semne de adevęr în Creștinism! Oare acela, din gura căruia a eșit un ast-fel de cuvînt, să fie El simplu om? El care a exprimat cuvînt de o producțiune pe care nici 20 de secole de desvoltare și apli-care n'aú putut s'o epuizeze și care implică în sineși tóte cunoștințele și reformele viitorului?... Este óre simplu om, cel care în mijlocul întunerecului celui mai profund, în care era cufundat spiritului omeneso pe atunci, să vină și să vorbescă așa de exact despre sineși dícend: „Eú sunt lumina lumęi“? Și a exprimat pentru El acea judecată profetică a căreî împlinire o dovedesc și o asigură tóte cele ce există și astă-đi: „Cerul și pămęntul vor trece, iar cuvintele mele nu vor trece“.... Este simplu om, acela al căruî cuvînt venit în lume și altă dată lipsit din ea, produce lumină saú întunec, sfințenie saú corupțiune, viéță saú mórte?... Intreb rațiunea sănătoasă, este un simplu om și nu este de cât cuvîntul obștesc, ce ese din gura fie-căruî om, saú mai bine đis, este chiar Cuvîntul lui Dumneđeú sub formă omenesăă?

După mine, nu cuosc adevęrul prin alte semne, de cât numai prin cuvîntul lui Iisus Christos. În adevęrul și cuvîntul acesta vęd aceeași putere, aceeași neschimbată și infailibilă fire, aceeași universalitate, aceeași eternitate, aceeași producțiune, aceeași simplitate, aceeași adîncime, aceeași consonanță de conștiință și cuvînt, aceeași întărire, precum se vede din experiență, aceeași credință în fine din partea minței obștești. Amândouă se confundă în spiritul meú, ca 2 voci de același fel, ca 2 lumini gemene și nu le pot distinge: unul interior și altul exterior, în cât fără mărturia istoriei aș putea crede, că le posed pe amândouă de la natură și că mi le-am procurat în același timp din sînul adevęrului. To-tuși faptul este cert: cuvîntul acesta, care se confundă ast-fel cu adevęrul natural, provine de la Iisus Christos. Aú fost đile în care evange-lia nu era și altele în care a început să iasă la ivélă; și după cum însuși numele ne arată, Ea, a fost pentru lume o *bună-vestire*. Este fórte adevęrat, cum că lumina evangheliei este o nouă vestire, de óre-ce tot némul omenesc s'a ridicat spre a o respinge, drept contra-đicere a orî-ce se credea adevęrat, și s'a nevoit a o numi naivitate; pe cînd ea, în mij-locul celor mai diavolice pedici a făcut cunoscut, că este însăși În-țelepłunea, însuși Adevęrul. Și să bągăm bine de sémă la acest mod particular de introducere al evangheliei în lume.

Există adevăr natural, care e asemenea cu modelul, măsura după care se adevăresc toate acțiunile sufletului nostru, aceea ce nu sunt primite, de cât prin consonarea lor cu acest prim adevăr. A venit în sfârșit evangelia, ca să mărescă adevărul cel natural, lucru ce l'a îndeplinit nu în forma unei concluziuni silogistice, ci în forma unei adăugiri despre care deja noi aveam cunoștință; a întins nemărginit revelațiunea adevărului primitiv, luându-l de pe trepta la care ni-l lăsase creatorul și l'a ridicat până la o nouă descoperire; adică revelațiunea aceleiași adevăr după fire, dar mai largă și mai înaltă după gradul ei; conservând același centru, însă cu o periferie mai întinsă. Efectul evangheliei însă, nu este numai că a mărit oătimea adevărului, ci a restabilit și îndreptat din nou ceea ce exista deja, dar care se schimbasesc în firea noastră. Astă-đi lumina evangheliei ni se pare atât de consonantă cu cea fizică, în cât le confundăm pe amândouă. Iar când a apărut în lume se ciocneaă între ele; și ne întrebăm de unde a provenit acest lucru, dacă nu de la corupțiunea luminei fizice în lume? Da. De aici. Și efectul luminei evanghelice este așa dar, restabilirea adevărului natural în noi și creșterea lui prin alipirea acestei lumini, reînnoindu-se ca un edificiu reparat din temelie. Căci lumina evanghelică a curățit pe cea fizică, iar această limpedită fiind s'a indentificat cu cea dintâi și prin urmare aă devenit unul și același adevăr.

Lumina evang. are o putere ce lipsea celei fizice, adică ea are putere conservatoare ca substanță și o alta progresivă în ceea ce privește aplicarea adevărului; rezultat la care putem ajunge, lăsând la o parte învățătura și credința, ci orientându-ne după evenimentele și istoria spiritului omenesc.

Deci dar, întreb iarăși: Este un simplu om, cel ce prin cuvântul său a operat contopirea și progresul adevărului în lume? Este El moștenitor de ignoranță și rătăcire ca și fiii ómenilor? Sau este autorul adevărului, ba chiar Adevărul? Și prin ce alt semn îl vom putea cunoște?

Cât se interesază spiritul omenesc să revie cu mintea la momentul în care acest adevăr renăscător s'a arătat în lume și să și-l închipuiască încă în Creatorul său! Cum s'a arătat El atunci cu însușiri consonante cu vieța Lui Dumneđească! Cum luminează El în întunec și întunecul nu l'a prins? Și întunecul acesta împărățește peste tot pământul și mai ales în Iudeea, unde ideea cea falsă, care stăpânea despre Mesia, a sugrumut cu desăvârșire pe cea adevărată; și acest Mesia într'ale sale a venit și ai săi, pre Dînsul nu l'aă primit. Iată-L, deci dar! Pe când totul e a în întunec, El singur aduce lumina în sînul său, care va lumina într'o óre-care đi lumea. Vorbește și cuvântul Lui e tare; cuvântul său ajunge până la marginile universului, până la limitele vécurilor transformând și reînnoind totul în timpul trecerei sale. Cum se presintă El ca stăpân, și cum vedem că acel de la care isvoarăște totul este *Cavîntul Divin* și câte le spune nu le-a luat de la ómenii, ci de la Tatăl său, cel din ceruri! Iisus nu discută cu ardóre, nu insistă, nu inventează oratorie, ci rostește învățătura fără artă, silință, orî frică, pentru ca nu cum-va să rămăe neînțeleș; cu simplitatea buinei-credințe, ca și un agricultor de pământ, care aruncă sēmînța pe loc,

fiind convins că pórta în sine o putere în virtutea căreia după scurt timp va răsări.

Când un om învață pe altul, manifestă și urmele silințelor prin carí el a devenit instruit și îl conduce pe calea silogismelor; trece iarăși și o percurge cu școlarul din nou și se rózámă pe știința, ce el profeséză. Dacă vorbește prin inspirație, întâi el se emoționéză, se transpune și rămâne extasiat; iar cuvântul abundă din gura lui a descrie prin icóne nepuținóse adevérul ce reveléză, ca o viziune streină pentru el. Dar nu tot ast-fel e cu Iisus Christos. La El nu vedem urmele științei; nu pare nici a fi învățat de la ómení, nici că a primit-o prin inspirație, ci ea rósare ca un fruct natural și particular minții Sale, și care minte, are consimțimântul intim al Părintelui Sėu.

Prin urmare nimic nu scade saú adaogă deplinitatea convingerei Lui despre adevérul ce propune, fiindu-i indiferente atát obiecțiunile ce se aduceau, cât și entuziasmele, ce I se ridicau. Numai El nu pare că se miră vre-o dată, pentru-că posedă garanție din altă parte; e plin de misterile cerești și nu se emoționéză de ele ca cei-l-altí muritorí; vorbește despre ele fără a se sili și forța; adevérul e proprietatea Lui și vėdit s'a născut în misterul, care de la Sine s'a revelat. De multe ori e nevoit mai cu sémă să-și acomodeze înălțimea învățăturai Sale și să dea în măsură, ceea ce El posedă fără măsură, numai spre a fi în stare să-l pricepem cu márginirea nóstră. Și atát de simplu vorbește despre cele înalte, în cât pare că nici o dată nu le a meditat; dar cu tóte acestea ele par așa de învederat, că noi vedem curat ceea ce El înțelege despre dınsele; și o ast-fel de claritate împreunată cu o așa simplitate este lucru minunat! (Pascal). Precum un rege saú moștenitor împėrătesc născut și crescut în mijlocul măririlor vorbește despre ele fără ton saú emoție ca și despre un lucru obișnuit și natural, așa și Iisus Christos vorbește despre împėrăția cerurilor, despre Dumneđeu, Tatăl Sėu, despre ingerí, despre vecinicie, despre dreptate și milă, despre viėtă și mórte; și în tóte acestea își îmbracă gândirile Sale în chipuri atát de simple, obișnuite și naturale, în cât cunoștem prea bine, că cele despre care El vorbește sunt într'adevăr simple, pentru Dinsul, obișnuite și naturale.

„Impėrăția cerurilor este asemenea grăunțului de muștar, pe care luându-l omul l'a semėnat în țarina sa“. Ce înălțime de cugetare, expusă în formă obișnuită! „Cine este dintre voi, đice în altă parte, care avėnd 100 de oi și perđėnd una din ele, nu lasă pe cele 99 în pustie și merge după cea perđută până o va găsi?“ Și găsindu-o o ridică pe umerii sėi bucurându-se, și ajungėnd acasă chėmă pe prietenii și vecinii đicėnd către dınșii: „Bucurați-vė împreună cu mine, că am găsit óia cea perđută“. Saú care femei avėnd 10 dinari și perđėnd unul din ei, nu aprinde lumínarea și mătură, casa și apoi caută cu sîrguință până să-l afle? Și aflându-l chėmă pe cei dimprejur đicėnd: „Bucurați-vė împreună cu mine, căci am găsit dinarul“. Și tot ast fel đice: „Bucurie se face înaintea ingerilor lui Dumneđeu pentru un păcătós căindu-se“. Ce măreție divină, sub formă simplă! Căt sunt de majestóse ideile acestea ale bunătății și milei lui Dumneđeu față cu neputința și vrednicia omului! Și cât de bine vedem noi în bunătatea cea grabnic-aju-

tătore a celui ce face acestea și care ni le înfățișează atât de apropiate omului și usază de ele atât de bine, că El este, sub forma păstorului celui bun, care se duce după oia lui și sub forma femeii, ce caută dinarul, *Dumnețeu Mântuitor!* Nu supun acest argument silogismului și logiceii, ci sensului moral intern al celor mai intime sensibilități a adevărului, ce posedăm; și vași pentru acela care nu se emoționează de ele.

E) Dar cea mai înaltă asigurare despre adevărul Dumnețeirii lui Iisus Christos o avem în mărturia sa proprie. Pretutindenî El spune că este Christosul, Fiul Dumnețeului celui viu, adevărul, începutul, lumina lumei, viața vecinică, Mesia cel făgăduit de la zidirea lumei, Mântuitorul neamului omenesc.

Nu numai căși însușește numirea de Dumnețeu, dar pune în aplicare și calitățile lui: crede necesar a lucra și pretinde respectarea drepturilor sale. Aci rezidă totă esența cuvintelor sale, întregii Lui conduite și aceeași față conservă și în timpul maltratărilor și morței sale; apoi chiar după morțe nu și-a închipuit că este ceva răpitor a se socoti egal cu Dumnețeu (Filip. c. II. v. 6).

Și iată concluziunea nerăsturnată ce tragem din cele de pâuă aici: său spune adevărul, său minte. Dacă spune adevărul este Dumnețeu, dacă spune minciună, este rătăcitor său naiv (să mă ție Dumnețeu pentru această fricôsă dilemă pe care inima mea o șterge, în timp ce mâna o scrie).

Este cu neputință a se susține cine-va cu încăpăținare între aceste 2 extreme, și cuvinte din cari reese că Iisus este Dumnețeu, dacă ele sunt forte, iar de nu, El este amăgitor său vagabont și naiv. Christos vagabont, Christos naiv! O să strige și cel necredincios! A! Nu-mi reproșa mie blasfemia acosta! Răscolește tôte sentimentele mele, întregul meu cuvînt; și mai mult voesc a mă numi pe mine nebun; iar în El să-mi permiteți a vedea un mare filosof, bărbat eminent în înțelepciune, drept, prietenul lui Dumnețeu, bine-făcătorul neamului omenesc, vrednic de orî ce respect și recunoștiință din partea noastră. „Cel ce nu este cu noi, țice însuși El, acela este contra noastră“, din care se vede absoluta și curata lui voință de a fi recunoscut ce este, adică egal cu Dumnețeu. El respinge orî-ce închinare, dacă ea nu merge până la adorațiune; și consimte să fie considerat ca blasfemator și nebun, dacă nu e Dumnețeu. Il vedem în mâșnile vrăjmașilor, cari îl batjocuresc și reflectând la Dumnețeirea pretinsă de El, îi acopăr fața, îl palmuesc și mai pe urmă-L întrebă: „Proorocește nouă, cine este cel ce te-a lovit?“ Și după ce o nôpte întregă a petrecut în mijlocul acestei sângeroșe batjocure, sf. istorie spune, că s'aun adunat bătrînișii poporului, Arhieriei și Cărturarișii și aducându-L în sinedriul lor i-au țis: „Dacă Tu ești Christosul, spune nouă“ iar El le țise: „Dacă vė spun, nu veți crede și dacă vė întreb, nu veți răspunde. De acum însă Fiul omului va ședea d'a drępta puterei lui Dumnețeu“. Și toți țiseră atunci: „Tu dar, ești Fiul lui Dumnețeu?“ Iar El le-a răspuns: „Voî țiceți, că Eu sunt“. Iar ei au țis între sime: „Ce ne mai trebuie mărturie? Căci noi înși-ne am auțit din gura lui“. (Luca 22. v. 63—71).

Asemenea când l'au adus pe El la arhiereu și mulțimea îi imputa

că și-a sfeterisit sie-și puterea lui Dumnezeu, sculându-se arhiereul I-a spus: „Nu răspunzi la cele ce mărturisesc aceștia despre Tine?” Iar Iisus tăcea. Și atunci arhiereul a spus: „Te jur pe Dumnezeul cel viu, spune-mi dacă ești Fiul lui Dumnezeu”. Răspunsul lui Iisus: „Tu zici; afară de acestea spun vouă: de acum veți vedea pe Fiul omului stând d'a dreapta puterii și venind pe norii cerului”. Atunci arhiereul și-a rupt hainele zicând că a rostit o blasfemie; ce mai avem trebuință de martori? Iată, acum ați auzit blasfemia Lui, ce vi se pare?” Iar ei răspundând au spus: „Vinovat este de moarte”. Atunci au scuipat pe fața Lui și c. l. (Mat. 26, 63).

Dacă Christos n'ar fi fost Dumnezeu, avea dreptate arhiereul să-l numească blasfemator Iisus nu protestează de loc însă, ci rabdă, și acest lucru, ca un efect al depărtării Iudeilor de la Dumnezeu, cari nu voiesc să-l recunoască pe El ca Dumnezeu. El nici o dată nu se apără, ci singura apărare îi era tot-deuna de a afirma că în realitate este Dumnezeu. Însă ei (Iudeii) nu l'au crezut, ci consecința lor a fost că trebuie să-L considere de înjurător.

Acastă afirmațiune a lui Iisus Christos înaintea arhiereului va fi și trebuie să fie tot-deuna singura ce poate să albească El, iar necredincioșii ori-cărei epoci fiind necesități, să se pronunțe despre persoana lui Iisus Christos, de a puritatea vor conchide ca și Iudeii. Acastă idee, de a nu recunoaște în Christos pe un Dumnezeu, ci se mulțamește a vedea într'însul un înțelept, este cu totul nouă și îi vom căuta imediat izvorul său, arătând de o dată, că ea a fost combătută prin consonanța judecăților celor vechi, fie ele strâns legate între sineși, despre Christos, fie contrarii.

Nicărei în mărturiile contimpuranilor despre Iisus Christos nu găsim urmă de o astfel de judecată, pentru-că rudele Lui își închipuiau că și-a pierdut spiritul, *că era în extas* (Marcu 3. 21), Iudeii vor să-L reprezinte ca *pe un amăgitor* și apostolii zic, că este *Fiul lui Dumnezeu și chiar însuși Dumnezeu*. La aceste 3 feluri de judecăți se reduc toate cele emise despre Christos; și o a IV-a judecată e cu neputință a se presupune; după cum zice Dagheseau în lucrare sa „Pensée différent sur Iis. Christ. vol. 15, § 48. pag. 460”, unde spune că după ce primele 2 judecăți sunt expres mincinoase, cea de a III-a reiese ca adevărată; adică după ce s'a observat de aproape și s'a probat din partea rudelor și a celor dimprejurul lui Iisus că El nu cade în extas, când vorbește; și iarăși după ce lumea a văzut și s'a convins, că cele făptuite de dînsul, nu pot fi lucruri de amăgitori, de bună seamă, El a fost Dumnezeu.

Mai pe urmă, chiar în decursul secolilor primare ale Creștinismului, lumea s'a împărțit în 2 cu privire la Iisus Christos: unii credeau că a fost Dumnezeu, alții că a fost un înșelător, lucru pe care l'au afirmat toți cei ce negau divinitatea lui și care se găsește nu numai în scrierile Iudeilor, ci și ale filosofilor păgâni ca: Cels, Iulian, Porfiriu și alții.

Nici o dată, în judecățile din timpul lui Iisus Christos, nu vedem, că cel ce se discută astăzi de noi ar fi fost luat drept filosof numai; și e vrednică de observat împrejurarea, că păgânii înșiși neputând să

scape de impresiunea ce le-a făcut Dumneșeirea lui Iisus Christos, deși n'aș voiit a I da cinstea cuvenită și să se facă creștinii, totuși L'aș așeșat între șeiilor lor; o operare atât de logică în cât nu îngăduia nimemul să-L considere drept om mare.

Știm că necredincioșii de astă-șii voiind să Iasă din acestă serioasă dilemă, voese să facă o alegere ôre-care, între cele privitoare la Iisus Christos și lăsând la o parte citașunile din evangeliu, cari privesc dogma și mai ales minunile, aș creșut de bine să primescă numai morala Lui, spre a se scăpa în felul acesta cu totul de elementul supra-natural și să vadă în Christos numai autorul unei ôre-care învășaturii omeneshii. Inșă acestă pretenșune e de nesuferit și ori-ce discușune are să fie caracterisată ca nebunie, când ei vor sustine că evangelia este adevărată într'un punct și mincinosă într'altul și că se face o deosebire exactă între adevăr și minciună. După ce mēsură? După mēsură necredinșeiilor lor? Dar de unde, că tot ceea ce este dogmă e de necesitate un simbol și ori-ce minune e și fabulă istorică și că real și cert este numai partea morală? Există unde-va în evangelia vre-un loc, care să învedereze și să îngădue așa ceva? Și nu istorisesc ôre sfinșiișii scriitorii cu aceeași siguranșă și ton al adevărului ici porunca morală: „Ce șie nu-ș place altuș nu face“ și dincolo dogma divinitășii Sale: „Datu-mi-s'a tôte puterea în cer și pe pământ“, cum și în altă parte activitatea acesșei puteri: „Lazăre, ieșii afară“? Și dacă creșii în adevărul evangeliiei cu privire la porunca dintăii, pentru ce să nu creșii și celor-l-alte două? Saș dacă lepeșii pe cele 2 din urmă, atunci de ce să creșii în cea dintăii? Pentru ce, luând sf. Scriptură de la început și până la fine, nu șicicș, că tôte sunt minciună, că Christos n'a spus mai mult despre un lucru și mai puțin despre cel-l-alt, saș de ce nu spuș că nicii n'a fost, ci numai niște scriitorii în număr de patru și neinșemnașii s'aș învoit între ei să nășcocescă un caracter de nepriceput și să înșele întregul neam omenesc?

Noi inșă trebuie să ajungem la ceea ce este Evangelia inșineșii. Ea este un testimoniu sacru, un depositar necusut și neimpărșit, ca și cămașă lui Iisus Christos. Într'inșă: morala, dogmele și minunile se împletesc și sunt unele față cu cele-l-alte cauze și efecte; prin urmare ele formeză o pânză și din care este neputinșă să se tragă fire și să nu se destrame și să se rupă întręga șesetură. Cel ce voește, arunce asupra ei sortș; dar trebuie saș s'o primescă, saș s'o respingă în întregimea sa.

Să notăm bine aici și acest lucru, că în Sf. Scriptură nu se spun tôte direct ca adevărate: așa de ex nu spune, o repet, că este Fișul lui Dumneșeu, ci numai că El a șis: „Al lui Dumneșeu Fișii sunt“; s'aș că a sculat pe Lazăr, ci aceea ce El a exprimat șicēnd: „Lazăre, vino afară“, lăsând în urma acestora ca ciue-va să creșă saș nu, că a sculat pe Lazăr ... Dar ceea ce este lucru sigur inșă, e tocmai împreșurarea că El nu numai a vorbit, ci și-a desfășurat activitatea Sa în aceste 2 momente de istorisire, ca și în tôte ocasiunile analoge și acest lucru l'a făcut ca să fie creșut ad-literam, precum de ex. când a șis: „Fericiișii cei ce plâng“; saș: „Cel fără de păcat dintre voi să arunce cu pétra cel dintăii“.

Adaug însă că în urma acestora adevărul evangheliei nici o dată n'a fost pus la îndoială și că Iudei și Păgânii tot-deuna au avut siguranță cum că Iisus a voit să fie considerat Dumnezeu și făcea minuni ca să-și arate puterea sa. Lucrul acesta era prea vădit, în cât nimeni nu-l putea contradice, ci l-au consimțit și această conglăsură unită cu cele ce am dis mai sus se cade să lumineze pe cei necredincioși; în cas contrariu e necesitat ori-ce de a înceta discuțiunea cu ei.

Acum reia silogismul meu și ȳic: un simplu muritor dac a ar voi s a se considere ca Dumnezeu, este  nșelator, și dac a spre a efectua amăgirea, proced eaz a la minuul mincinoase, este un miserabil r svr titor și un îndrăsneț  nșelator.

Acest lucru e neîndoelnic și cei car i nu simt necesitatea lui logic a, sunt semi-necredincioși.  n car i rămășița de credință refuz a acest principiu, pentru-c a nu vor să-l aplice la Iisus Christos; necredința lor e nehot r tore tem ndu-se de umbra ei; iar cei ce o posed a fricoși și neconsequenți, și cu ei nu discut am.

Dar vorbind despre adevăratul credincios și necredinciosul cutezator, și unul și altul trebuie să admit a sus numitul principiu, de  re-ce pentru primul e neaplicabil lui Iisus Christos, iar pentru cel de al II-lea nu atac a în Christos, de c at un simplu muritor.

Deci dar, dup a ce s'a pus basa acestui principiu neîndoelnic, să deschidem Evangeliile și să le trecem cu r c l a, de e cu putință, și să facem o curat a aplicare, la cele ce vorbim. Să presupunem că Christos nu este Dumnezeu și să ne g ndim care este adevăratul sentiment pe care ni-l vor inspira at tea citate, în care vedem că El își  nsusește: numele, drepturile și puterea. De exemplu:

Christos vindec a slăbănogul în ziua S mbetei, iar Iudeii  i imputau că n'a ținut s m  de venerațiunea zilei. Christos le ȳice: „Tatăl meu p n a acum lucr eaz a și E u lucrez” (I on 5. 17).

Iudeii  au cuvintele acestea în însemnarea lor natural a și cu at t mai mult persecut a pe Iisus ca să L om re, fiind-c a nu numai deslega S mb ta, dar ȳicea, că Dumnezeu este Tatăl Său, pun ndu-se egal cu Dumnezeu (I. 5, 18).

Și ce le răspunde Iisus? Nu cum-va se retrage și nu mai  uaint eaz a a spune că este egal Tatălui? Să-L ascult am: „Amin, amin, ȳic voue ori câte face Acela, aceleași face și Fiul asemenea; c ci Tatăl  ubește pre Fiul și t te  i arat a Lui, pentru-ca voi să vă minunați; căci precum Tatăl  nviaz a morți, așa a dat și Fiului etc.”.—(I on 5. 22).—Nu vă mirați de ac sta, c a veni c sul în care toți cei din morminturi vor auđi glasul Lui și se vor duce cei ce au făcut cele bune întru  nvierea vieței, iar cei răi întru  nvierea judecății”.

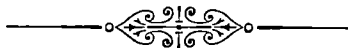
Pune cuvintele acestea în gura ori-c ruil alt afar a de Iisus Christos; presupune că le auđi pentru  nt ia dat a și spune, ai să-l cređi pe cel cel le rostește, om cu minte? Sau dac a nu poți, de alt-fel, să-i t g du-ești mintea, nu te vei ridica contra acesteii urite înșelăciunii și impioase  ng mf ri? Și dac a ai vedea pe un ast-fel de om provoc nd agitațiuni și practic nd minuni mincinoase, se p t a a se învrednici de credință impioasa lui pretențiune; dac a vei vedea pohoilul cel înșelat, că-l urm eaz a

pretutindeni, făcându-i ovațiuni și deificându-l, și când veți vedea că minciuna cea mai neagră și superstițiunea cea mai grosolană a captivat toate spiritele și a sfeterisit toate drepturile cuvântului și adevărului, oare care nu va fi mânia și apostrofarea sa față cu acest împletitor de viclenii? Inchipuește-ți că biruindu-i apostrofa, ce-ți inspiră și curios a vedea până unde ajunge cutezanța lui, iată-L că despică mulțimea și-l zărești în momentul acela împărțind pâine și vin ucenicilor săi, cărora le dice: „Luați mâncați acesta este trupul meu; beți dintru acesta toți, acesta e sângele meu“. „Trupul meu cu adevărat este mâncare și sângele meu băutură; dacă cine-va nu mănâncă trupul meu și nu bea sângele meu, n'are viață întru sine“. „Ești sunt pâinea cea vie și care s'a pogorât din cer“.

(Va urma).

Eugeniu și Antipa.

Inter. Teologic.

Un Catalog de manuscripte intitulat:

„KATA'AOIHA“

Cu ocaziunea unei cereri în scris făcută din partea P. S. S. Archier. D. D. Dr. Pimen Piteştenu, profesor universitar și Director al Internatului Teologic, către Archimandritul Sf. Patriarhiei de Ierusalim, Modest, Român-Macedonean, în scopul de a putea dobândi o fotografie, după tabloul ce se află acolo, al renumitului Patriarh de Constantinople, Ciril Lucaris ¹⁾ din prima jumătate a sec. XVII-lea; întru cât se lăgă de persóna aceluí Patriarh multe fapte din vieța bisericeí ortodoxe referitóre și la noi, cu ocaziunea esírei la ivélă a unui catichism de colorit calvinesc, care s'a atribuit marelui Păstor, Ciril Lucaris, dând mult de lucru ortodoxilor în acel timp; cređându-se de bine ca și figura acestui mare prelat să fie pusă între multe altele care împodobesc galeria Internatului Teologic, s'a cerut dar și s'a răspuns satisfăcător trimețându-se pe lângă fotografie, după tabloul original și un catalog din 1899 având 205 pagine al manuscriptelor, cu numele „κατάλοιπα“, făcut de Diaconul Cleopa Chichilidul, bibliotecarul S-tului Mormînt. Acest catalog, după cum spune autorul în prefața și după însuși titlul ce pórta, cuprinde un număr de manuscripte, care aũ rămas pe din afară din cele trecute în catalogul bibliotecéi patriarcale din Ierusalim al D-lui A. Papadopol Cherameũ și care catalog a putut aduce întru cât-va servicií științéi.

În catalogul despre care vom vorbi se cuprind 153 manuscripte, dintre care: 46 sunt păstrate în biblioteca patriarhală de Ierusalim, sub numele de „Συλλογή“ colecta Prea Sfințitului Mitropolit de Nazaret Domn Fotie

¹⁾ Acest Ciril a fost în țara Românescă de la 1612—1618, în care timp a scris cele două epistole, una către Radu Michnea (1610—1616), combătând calendarul Gregorian și a doua către locuitorii din Tirgoviște în care combate doctrinele papistașe.

Epistolele acestea sunt publicate în: Dositheiu, Patr. Ierusalimului. „Τόμος ἀγάπης“ Iași 1698 pag. 547—554.

și a lui Partenie Archimandrit, care prin străduințele lor au putut să le adune de pe la diferiți monași și pe urmă le au dăruit bibliotecii; 97 bucăți dintre care 4 Evanghelii slavone și trei texte în limba iberică, se păstrează în biblioteca de curînd înființată la monastirea lui Abraam, care bibliotecă e pusă sub îngrijirea Archimandritului S-tului Mormînt, Evtimie, schevoflax; iar restul de 10 manuscrise sunt în biblioteca particulară a P. S. Arch. Episcop al Iordanului D. Epifanie, care în de cursul timpului le-a strîns de pe la particulari cumpărându-le.

Printre toate aceste manuscrise se află unele cari cuprind ôre-care notițe referitoare la împrejurări din principatele române pe atunci. Așa manuscrisul No. 34, care datază de pe la începutul secolului trecut și cu o înălțime de 0,21, lățime de 0,15, coprinde 58 file pòrtă titlul: „Nararea despre începutul și progresul muzicii“, expune în mod sinoptic istoria muzicii la Ebrei și Grecii Vechi, alăturând un catalog alfabetic al tuturor compozitorilor de muzică bisericească din timpurile cele mai vechi până la secolul trecut.

La pagina 49 se găsește următoarea notiță: În 1821 luna Aprilie, a urmat revoluția beilor în Vlachia-Bogdania, când a fugit Alex. Ipsilante și Michail Vodă.

2). Manuscrisul No. 43, format mai mult din caete ciuntite, semnalază la pag. 88 relațiunea: „În 1730 am fost trimis de Prea fericitul nostru stăpîn, împreună cu Archidiaconul pe care l-a trimis în Ierusalim a fost hirotonit mitropolit, spre a se duce la Văcărești, fiind-că a fost cerut de Prea Înălțatul Domn Nicolae Voevod, ctitorul.

Și fiind-că eu am fost pe lângă Prea fericirea sa opt ani și nu mē dusesem la Ierusalim ca să mē închin și să vîd și casa unde am fost chemat să servesc, fost-am deci trimis a mē închina și iarăși să mē întorc la fericirea sa.

Tot în acest manuscris (caetul 15) este o colecțiune, de psalmi pentru lauda lui Dumnezeu și de rugăciuni, făcută de către Ierodiaconul Neofit Peloponesianul și care tipărindu se pentru prima ôră, a fost dedicată Prea Curatei, mamă a lui Dumnezeu Cuvîntul, în zilele de domnie ale Prea strălucitului Domn al întregii Ungro-Vlachiei Domn Domn Ión Grigorie Ghica Voevod și ale Prea Sfințitului Mitropolit Domn Grigorie, de către cel mai mic între monași, Partenie Sumeliotul din Trapezunt, vîndător de mătasă în noua tipografie din București anul mântuirii 1769.

3) Dintre manuscrisele cari se află în mica bibliotecă a monastirei Abraam, există o Sfințită Evanghelie de prin secolul al XVII-lea în limba slavonă, scrisă în Moldo-Vlachia din porunca Domnitorului Evtratie Voevod (Dabija) pentru monastirea lui Casin (?) Legătura acestui manuscris de scânduri învelite cu pânză roșie; de o lungime ca 0,42, iar lățimea 0,275 avînd în total 341 file, dintre care fila 164, 263 și 270 sunt pergamente.—Textul are pe fie-care pagină 22 rînduri, iar pe fila a V-a se găsește o figură pătrată= $\pi\lambda\alpha\iota\sigma\iota\omicron\nu$, pe care e desemnat cu multă probabilitate domnul și soția sa pipăind cu mâinile o cruce, ce există în mijloc.

Pedestalul pe care stă aședată această totală figură e sprijinit prin

gura a două animale, care se văd agățate de el; iar mai jos de cât aceste două animale, o mână susține tot ce se observă.

În interiorul icônei se poate citi inscripțiunea: „Cu bună-voia Tatălui și conlucrarea Fiului și venirea Sf. Duch s'a scris această Sf. Evanghelie din porunca stăpânului nostru Ión Evtratie Voevod, Domn al țării Moldovei și a soției sale Ecaterina. Datu-s'a la monastirea, ce se dice Casin, unde este biserica adunării cu hramul Archangelii Michail, Gavriel și Rafael și tuturor puterilor ceresci. Spre aducerea aminte a strămoșilor și părinților lui, în anul 1665 Ianuarie 16. O altă notiță la sfârșit sună ast-fel: „Acastă Evanghelie am scris'o eă păcătoșul Ieromonach Tharasie în monastirea Rompuschin (?) anul 1665 Ianuarie 17; pe fôia 6,100, 163 și 263 sunt icónele Evangeliștilor, precum și o ornamentare în chip de panglică la începutul fie-cărei Evangelii. Titlurile Evangeliilor cum și numele fie-cărui Evangelist sunt scrise cu litere mari de aur. Manuscriptul presintă următoarea împărțire: 1. Catalogul Evangheliei lui Matheiū; 2. Prolegomenele lui Theofilact, Archiep. Achridei; 3. Cartea facerei la Dumineca înainte de nascerea lui Christos; 4. Catalogul Evangheliei după Marcu; 5. Prolegomenile lui Theofilact; 6. Inceputul Evangheliei de la Dumineca înainte de Bobotéză; 7. Catalogul Evangheliei după Luca; 8. Prolegomenele Evangheliei după Luca; 9. Catalogul Evangheliei după Ión; 10. Prolegomenele la Ión și 11 un tablou cu rînduiala Evangeliilor peste an.

4) Se mai găsece în acest catalog al Sf. Patriarhii o altă Evanghelie pe pergament scrisă în țările dunărene avënd o mărime de 0,337 și lată 0,237 cu 259 file. Textul e monostil și fôrte bine scris are câte 21 rînduri pe fie-care pagină. Inceputul e precedat de 6 foi membrane, iar la finele manuscriptului se găsece o notiță dificilă: „Acastă Evanghelie s'a scris din porunca Domnului nostru cu mâna prea micului monach, Diaconul Michael. (Acela era rus), stătea în comuna Sucéva. Am început la Septembrie 21 și am terminat la 21 Maiū, Vineri ora 13; am început în ziua Vineri ora 1 a zilei“.

O altă notă pe fôia a VI-a cnprinde următoarele: La 1680 luna Septembrie am transmis presentă, s-tă Evanghelie, de la cinstita monastire a Sf. Nicolae, care este în Moldo-Vlachia, numită Pombrata (Probota?) la Ierusalim; pe care monastire primind-o ruinată și aprópe de cădere am luat-o de la Antonie Voevod Constantinopolitan Russet; am ridicat-o cu ajutorul lui Dumneđeū și am reconstruit-o și luând această sf. Evanghelie împreună cu altele am adus-o de acolo la Sf. Mormînt. Trebuie să se noteze pentru aducere aminte, că și monastirea Bostrița (Bistrița?), Toxloiū(?) și Casino(?) pe atunci ruinate luându-le, le-am ridicat cu ajutorul lui Dumneđeū; Casinei, biserica și mai multe alte părți, iar celor-l-alte cea mai mare parte“.

(Urméză iscălitura): Patriarchul Ierusalimului Dositheiū este cel despre care se vorbesce. Pomenesce Dómnne și pe părinții lui: Nicolae și Ana.

5) Un alt manuscript este o Evanghelie slavonă pe hârtie grósă scrisă de prin secolul al XIII-lea enumerând 377 file dintre care cele trei din urmă sunt nescrise, iar începutului îi lipsesce o fôie. Este de o lungime 0,327 și lat de 0,206; textul fiind monostil cu 18 rînduri pe pagină,

sămănă cu cele precedente. Dintr'o notiță ce se găsește la urmă, reese că a fost scrisă în principatele dunărene, din porunca unui principe al lor și de către un preot Nicolae, în monastirea Prea Curatei Stăpânei noastre.

6) Se mai află o Evanghelie pentru ritual de prin sec. XV scrisă în Moldo-Vlachia și care are o lungime de 0,290, iar o lățime 0,198. Textul monostil cu 21 rînduri la fie-care pagină. Titlurile sunt scrise cu chiovarii.

7) Mai aflăm în acelaș catalog un manual, care cuprinde nisce nedumeriri și deslegările acestora, saū examinarea și adevieria unor dogme necesare bisericeii, manual făcut de prea înțeleptul și învățatul dascăl Domn I. Cariofil, logofăt al marei bisericeii a lui Christos din Constantinopole, după cererea Prea nobilului și înălțatului Domn Domnitor Constantin Cantacuzen. Iar în urmă tipărit în Valahia de către Prea Cuviosul între *ieromonachi Antim tipograful din Iberia*, revăduț și corectat de Prea învățatul între dascăli Domn Sevastos Chiminitul din Trapezunta. Dar aci se găsește transcris cu cheltuiala celui între *ieromonachi Prea Cuviosul Domn Partenie Chidoniatul și protosinghelul Sfintului Mormînt*.

8) Mai figuréză iarășî un manuscript cuprinduend cestiuni ale Prea nobilului și Prea învățatului boer Constantin Cantacuzen, fratele Prea luminatului și Prea piosului Domn a tótă Ungro-Vlachia, Domn Domn Șerban Cantacuzen Voievod; la care a răspuns cel mai înțelept între dascăli, Ión Cariofil și mare logofăt al tronului ecumenic, pe când petrecea în Bucuresci.

9) Un alt asemenea manuscript, cu răspunsuri la întrebări necesare ori căruî creștin pios, tot de același Ión Cariofil petrecuend în Bucuresci, către Domnul Const. Cantacuzen.

Eugeniū și Antipa
Internatul Teologic.

DONAȚIUNI.

Se aduc mulțămiri publice persónelor mai jos notate, cari nutrite de sentimentul religios, au bine voit a dona la diferite biserici din jud. Ilfov obiecte de valóre și anume: Onor administrație a dominiar corónei, prin D-l Ión Calenderu, a făcut o radicală reparație internă și externă la biserica Piscu și Bălteni, com. Cocloc. D-l Ión P. Nicolescu a donat un rînd veșminte și un policandru în valóre de 800 lei pentru biserica filială din comuna Móra Domnescă. D-na Elena D. Ciovică idem o colimvitră în valóre de 120 l. D-l Toma Dobrescu proprietarul moșiei Cămărașu a donat un rînd veșminte preotești în valóre de 200 lei pentru biserica filială din com. Brezobia. D-l Ioniță Drăgan din căt. Drăgănescu idem un rînd veșminte și o cădelnița în valóre de 90 l. D-l Ivan Petre a donat bisericeii parohiale, com. Militari, 3 icóne cu 3 candelé în valóre de 300 l. D-nii Petre Marinescu, Niță Dumitru, Dumitru Gheorghe Drumea, Ión Oprea și Ioniță Vlășcenu au donat bisericeii parohiale Balotești, o cruce de argint britanic în valóre de 40 l. D-l Eugen Stătescu proprietarul moșiei Petrești a dat lumînări pentru biserica din Petrașci, Dómna S. Gh. T. Simplicenu a donat o masă de arnici și o pereche perdele pentru biserica din Obilesci-Noi, D-l Theodor Jipa Șerban idem, o der che cununií demetal, 3 bucăți preș și o pólă la iconostas. D-na Filotea Călinescu idem o pólă de iconostas de pânză națională și frumos brodată, D-na Maria Vasile Pometcu din capitală idem 2 sfesnice de anin și 3 perechi perdele, D-l Ghiță Ión proprietarul moșiei Ostratu, comuna Corbésca, domiciliat în capitală, a reparat în mod radical cu spesele sale biserica filială la Ostratu, comuna amintită, făcându-se pictura peste tot.

Se aduc mulțămiri publice D-nei Sofia soția Căpitanului Petre Demitrian din Ploești care a îmbrăcat icóna Maicei Domnului de la biserica „Sf. Treime“, comuna Bucov, jud. Prahova, în argint cheltuind 300 l.

Se aduc mulțămiri publice D-nei Iosefina N. Ionescu din com. Netoți, jud. Teleorman, care a dăruit bisericeii din amintita comună, un prea frumos acoperămînt pentru sf. masă.

Se aduc mulțămiri publice D-nei Maria B. Grăjdănescu proprietara moșiei din com. Butiasca-de-jos, jud. Vlașca care a dăruit bisericeii din comuna amintită un steag în valoare de 70 lei.

Se publică spre cunoștință fapta lăudabilă și demnă de pomenit a răposatului Naum Anghelache din com. Sălciile, jud. Prahova, care prin testamentul său legalizat de tribunal a testat bisericeii din com. amintită 4 pogone pămînt arabil în a cărei posesiune biserica a și intrat.

Se aduc mulțămiri publice D-nei Polina N. Rusu proprietară din com. Crângurile, jud. Dâmbovița, care a dăruit bisericeii filiale din căt. Rătești, județul amintit, un rînd de odăjdii preoțești în valoare de 100 lei.

Se aduc mulțămiri publice D-lui N. Dobrescu arendaș în jud. Dâmbovița, com. Potlogii care a contribuit cu 117 lei, pentru facerea unui pod la biserica parohială Potlogii județul amintit unde să cânte corul școlii; precum și la un număr de 38 locuitori cari asemenea au contribuit cu suma de 105 lei pentru același scop.

D-l General Manu proprietarul moșiei Papa, jud. Teleorman, dăruind bisericeii parohiale din amintita comună un rînd veșminte complete, i se aduc mulțămiri publice.

Se aduc mulțămiri publice următoarelor persoane pioase, cari au binevoit a dona la biserica Popa-Tatu din capitală diferite obiecte și anume: D-na Ecaterina I. Colțescu un orologiū pentru altar, D-na Ana Horezenu, o pólă pentru iconostas, D-na Persida Lupu, un rînd de procovețe și D-na Maria Nicolaide, un rînd complet de odăjdii negre de plisă.

Se aduc mulțămiri publice locuitorilor din com. Adîncata, plasa Cricov-Podgoria jud. Prahova, cari au binevoit a dăruii bisericeii din amintita comună mai multe obiecte de valoare și anume: Nicolae M. Podărenu a dăruit o evanghelie bine legată în valoare de 34 l. Matei Șerban o cădelniță nichelată în valoare de 20 l. Radu Ioniță o cruce cu scaun, nichelată în valoare de 20 l., și Vasile I. Ciobanu o cădelniță în valoare de 5 l.

Se aduc mulțămiri publice persoanelor pioase mai jos notate, cari au dăruit bisericeii „Sf. Impărați“, din parohia și com. Tudora, jud. Botoșani, diferite obiecte, și anume: D-na Ruxanda I. Bunduc un

lăicер de lână alasă în valóre de 20 l. D-na Maria Iord. Todirică idem un lăicер în valóre de 15 l., iar Epitropia dăsei parohii a donat 2 felóne cu epitrahirele lor, ambele în valóre de 60 lei, o candelă mare de sticlă colorată în valóre de 30 lei și un acoperămint de lână cu matasă pentru sf. masă în valóre de 8 l.

Se aduc mulțămiri publice tuturor persónelor pióse, cari aú donat la biserica „Sf. Gheorghe“ din anexa Slobozia, filială la parohia Roznov, jud. Neamț mai multe obiecte de valóre și anume: s'a procurat, un epitaf (sf. aer) un chivot de argint, suflat cu aur, 2 prapore, 2 sfesnice de argint și o cruce îmbrăcată cu argint tóte în valóre de 1529 l. 65 b., suma adunată cu o listă de subscripție sub patronagiul D-lui Colonel George Russet Roznovanu și soția sa D-na Alexandrina G. Ruset Roznovanu, născută Cămpinenu; în suma de mai sus se cuprinde o donație de 500 l., făcută de Măria Sa Dómna Elena Cuza, exclusiv pentru sf. aer sus menționat.

Se aduc mulțămiri publice persónelor pióse mai jos arătate, cari aú venit în ajutorul bisericeii parohiale Valea Sécă, com. Bălțatești, jud. Neamțu și anume: Sa donat un rind complet veștinite preoțești de către P. C. S. Arhimandr. Ieronim Ștefănescu din nrbea Roman. Asemenea sa făcut cu clopot în valóre de 1000 l., oferit de enoriașii respectivi, iar restul este întrebuințat din budgetul parohiei.

La biserica parohială Boiștea com. Petricani, jud. Némțu, s'a făcut următóarele donațiuni: un rind complet veștinite preoțești de matasă cu fir în valóre de 200 l., oferit de enoriași. Un rind complet de sf. vase de argint proba 12 aurite în valóre de 351 l., în această sumă intră 300 l., oferit de locuitorul Ión Bancea, iar restul de cei-l-alți enoriași. Asemenea de către D-l Stefan Dimitriu, s'a oferit o îmbrăcămite pentru sf. masă și o perdea la icóna Maicei Domnului de matasă creton. Enoriașul Ión Marin Vuitea a oferit 2 lăicere de lână, iar D-na Maria Pr. N. Biclénu a oferit pentru ușile împărătești o perdea de lână țesută și brodată. Pentru tóte aceste fapte demne de imitat, se aduc mulțămiri publice numiților donatori.

Se aduc mulțămiri publice D-lor Ivan Gavrilesco, cu soția sa Elena și Radu Scuturici, cari aú dăruit bisericeii parohiale „Sf. Nicolae“, din com. Orlea, jud. Romanați, fie care câte o perdea de bo-rangic, pentru icónele împărătești.

Se aduc mulțămiri publice persónelor pióse mai jos notate cari aú contribuit la construirea, înzestrarea și împodobirea bisericeii cu hramul „Adormirea Maicei Domnului“ din com. Craguești, județul Mehedinți și anume: Locuitorii din com. Craguești și alte persóne creștine din diferite localități aú contribuit cu 12,336 l. 97 b. Pa-

rohu local Pr. C. Fulescu, la construirea numitei biserici a depus suma de 7.629 l. 39 b., și tot el a mai cumpărată un clopot și un policantru în valoare de 800 l. D-nii Nicolae Popescu, com. Valnicu și I. G. P. Fusu com. Craugești, au dăruit un clopot în valoare de 600 l. D-na Colina Stancu Negrea din Severin a dăruit un sfeșnic de lemn în valoare de 20 l. Pr. C. Fulescu, Mihai Becheriș, Gh. Bite, C. Marescu, Ion N. Fusu, Ion Zamfiroiu, G. G. Fusu, Petre Popescu, Petre Fôrface, Mihai Vulpe, Iorgu Bădescu, Gh. Lepădatu Dumitru și alți 29 locuitori din com. Craugești au dăruit un clopot în valoare de 1000 l. D-na Anica Cosmescu din T.-Severin a dăruit o pereche perdele, D-na Călina Stancu Negrea din T.-Severin idem o pereche perdele, D-ra Maria M. Colibășanu com. Colibășu o pereche perdele mici, D-na Maria Gh. Dicu com. Craugești o pereche perdele de matasă și D-nu Ion Istodorescu Sub-prefect pl. Ocolul de Mehedinți o masă de pânză tricoloră.

D-ra Irina Călinescu, Directoarea școlii Profesionale din Caracal a dăruit bisericii Sf. Episcopii de Râmnic 2 orare diaconesti de lână, cusute cu arnici și căptușala de atlas, iar pe margine cu fir alb, i se aduc mulțămiri publice.

Se aduc mulțămiri publice Pr. Nicolae Diaconescu paroh în parohia Petrești-de-jos, jud. Gorjiu, care a donat bibliotecii parohiale din acea parohie 247 volume cu cuprins variat.

Se aduc mulțămiri publice D-lui Manea Ionescu, învățător în com. Ciocoișu, jud. Doljiu, care a dăruit bisericii din acea comună, un sfeșnic de argint de china în valoare de 51 lei și o cădelniță în valoare de 45 l.

Se aduc mulțămiri publice persoanelor pioase mai jos notate, cari au bine-voit a dăruii diferite obiecte pentru podoba și infrumusețarea bisericii „Sf. Nicelae“, din com. Dovesel, jud. Mehedinți și anume: D-na Elisabeta V. Nistor din Severin, a dăruit o masă fină pentru Sf. Masă, cu o coronă, în mijlocul căreia se află scrise inițialele donatoarei, E. N., idem pentru iconostas tot cu aceeași coronă și inițiale, un acoperemint de matase, o masa pentru masa de prinoșe cu coronă, în mijlocul căreia se afla inițialele I. M., o perdea pentru ușile împărătește cu aceeași coronă și inițiale, 3 acopereminte de mătase pentru sf. vase și 2 lingurițe de metal alb, o pereche cununii de flori artificiale etc. D-na Ana I. Dimitrescu din Severin a dăruit un clopoțel pentru sf. Masă (sonerie) și D-na Marinița C. Chițimia tot din Severin, a dăruit o masă de pânză pentru sf. masă.

Se aduc mulțămiri publice Pr. Const. Orlenu și D-lor Radu Scurticu, Stan Ciobanu și Mirea Drăguț, din com. Orlea, jud. Ro-

manați cari au cumpărat și dăruit un garderob bisericeii din acea comună.

Se aduc mulțămiri publice la un număr de peste 186 locuitorii din com. Leotești, jud. Romanai, cari au contribuit cu suma de 5390 lei, pentru construirea bisericeii cu hramul „Sf. Dimitrie“, din com. și județul amintit.

Se aduc mulțămiri publice D-lui Gh. Marinescu și Saizu cu soția sa Elena, ambii din Tirgu-Jiu, cari au dăruit bisericeii parohiei Bălești, pl. Ocolul, jud. Gorjiu, o cruce suflată cu argint în valoare de 25 lei.

Se aduc mulțămiri publice D-lui Cristian Nicolescu, care a dăruit bisericeii parohiei Petrești-de-sus, jud. Gorjiu, un steag în valoare de 100 lei și D-lui Gh. Ștefănescu care asemenea a dăruit un epitaf în valoare de 70 l.

Se aduc mulțămiri publice, persoanelor notate mai jos, cari au binevoit a veni în ajutor cu obiectele trecute în dreptul fie-cărui la împodobirea locașului Sf. Monastirii Cozia din județul Vâlcea și anume: D-l Nicolae Predescu, membru la Inalta Curte de Casație și soția sa Maria, din București, au dăruit o Sf. Evanghelie îmbrăcată în pluș de mătase, cu evangheliștii la colțuri de argint poleiți cu aur în valoare de 400 l. D-nii Inginerii Cantacuzino, N. Cuțarida, Andrei Ionescu, Gr. Popovici, Dr. A. Granet, Petrică N. Bobești, N. Constantinescu, Inginer Cănanău și alții, au contribuit la cumpărarea a 2 clopote, de care era Sf. Monastire în lipsă. Superioarele Sf. Monastirii Hurezu și Dintr'un lemn, dimpreună cu măcecele din acele chinovii au dăruit stofe și pôle pentru sf. masa. Părintele Damaschin împreună cu D-l Petrică N. Bobești au făcut un covor de doliu și corone pe mormintul Marelui Domn „Mircea Voevod“ care se află înmormintat în acea localitate.

D-l Ilie Constantin, primarul com. Berești, jud. Putna, dăruind bisericeii din menționata comună un chivot de argint, o cristelniță de aramă, un rind veșminte preoțești și 2 felinare, plus că a făcut scara la intrarea în biserică și a văruit biserică pe dinafară, cheltuind pentru toate acestea suma de 350 l., pentru aceste fapte laudabile și demne de imitat, se aduc numitului donator mulțămiri publice.

Se aduc mulțămiri publice D-lui Alexandru Iurașcu din Urbea Focșani, proprietar în com. Pătești, jud. Putna, care a dăruit bisericeii filiale „Sf. Voevodii“ din parohia Florești Pătești, comuna amintită o stofă pentru veșminte bisericești în valoare de 220 l.

Se aduc mulțămiri publice persoanelor pioase din Urbea Odobești,

pl. Gârlele, jud. Putna, precum și din alte comune cari au bine-voit a contribui bănește la facerea și cumpărarea mai multor odore bisericesti, la biserica parohială „Nașterea Maicei Domnului“, din Odobești, precum și la bisericile filiale respective și anume: D-l Tache Untu pentru biserica parohială a donat un policandru de bronz aurit în valoare de 450 l. Ion Untu un sfeșnic de alamă 50 l., a mai contribuit și la facerea a 26 iconițe pentru iconostas în valoare de 264 l., și 75 b., un număr de 18 locuitori au contribuit cu suma de 266 l. 75 b., pentru facerea unui Epitaf cu totul de nuc lustrat au contribuit un număr de 25 locuitori cu suma de 226 lei, pentru cumpărarea un Left de aur în valoare de 52 lei au contribuit 4 locuitori. D-na Anica Dimitriu și Casina Stoicescu au donat câte un galben pentru pus la Maica Domnului. D-l Dumitru Damian a oferit 3 perdele de mătase pentru ușile împărătești în valoare de 60 l. Un număr de 153 locuitori au contribuit cu suma de 200 l., pentru cumpărarea unui chivot de argint plache. Pentru biserica filială „Intrarea în Biserică“ din parohia Nașterea Maicei Domnului au contribuit persoanele mai jos notate și anume: Mitică și Costică frați Pamfil a oferit 50 lei pentru un potir de argint plache, Ștefanachi Marin și Efrosina T. Spânu au oferit 100 l., pentru un disc, o stea, o copie și o linguriță de argint, Tasiica Mis-Mandea a oferit 45 l., pentru o candelă de argint, Ștefan Paraschiv idem 160 l., pentru un rînd veșminte preotești, și pentru biserica filială „Sf. Împărați Constantin și Elena au contribuit un număr de 15 locuitori cu suma de 880 lei pentru cumpărarea a diferite obiecte, necesare la înfrumusețarea și podoba bisericeii.

Se aduc mulțămiri publice D-lui Iorgu Dimitrescu, comerciant din com. Podu-Bârbierului, jud. Dâmbovița, care a dăruit bisericeii parohiale „Sf. Voevodă“, din paroh. Cositeni, com. Brăhăgești, jud. Tecuci, 10 volume Viețile Sfinților pe 10 luni, un volum Minunile Maicei Domnului și 6 broșuri No. 1—6 inclusiv și carte folositore pentru mântuirea păcătoșilor, și D-lui Const. Ciobotariu, care a contribuit cu 20 lei și cu material la facerea gardului împrejurul bisericeii și a cimitirului, plus 5 l., la vâpsitul menționatei bisericeii pe din afară, cu care a mai contribuit și D-nii Nicolae Băcă cu 5 l. Ioniță Cosma 5 l. Ioniță Darie 2 l., și Iordace Donici 1 l., toți poporanii ai acelei parohii.

Se aduc mulțămiri publice D-nei Smaranda Ionescu, soția decedatului Econom Dimitrie Ionescu, din Urbea Roman, care a dăruit bisericeii „Sf. Voevodă“ din urbea amintită, un rînd veșminte preotești și un rînd procovețe de matase cu fi în valoare de 400 l.

D-l Alexandru Giurgea cu soția sa Elena, din parohia Petrosa-Găgești, jud. Putna, dăruind bisericeii „Sf. Nicolae“ din menționata parohie, o cădelniță în valoare de 60 lei, pentru această faptă li se aduc mulțămiri publice.

D-l Ión Vasilache și soția sa Leanca, enoriași ai parohiei Jariștea I, jud. Putna bine-voind a dăruî cu actul transcris la Tribunalul aceluî județ sub No. 1167 și autenticat la No. 1512/1900, două pogóne vie, pămînt rezeșesc în valóre de 1200 lei, bisericeî parohiale respective „Adormirea Maîceî Domnului“ pentru acéstă faptă lăudabilă și demná de imitat, li se aduc mulțămîri publice.

Se aduc mulțămîri publice D-luî Nicolae Ghica și soției sale, proprietariî moșieî Larga, com. Doftana, jud. Bacău, cari cu ocașiunea sf. sêrbătoriî ale „Nașterei Domnului“ din anul trecut, aũ bine-voit a dăruî la 10 băeți și 10 fetițe din cei mai săraci, din menționata comună câte un sucman și altele, de asemenea D-l Gh. Vacek din comuna menționată care a dăruit în folosul bisericeî cu patronul „Sf. Voevođi“ parohia Larga 50 l.

Chiriarchia Dunărei de jos, exprimă mulțămîri fraților Dr. Ión și Pericli Macri, proprietariî moșieî Tătarca din județul Covurluî, cari a bine-voit a dona 100 lei pentru reparația bisericeî Sfinții Voevođi, din cotuna Tătarca, filiala parohiei Șivița.

Chiriarchia Dunărei de jos, aduce mulțămire D-neî Maria Jeliu din orașul Tulcea, pentru fapta piósă ce a săvîrșit dăruind bisericeî Sf. Voevođi din parohia Cerna, județul Tulcea două sfeșnice și un lighén de alamă, o pereche pafiale de sîdef îmbrăcate cu argint și o față de masă de pânză.

Chiriarchia Dunărei de jos, exprimă mulțămîri persónelor mai jos notate, cari aũ bine-voit a dăruî bisericeî din parohia Scórțaru Vechiũ, județul Brăila obiectele notate în dreptul fie-căruia, după cum urméză: D-niî Vasile I. Vișinénu și soția sa Alexandrina; Mateiũ Pascu și soția sa Sora; Busuioc Petcu și soția sa Voica; Marin Balan și soția sa Mihaica, aũ dăruit câte o scórtă de lână; iar locuitoriî Stan Caraman și soția sa Păuna; Gheorghe Lazăr și soția sa Anica; Dobre Caraman și soția sa Dumitra; Dobrița Mateiũ Vlad și Rada Stoica Roșu aũ dăruit așternuturi de lână și fețe de masă de pânză.

Chiriarchia Dunărei de jos, aduce mulțămîri familieî Aristide Papadopulo din urbea Galați, care a bine-voit a dona bisericeî parohiale Adormirea Maîceî Domnului din đisa urbe, un felon de mătase cu fir de aur, cu epitrahil, mánicăre, ipogonatie și trei aco-pereminte pentru sfințele vase, tóte în valóre de 450 lei.

